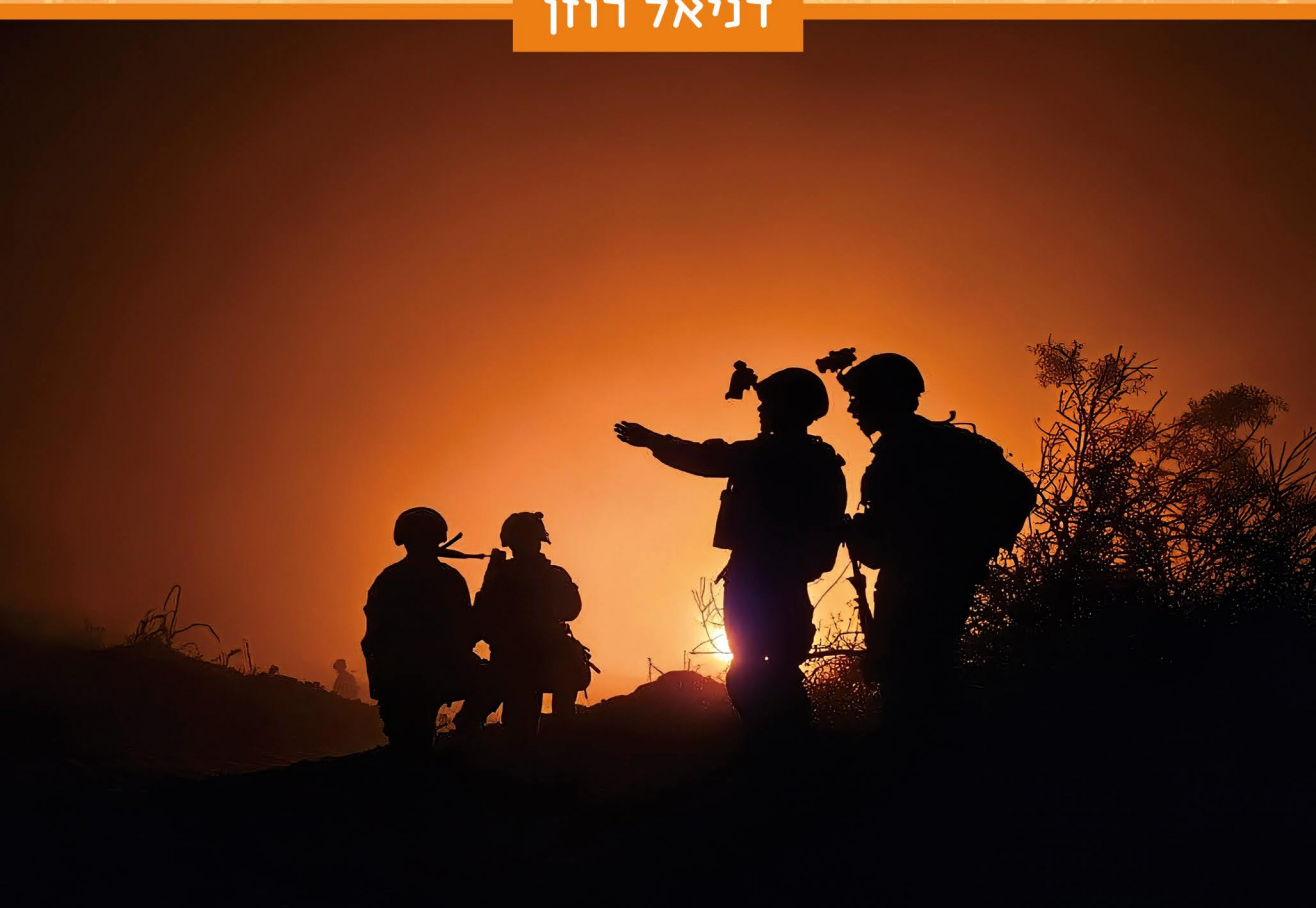

העמותה להנצחת חילי חיל הקשר והתקשוב

חיל הקשר והתקשוב ב'חרבות ברזל' (2025-2023)

דניאל רוזן

חיל הקשר והתקשוב ב'חרבות ברזל'
(2025 – 2023)

דניאל רוזן

חיל הקשר והתקשוב ב'חרבות ברזל' (2025 – 2023)

דניאל רוזן

ניסן תשפ"ו – מרץ 2026

העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב

Daniel Rosenne

IDF Signal Corps: Iron Swords (2023-2025)

פרסום זה איננו פרסום רשמי של מערכת הביטחון או של מדינת ישראל, ונעשה באחריות
העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב.

תמונות הכריכה – באדיבות דובר צה"ל

בספר זה נעשה שימוש במספר תמונות על פי סעיף 27 לחוק זכויות יוצרים, התשס"ח – 2007.
בעל זכות היוצרים רשאי לבקש מאיתנו לחדול מהשימוש, באמצעות פניה אלינו דרך אתר העמותה.

עריכת לשון: צפורה רוזן
עיצוב העטיפה: ליהי בר-חיים, עיניים גדולות
עיצוב ועימוד: שולמית ירושלמי

מסת"ב: 5-8-92970-965-978 ISBN

© כל הזכויות שמורות לעמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב,
יהוד-מונוסון, תשפ"ו – 2026
דפוס פרינטיב, ירושלים

© Copyright by The Association for the Commemoration of the Fallen
Soldiers of the IDF Signal Corps, Yehud-Monoson, Israel, 2026
<https://www.amutakesher.org.il>
Printed in Israel

מוקדש לחיילים ולמפקדים בחיל הקשר והתקשוב ובאגף התקשוב וההגנה בסייבר,
לזיכרון חללי החיל
ולפצועי החיל

מְחֻשְׁבוֹת בְּעֵצָה תִּכּוֹן
וּבְתַחְבֻּלוֹת עֲשֵׂה מְלַחָמָה:
(משלי כ, יח)

תוכן העניינים

1	פרק א: מהלכי הלחימה
1	פתיחת הלחימה – הפתעה מוחלטת
5	הלחימה ברצועת עזה – התקפת נגד והכרעה
15	הלחימה בגבול הלבנון – מגננה התקפית ותמרון מוגבל
20	הלחימה ביהודה ובשומרון – בלימת הטרור
	הלחימה באיראן – חילופי מהלומות לשמירת ההרתעה והמשך במבצע
21	להסרת האיום
27	הצטרפות ארה"ב ללחימה באיראן
28	הלחימה בתימן
30	מעורבות מיליציות בעיראק
30	התמוטטות שלטון אסד בסוריה
32	חילופי מפקדים
32	הארכת השירות הסדיר
33	סיכום הלחימה
36	פרק ב: התפתחות הקשר והתקשוב בצה"ל מאז 'צוק איתן' (2014)
36	הטמעת ה'דיגיטל' – תפישת הלוחמה הרשתית
38	תר"ש 'תנופה'
41	'עד קצה המימד'
42	מידע הוא נשק
43	העורף האזרחי
45	פרק ג: הקשר והתקשוב בצה"ל בלחימה
45	הלם מתקפת הפתע וההתאוששות המהירה
47	הקשר והתקשוב בתמרון
52	מימד ה'דיגיטל'
56	הגנת סייבר
56	התחדשות והשתנות באגף התקשוב וההגנה בסייבר
59	תובנות

62	פרק ד: אנשי הקשר והתקשוב – סיפורים קצרים על מעשים גדולים
62	הקרב במוצב כיסופים
62	קציני קשר גדודיים
65	קציני קשר חטיבתיים
71	המלחמה על האמת – תושיית האנליסטיות
72	עם הכוחות בעזה – לוחמות הל"א
72	ליל הטילים
72	לחימה בדרום הלבנון, אוקטובר 2024
72	בינה מלאכותית נגד כטב"מים – 'שומו שמיים'
73	'ענן' אחד משפיע על תקיפות בעזה, תימן ואיראן
75	מצפ"ן – תכנון וסנכרון תקיפות
75	עם כלביא
76	קורס קצינים במילואים
76	הקמת חטיבות חי"ר חדשות
77	מעבר הקשר והתקשוב לנגב
77	שומרים על קשר
79	קונטרס תמונות
79	הלחימה בעזה
104	הלחימה בלבנון
109	הלחימה באיראן
124	הלחימה בתימן
125	הלחימה בסוריה
126	דעת הקהל העולמית
128	הקשר והתקשוב בלחימה
148	אמצעי קשר עיקריים בדרג הלוחם
152	אנשי הקשר והתקשוב
159	התחדשות והשתנות
161	נזכור את הנופלים
169	רות, סוף! – מקאמה לחיל הקשר והתקשוב

פרק א: מהלכי הלחימה

פתיחת הלחימה – הפתעה מוחלטת

בשבת, חג שמחת תורה תשפ"ד, ב-7 באוקטובר 2023, בשעה 0629, בהתקפת פתע קטלנית של החמאס על מדינת ישראל, בחסות ירי מסיבי של אלפי רקטות על דרום ישראל ומרכזה ופצצות מרגמה על יישובי העוטף, פרצו בשני גלי תקיפה כ-1,800 לוחמי יחידות עילית של חמאס, מאומנים, מאורגנים וחמושים היטב, שנעזרו ברחפנים ובכטב"מים, כלי רכב ואופנועים, על בסיסי צה"ל בגזרת רצועת עזה ועל יישובי עוטף עזה, כולל הערים שדרות ואופקים. בעקבותיהם נע גל שלישי, של כ-3,600 מחבלים נוספים (מאות מחבלים מארגוני טרור נוספים ואלפי מחבלים ללא שיוך ארגוני), שפעלו באופן לא סדור וביצעו פעילות ביזה, רצח וחטיפה, חצו את גדר המערכת ב-114 נקודות ונעו ב-59 נתיבי חדירה (כולל נחיתה בסירות בחוף זיקים ושימוש בשישה מצנחי רחיפה), השתלטו על חבל ארץ נרחב, רצחו 1,163 תושבים, כולל תינוקות, ילדים, נשים וקשישים (מהם 384 מתוך כ-4,400 צעירים שחגגו במסיבת טבע בסמוך לקיבוץ רעים, 329 חיילים, 58 שוטרים ו-10 אנשי שב"כ), ביצעו מעשי רצח, אונס והתעללות שיטתיים, וחטפו 253 אזרחים וחיילים.¹ צה"ל הופתע מהמתקפה המסיבית, לא היה בכוננות נאותה, ולא היה ערוך להגנה כראוי. הכוחות הדלילים שהיו בקו (כמחצית מהכוח שהיה אמור להימצא בקו דרך שגרה: גדוד 13 וגדוד 52 מחטיבת גולני, גדוד נח"ל על בסיס סירת נח"ל ופלוגה מגדוד 50 וגדוד שריון 77 מחטיבה 7),² היו בנחיתות כמותית מול כוחות האויב, רותקו למוצבים ולבסיסים ונפגעו, כוחות עתודה לא היו זמינים בגזרה, וכוחות תגבורת נאלצו להילחם בצירים חסומים בידי האויב כדי להגיע אליה. הפגיעה

1 על פי מידע מודיעיני שנתפס בעזה במהלך המערכה הכוח מנה שישה גדודים עם 24 פלוגות, מצוידות ומאומנות. המבצע כונה בידי החמאס בשם טופאן אלאקצא (סופת אל-אקצא).
2 הכוחות בקו דוללו עקב 'הדממת' צה"ל (חופשה יחידתית) בשבת ובחג. נוהג ה'הדממה' (שהונהג בצה"ל בעקבות 'זעדת לוקר' בשנת 2017 – פקודת מטכ"ל 36.0401) בוטל בידי הרמטכ"ל זמיר במרץ 2025.

הקשה במפקדים, בכל שרשרת הפיקוד (מרמת מפקדי מחלקות ועד רמת מפקדי חטיבות), קטעה את הפיקוד והשליטה, לא איפשרה לייצר תמונת מצב ותובנה של המצב המבצעי, והביאה לכך שלא היה מי שינחה את כוחותינו ויכווין את האש שניתן היה ליצור מאמצעים אוויריים. כוחות החמאס טבחו במשך שעות בחיילים המעטים שהיו בקו המגע ובאזרחים ביישובים שנכבשו, עד שעתודות הגיעו לגזרה.³ הלחימה נערכה ב-66 מוקדים. צה"ל התאושש במהירות, אך הדיפת המתקפה, סיוע ליישובים שהותקפו ונכבשו (שכוח ההגנה היחיד שלהם היה כיתות כוננות) וקרבות לטיהור השטח הישראלי בעוטף עזה נמשכו מספר ימים, בסד"כ של 35 גדודים, כאשר הגזרה נשלטה בידי ארבעה מפקדים בדרגת תא"ל, בנוסף למפקד אוגדת עזה.⁴ 24 יישובים פונו מתושביהם. 300,000 אנשי מילואים גויסו תוך 48 שעות, והופעל מאמץ לאומי רחב לאיסוף גוויות החללים והבאתם לקבר ישראל ולאיתור החטופים והנעדרים. בקרבות נפלו 301 חיילים, 55 שוטרים ו-10 אנשי שירות הביטחון הכללי.⁵ בקרבות ביום הלחימה הראשון נפלו שמונה מאנשי חיל הקשר והתקשוב.

הלחימה בשעות הראשונות התאפיינה בקושי של הפיקוד לגבש תמונת מצב עקב הצלחת החמאס להכריע את מערך ההגנה בקו החזית, לפגוע במפקדים ובשרשרת הפיקוד ולהשתלט על מחנה רעים (מפקדות שתי החטיבות המרחביות ומפקדת אוגדת עזה).⁶ בשעות הראשונות למתקפה הפסיק המערך הצבאי בקו החזית

3 גזרת עוטף עזה הוחזקה בסד"כ של ארבעה גדודים מוקטנים (14 פלוגות מוקטנות). מפקדת האוגדה הכריזה בשעה 0637 על 'פרש פלשת', תרחיש פשיטה מקומית בגזרת אוגדת עזה, ובשעה 0730 הפעילה חטיבת מבצעים במטכ"ל את פקודת 'נכס לאומי' – הפעלת כוחות הכוננות של צה"ל שנהרו דרומה – יחידות מיוחדות, גדודים מבצעיים, בתי ספר והכשרות – 2,905 לוחמים; בשעה 0830 עלה המספר ל-6,305 לוחמים. בשעה 0730 הגיעו לגזרה מדרום כוחות אוגדה 80 (החולשת על גבול מצרים), בפיקוד מח"ט פארן וצוות טנקיסטיות שמנעו משתי פלוגות נוח"ב לכבוש את יישובי פתחת שלום וקיבוץ כרם שלום.

4 ב-9 באוקטובר, בשעה 1100, דיווח דובר צה"ל כי הושגה שליטה על היישובים בעוטף עזה, אם כי היו עדיין שישה מוקדי לחימה פעילים. ב-10 באוקטובר בשעה 1113 דיווח דובר צה"ל כי "צה"ל בשליטה מלאה בעוטף עזה".

5 התחקיר הצה"לי הציג כי האויב הצליח במתקפה על אוגדת עזה והיישובים הקרובים, וכי לאויב היו כוונות לתקוף גם את ערי העורף ובסיסי חיל האוויר בנבטים, חצרים ותל נוף, אך פעילות צה"ל סיכלה תכנית זו.

6 תמצית התחקיר הצה"לי, שפורסמה לציבור ב-27 בפברואר 2025, קובעת: "האוגדה הוכרעה למשך מספר שעות. זוהי תובנה שלא הובנה בזמן אמת, ובגינה התפתח פער משמעותי במודעות הפיקוד הכללי ופיקוד הדרום ביחס לחומרת המצב... צה"ל כשל בבניית תמונת מצב מבצעית... פער זה הביא, בין היתר, לאתגרים בהקצאת הכוחות והאש". התחקיר הציג כי בשעה 0726 הכיר פיקוד הדרום רק בשלושה אירועים ודאיים (שני חטופים במעבר ארז, לחימה בתחנת המשטרה בשדרות ונחיתת מחבלים בחוף זיקים) וכי עד שעה 1000, המטכ"ל הכיר רק 61% מהאירועים בשטח.

לתפקד כמערכת, והחיילים נלחמו כל אחד לעצמו, בגבורה, עם מה שהיה ברשותו. הלחימה התאפיינה ב'הצפת' השטח בכוחות לוחמים, אך הפער המשמעותי בגיבוש תמונת המצב פגע בהפעלתם היעילה. השתלטות האויב על צמתים מרכזיים, מארבי אויב על הצירים וירי נק"ל ונ"ט היו אתגר להגעת כוחות לגזרה. בהיעדר פיקוד, שליטה ותיאום בין הכוחות, כוחות צה"ל לא תפקדו כראוי בגזרת הלחימה בעוטף עזה במשך שעות ארוכות, אך התעשתו והתאוששו במהירות.⁷

כתגובה ללחימה ולירי רקטות לעבר ישראל, ביצע צה"ל תקיפות אוויריות מסיביות על מערכי חמאס וארגוני טרור אחרים ברצועת עזה. ב-13 באוקטובר קרא צה"ל ל-1.1 מיליון תושבי עזה וצפון הרצועה להתפנות דרומה תוך 24 שעות, לאור פעילות צבאית המתקיימת באזור. להערכת צה"ל, 95% מתושבי צפון רצועת עזה התפנו עד סוף נובמבר.

ממשלת ישראל הכריזה בראשית הלחימה על מטרותיה: חיסול התשתית הצבאית של חמאס, הסרת שלטונו ברצועה והחזרת החטופים שנלקחו מישראל במתקפת הפתע.⁸

הלחימה התפתחה למלחמה אזורית בשבע חזיתות עם איראן וגרורותיה, הדבקות בחזון איסלאמי קיצוני: לחימה במתבלים ביהודה ושומרון, בחיזבאללה בצפון, במיליציות שיעיות בעיראק, במיליציות בסוריה, בשלטון החות'י בתימן ובאיראן עצמה.⁹

כישלון צה"ל בהגנה על תושבי המדינה ב-7 באוקטובר 2023 הוא כישלון קשה וצורב. צה"ל של 2023 נמצא לא ערוך לתרחיש מלחמה בהפתעה, לא התייחס לזרוע הצבאית של חמאס כצבא, ולא העריך נכוחה את יכולותיו, תוכניותיו והיערכותו למימושן.¹⁰ המודיעין כשל – 'העליונות המודיעינית' התבררה כאשליה, והמודיעין

7 לפי תחקירי צה"ל, בשעה 1300 נעצרה התקפת האויב והחל 'ייצוב קו'. הצירים נפתחו בשעה 1400.

8 מפרסומים בעיתונות – הקבינט קבע בתחילת המלחמה שלוש מטרות: (א) חיסול התשתית הצבאית של חמאס; (ב) הסרת שלטון חמאס ברצועה; (ג) יצירת תנאים להחזרת החטופים. בספטמבר 2024 נוספה מטרה רביעית: השבת תושבי הצפון לבתיהם בביטחה; (ה) בינואר 2025 נוספה מטרה חמישית: פגיעה משמעותית ביכולת ארגוני הטרור ביהודה ושומרון וחיוזוק ההגנה והביטחון ביהודה ושומרון, בדגש על שמירת ביטחון התנועה והתושבים.

9 בתקופת הלחימה היא כונתה בשם 'חרבות ברזל'. השם 'מלחמת התקומה' נקבע בהחלטה 3405 של הממשלה ה-37 בראשות בנימין נתניהו, מיום 19 באוקטובר 2025. ב-25 בדצמבר 2025 הורה הרמטכ"ל כי 'ייעשה שימוש אך ורק בשמה הרשמי של המלחמה – 'מלחמת התקומה', בכל ביטוי מטעם צה"ל, לרבות טקסים, נאומים, מסמכים ותכתובות".

10 תמצית התחקיר הצה"לי, כפי שפורסם, קבעה כי 'הדרך של חמאס למלחמה בפועל [הייתה] שחרור פלסטין כיעד מוביל, ממשי ובר השגה... קידום מהלך צבאי עצים מהרצועה היה האפיק האסטרטגי המוביל להשגת יעדי העל של החמאס... מבצע 'שומר החומות' חיזק

לא נתן התראה ראויה על כוונות האויב. 'תעודת הביטוח' של מכשול קרקעי התבררה כלא רלוונטית, והפרישה המבצעית לא תאמה לכוחות האויב ויכולותיו. כיצד הגענו למצב זה? מה יש לעשות כדי למנוע כישלונות דומים בעתיד?
 מפקדי צה"ל נטלו אחריות לכישלון. הרמטכ"ל רא"ל הרצל (הרצי) הלוי התפטר במרץ 2025, ובהודעה על פרישתו אמר: "ייעודו המרכזי של צה"ל הוא להגן על המדינה. כשלו בכך. אני נושא ואשא זאת עימי לשארית חיי". ראש אמ"ן אלוף אהרון חלילה התפטר באוגוסט 2024 וכתב לחייליו: "לא עמדנו במשימה החשובה ביותר שלנו, וכראש אמ"ן אני נושא באחריות המלאה לכישלון". מפקד פיקוד הדרום אלוף ירון פינקלמן התפטר בינואר 2025 וכתב: "בשבעה באוקטובר נכשלתי בהגנה על הנגב המערבי ותושביו האהובים והגיבורים. כישלון זה צרוב בי לכל חיי". מפקד אוגדת עזה, תא"ל אבי רוזנפלד, התפטר בספטמבר 2024, וכתב: "ב־7 באוקטובר נכשלתי במשימת חיי להגן על העוטף... כל אחד צריך לקחת אחריות על החלק שלו ואני האחראי באוגדה". מפקד יח' 8200, תא"ל יוסי שריאל, התפטר בספטמבר 2024 וכתב לחיילי יחידתו: "כשלת... במציאות הייחודית בגבול עזה אנחנו כמערכת מחויבים לניהול סיכונים אחר, הנגזר ממרווח הטעות המזערי הקיים בגזרה הזו... במציאות שבה יש, הלכה למעשה, שתי דיוויזיות קומנדו של נוח'בה בגבול עזה, במרחק דקות בודדות מישובים ישראלים... לא ניתן לסמוך על מרחב התראה סיגינטי לצורך היערכות אופרטיבית, ובוודאי שלא נכון לבנות על שביום פקודה נצליח להשיג את ידיעת הזהב". שריאל כתב כי "האחריות על חלקה של 8200 בכישלון המודיעיני והמבצעי מוטלת כולה עלי...אני מרכין ראש"¹¹.

צה"ל חקר ביסודיות את קרבות ה־7 באוקטובר. חקירה זו עסקה בהיבטים טקטיים ולא ירדה לשרשי המחדל. יש לקוות כי מחדל 7 באוקטובר 2023 יחקר ביסודיות כדי שצה"ל ומדינת ישראל יפיקו את הלקחים הראויים מאירוע קשה זה, לבל יישנה.

את תפיסת המסוגלות הצבאית של חמוס, הפך את 'רעיון השחרור' לממשי וקונקרטי והביא להתהוות מתאר אסטרטגי למלחמה יזומה: יזומה התקפית מהרצועה, שעילתה 'אלאקצא', בתיאום חיזבאללה והציר – עד כדי מלחמה להשמדת ישראל... יעדי המתקפה [של אוקטובר 2023]: 'רעידת אדמה' שתביא לפחות 'לריסוק' ישראל (הרתעה; כפיית תנאים) ואף 'למיטוט' ישראל".

11 הרמטכ"ל אייל זמיר נקט בשלהי נובמבר 2025 סדרת 'צעדים פיקודיים' כנגד מפקדים בכירים להם הייתה אחריות פיקודית ב־7 באוקטובר, אך הדגיש כי: "זו החלטה הנובעת מתוך מחויבותנו לערכים ולנורמות שאנחנו מצפים ממפקדינו... אלו הם אנשים שהקדישו את חייהם לביטחון המדינה ובהם גם כאלה שהישירו מבט לאחור הכישלון, התאוששו, והביאו את צה"ל להישגים חסרי תקדים... עלינו להבטיח כי אירועי השבעה באוקטובר לא יישנו לעולם... אל לנו להיות ארץ אוכלת מפקדיה – אין לנו את הפריווילגיה הזו".

הלחימה ברצועת עזה – התקפת נגד והכרעה

ב-27 באוקטובר 2023 החל צה"ל ב'תמרון קרקעי' בצפון רצועת עזה, להשתלטות על מוקדי טרור ושלטון ולהפסקת הירי הרקטי לישראל. החמאס נערך ללחימה ולתקיפות חיל האוויר באמצעות מנהרות ותשתיות פיקוד ושליטה תת-קרקעיות מוגנות,¹² ונערך ללחימה קרקעית במתחמי לחימה על בסיס חטיבות וגדודים מקומיים, תוך שימוש ברחפנים, מטענים, טילי נ"ט, רקטות אר.פי.ג' וצליפות, כשלוחמי חמאס מסתתרים ונעים למגע עם כוחותינו במנהרות לחימה, ועולים מהן לפני השטח באמצעות פירים. באלפי דירות ובתים נאגרו נשק, מטענים, מרגמות קלות, מטולי אר.פי.ג' וטילי נ"ט.

במהלך התמרון הבקיע צה"ל את ההתנגדות המאורגנת של חטיבות החמאס וגדודיו בצפון הרצועה, בכוח של שלוש אוגדות – אוגדה 162 (עוצבת הפלדה), אוגדה 36 (עוצבת געש) ואוגדה 252 (עוצבת סיני) – באמצעות ריכוז מאמץ ואש ו'תמרון תחבולתי' מכיוונים לא-צפויים. בהמשך החל תהליך שיטתי של פגיעה במחבלים והשמדת תשתיות, תוך מיקוד במנהרות תת-קרקעיות. התנהלו קרבות קשים בשטח בנוי באמצעות צוותי קרב חטיבתיים ששילבו שריון, חי"ר והנדסה, בסיוע טייסות קרב, כטב"מים לתצפית ולאש וארטילריה, בלחימה על הקרקע ומתחת לקרקע. כוחות צה"ל ביתרו את רצועת עזה, וב-2 בנובמבר הגיעו כוחות צה"ל ב'פרוזדור נצרים' (נחל עזה) עד חוף הים, וכיתור העיר עזה הושלם.

התופעה של 'האויב הנעלם', תולדת ההיקף הרחב של מערך החמאס התת-קרקעי (שכלל מערך מנהרות נרחב, בהיקף מאות קילומטרים, עם דלתות הדף משוריינות וסידורי חשמל, תקשורת וסניטציה), חייבה לחימה ייחודית, שילוב הדוק בין שריון, חיל-רגלים ואוויר, שימוש בכלים הנדסיים לפריצת דרכים וקירות מבנים, מעקב בתצפיות קרקעיות ואוויריות, איסוף מהיר של מודיעין תוך כדי לחימה, פעילות בין-זרועית רב-ממדית וסגירה מהירה ויעילה של מעגלי אש.

במהלך הלחימה שוגרו אלפי רקטות ופצצות מרגמה לעבר יישובים אזרחיים בישראל, שגרמו להרס מבנים ופגיעה ברכוש במרכז הארץ ובדרומה. למעלה מ-10,000 רקטות ופצצות מרגמה שוגרו מעזה לישראל. הירי הצטמצם מאוד כבר מאמצע נובמבר, ככל שכוחות צה"ל השתלטו על השטח והשמידו את יכולות חמאס.

12 החמאס הקים ברצועה מערכת מנהרות תת-קרקעיות, באורך של כ-750 ק"מ, עם כ-6,000 'פירים' (פתחי מנהרות). בצה"ל סיווגו את המנהרות לשלושה סוגים: **מנהרות תקיפה**, שנועדו לחדור לשטח ישראל (כמעט כולן הושמדו, ולפי ההערכה נותרה אולי רק אחת שטרם אותרה); **מנהרות אסטרטגיות**, ששימשו למעבר פיקוד וכוחות בין אזורי לחימה (גם הן רובן הושמדו); ו**מנהרות הסתתרות ותנועה**, שמיועדות לחוליות קטנות (חלק גדול מהן עדיין קיים).

עסקת שחרור חטופים בין ישראל לחמאס, בתיווך קטאר, הביאה להפוגה בלחימה החל מיום שישי, 24 בנובמבר בשעה 0700. במסגרת העסקה שוחררו 70 חטופות ישראליות תמורת שחרור 210 אסירים פלשתינאיים מבתי כלא בישראל. חמאס שחרר גם ישראלי בעל אזרחות רוסית, 23 תאילנדים ופיליפיני, שנחטפו מישראל.¹³ הלחימה התחדשה ביום שישי, 1 בדצמבר, בשעה 0700. 137 חטופים נותרו בשבי החמאס.

גזרת הלחימה הורחבה, וצה"ל החל בתמרון בדרום הרצועה, לשם נסוגו כוחות החמאס. ב-1 בדצמבר קרא צה"ל לתושבי ח'אן יונס להתפנות לרפיח, ופרסם מפה בה חולק אזור דרום הרצועה לאזורים, כדי שהאוכלוסייה תבין הנחיות לפינוי מאזורים מסויימים, לשמירה על ביטחונם. אוגדה 98 (עוצבת האש) החלה בתמרון קרקעי בח'אן יונס, וב-23 בינואר 2024 הושלם כיתור ח'אן יונס. אוגדה 252 סיימה את משימתה ויצאה מהרצועה ב-18 בדצמבר.

בשלהי דצמבר 2023 נכנסה אוגדה 99 (עוצבת הבזק) ללחימה במחנות הפליטים במרכז הרצועה, ואבטחה את 'מרחב מסדרון מרכז הרצועה' – 'מסדרון' באורך 6.8 ק"מ, שחצה את הרצועה, מ'מעבר 96' באזור קיבוץ בארי ועד חוף הים, בו הוקמו ארבעה 'בסיסי מבצעים קדמיים', תרנים לתקשורת ואמצעי תצפית. ב-6 בינואר 2024 הודיע דובר צה"ל כי הושלם פירוק המסגרת הצבאית של חמאס בצפון הרצועה.

ב-1 בינואר 2024 החל 'רידוד' כוחות צה"ל ברצועה, והחל שלב שלישי בלחימה – פינוי כוחות מהרצועה תוך מעבר לפשיטות ממוקדות (חטיבתיות ואוגדתיות) בצפון הרצועה בפיקוד אוגדה 162, במקביל להמשך הלחימה העצימה במרכז הרצועה ובדרומה בפיקוד אוגדה 98 (עוצבת האש). ב-15 בינואר יצאה אוגדה 36 (עוצבת געש) מהרצועה.

ב-18 בפברואר 2024 הודיע שר הביטחון יואב גלנט כי חטיבת חמאס ח'אן יונס הוכרעה. ב-29 בפברואר 2024 עזבה את עזה חטיבת המילואים האחרונה – חטיבת הצנחנים 646 (עוצבת שועלי מרום). התמרון בח'אן יונס, בשכונת זייתון בעיר עזה ובמחנות המרכז נמשך עם כוחות סדירים. בלילה בין ה-6 ל-7 באפריל עזבה אוגדה 98 את הרצועה, אחרי השלמת משימתה בח'אן יונס. ברצועה נותרו כוחות סדירים: חטיבה 933 (חטיבת הנח"ל) וחטיבה 401 (עוצבת עקבות הברזל) במשימת אבטחת מסדרון מרכז הרצועה, שהפריד בין צפון הרצועה לדרומה. בשלהי אפריל הוחלפה

13 טרם ההפוגה שוחררו שתי ישראליות בעלות אזרחות אמריקאית ושתי ישראליות מבוגרות. חיילת אחת שוחררה במבצע צבאי ב-30 באוקטובר, ושני חטופים מבוגרים שוחררו במבצע צבאי ב-12 בפברואר. ב-15 בדצמבר נמלטו מהשבי בשג'אעיה שלושה חטופים, ונורו בשוגג בידי חיילי צה"ל.

אוגדה 162 באוגדה 99, שפעלה עם חטיבה 679 (עוצבת יפתח) וחטיבה 2 (עוצבת כרמלי).

בית החולים שיפא בעזה נכבש וטוהר בנובמבר 2023, ובין היתר נחשפו בו מפקדות טרור, רשת מנהרות טרור מסועפת ועדויות לאחזקת חטופים במתחם. לאחר כיבוש בית החולים וטיהורו, נטשו כוחות צה"ל את המקום. בחודשים שלאחר הנסיגה חזרו מאות מחבלים להתבצר בבית החולים, והקימו בו מחדש תשתיות טרור. ב-18 במרץ 2024 כיתרו את האתר כוחות חטיבה 401 עם כוחות מחטיבת הנח"ל וחטיבת גבעתי, בשליטת אוגדה 162. בקרבות שנמשכו שבועיים השתלטו כוחותינו על בית החולים, הרגו כ-200 מחבלים ועצרו 900 חשודים, מהם זוהו מעל 500 כמחבלים. בפשיטה נמצא אמל"ח רב וחומר מודיעיני איכותי.

שיחות על הסדר שחרור החטופים (בסיוע ארה"ב, מצרים וקטאר) לא צלחו, והחמאס ירה רקטות ופצצות מרגמה על ריכוז כוחות צה"ל באזור כרם שלום. בעקבות זאת, בליל 6–7 במאי 2024 החלה אוגדה 162 לפעול באופן ממוקד במזרח רפיח, עם חטיבת השריון 401 ויחידות מיוחדות, והשיגה שליטה מבצעית על הצד העזתי של מעבר רפיח. ב-12 במאי הורחבה פעילות צה"ל ברפיח והחלה פעילות בעצימות גבוהה של אוגדה 98 בצפון הרצועה ואוגדה 99 במרכז הרצועה. ב-29 במאי השיג צה"ל שליטה מבצעית על 'ציר פילדלפי'. הציר, שאורכו 14 ק"מ, הוא הגבול בין רצועת עזה ומצרים.¹⁴

צה"ל הרחיב את המרחב ההומניטרי והורה לכ-100,000 תושבים באזור רפיח להתפנות מבתיהם, ובהמשך הורה גם לתושבים נוספים להתפנות, ומאזור רפיח התפנו כ-800 אלף תושבים. האזור ההומניטרי המורחב כלל בתי חולים שדה, אוהלים וכמויות מוגברות של מזון, מים, תרופות ואספקה נוספת. לצד זאת, בשיתוף פעולה עם ארגונים בינלאומיים ומדינות נוספות, איפשר צה"ל הרחבה ניכרת של היקף הסיוע ההומניטרי שהועבר לרצועה.

מוחמד דף, מפקד הזרוע הצבאית של החמאס, חוסל בתקיפה אווירית במרחב חאן-יונס ב-13 ביולי 2024. איסמעיל הנייה, ראש הלשכה המדינית של החמאס, חוסל ב-31 ביולי 2024, באמצעות מטען שהוטמן בבית הארחה רשמי בטהרן, שם שהה כאורח הממשלה האיראנית.

ב-8 ביוני 2024 חולצו במבצע חילוץ ייחודי (מבצע 'ארנון') ארבעה חטופים חיים ממחנה נוציראת.

14 נשיא ארה"ב ג'ו ביידן עמד לימין ישראל, אך פעילות צה"ל בדרום הרצועה הייתה לצנינים בעיניו; בתגובה הושעו משלוחי הנשק לישראל במאי 2024. משלוחי הנשק לישראל חודשו בתחילת שנת 2025, אחרי הבחירות בארה"ב ועליית הנשיא טראמפ לשלטון.

ב-12 בספטמבר 2024 הודיע דובר צה"ל כי בשלושת החודשים של פעילות אוגדה 162 ברפיח נהרגו יותר מ-2,000 פעילי טרור, וכי חטיבת רפיח של חמאס 'פורקה לחלוטין'. הושמדו 13 ק"מ של מנהרות, כולל כ-80% מהמנהרות באזור ציר פילדלפי.

ב-27 באוגוסט אותר חטוף ישראלי, פרחאן קאדי, במנהרה באזור תל סולטאן ברפיח; ב-31 באוגוסט 2024, במהלך סריקה של כוחות שפעלו באותו אזור, התגלתה מנהרה בה נמצאו גופות של שישה חטופים ישראליים, ביניהם איש חיל הקשר והתקשוב. החטופים נרצחו 48 עד 72 שעות לפני איתור גופותיהם. צה"ל המשיך לסגור על המרחב ולאחר ולהשמיד מנהרות באזור.

ב-16 באוקטובר 2024 פעל באזור תל סולטאן כוח מגדוד 450 של חטיבה 828 (ביסלמ"ח), בפיקוד אוגדת עזה. בשעה 1000 זיהה לוחם בכוח דמות חשודה במבנה (כמה מאות מטרים מהמנהרה בה נרצחו ששת החטופים). המג"ד הורה על ירי פגזי טנק לעבר המבנה ועל כיתור המתחם. בשעה 1500 זיהו הכוחות באמצעות רחפן שלוש דמויות יוצאות מהמבנה ומנסות לדלג בין מבנים. שתי דמויות היו מכוסות בשמיכות על מנת להטעות את הלוחמים, שיחשבו שמדובר בחטופים (שיטה של חמאס בתנועת פעיליו מעל הקרקע). הכוח פתח באש ואחד המחבלים (בהמשך התברר שזה יחיא סינוואר), נפצע בידו, והמחבלים התפצלו בין שני מבנים. אל המבנים נורו פגזי טנק וטילי מטאדור (מפצח). הכוח הגיע לסריקה במבנה (בניין 42 במפת הקוד), מפקד הכוח זיהה כתם דם טרי בכניסה למבנה, ואז התגלגלו לעברו שני רימונים, שאחד מהם לא התפוצץ. הכוח 'ניתק לאחור', על המבנה נורה פגז טנק ואש מקלעים; הכוח סרק את המבנה באמצעות רחפן, שאיתר איש חמאס בקומה השנייה, וירה לשם טיל מטאדור. בסריקה נוספת למחרת, עם אור ראשון, זוהתה הגופה. התברר כי הכוח חיסל את יחיא סינוואר, מנהיג ארגון הטרור חמאס והאחראי לטבח ה-7 באוקטובר 2023. על גופתו נמצאו מפת מנהרות, 40,000 ₪ ודרכונים, והסברה היא כי ניסה לברוח מהאזור לחאן יונס. במבנה השני חוסל מחמוד חמדאן, מג"ד חמאס בתל סולטאן.

לחימה של צבא סדיר בארגון טרור הנטמע באוכלוסייה אזרחית ומסתתר ברשת מנהרות תת-קרקעיות בעומק עשרות מטרים מתחת למרכזים עירוניים צפופים, בהם מאות אלפי אזרחים בלתי מעורבים, היא משימה יוצאת דופן, שצה"ל ביצע בהצלחה. הישגי צה"ל בלחימה ברצועת עזה היו משמעותיים. יחיא סינוואר, מנהיג החמאס, חוסל; הכוח הלוחם של חמאס והג'יהאד האיסלמי נפגע קשות; הירי לשטח ישראל פסק.

עד דצמבר 2024 הורחב ציר נצרים לרצועה ברוחב של שישה ק"מ וציר פילדלפי הורחב לרצועה של שניים עד שלושה ק"מ. אזור החיץ סביב הרצועה הורחב לרוחב של ק"מ עד שניים.

ב-19 בינואר 2025, אחרי 471 ימי לחימה, נכנס לתוקף הסכם הפסקת אש שני בין ישראל לחמאס, הלחימה פסקה, והחל תהליך הדרגתי של שחרור 33 חטופים ישראלים שהוחזקו בידי חמאס (מהם שמונה חללים), חמישה אזרחים תאילנדים, ושחרור 737 עצירים ביטחוניים פלשתינאיים ו-1,167 תושבי רצועת עזה שהוחזקו במשמורת מבתי כלא בישראל. במסגרת ההסכם התפנו כוחות צה"ל מציר נצרים בלילה בין ה-8 ל-9 בפברואר 2025 (לאחר 492 ימי לחימה).¹⁵ ההפוגה הסתיימה ב-1 במרץ 2025. בעזה נותרו 59 חטופים, מתוכם 22 חיים, וצה"ל נותר בכוח מצומצם בציר פילדלפי, החוצץ בין רצועת עזה למצרים. כ-800 אלף מתושבי הרצועה חזרו לעיר עזה ולסביבתה.

החטופים הישראלים הוחזקו בעזה בתנאים קשים במיוחד, רוב הזמן במנהרות תת-קרקעיות, כשהם מורעבים, מושפלים, נתונים להתעללות בלתי פוסקת, ללא טיפול רפואי וחלקם כבולים בשלשלאות. מצב החטופים שהשתחררו זעזע את דעת הקהל בישראל ובעולם, שהשוו אותם לניצולי שואה.

בעקבות הקפאון במשא ומתן לשחרור החטופים, זיהוי הערכות חמאס לממש פיגועים ולצאת למתקפה, בצל הערכות החמאס בדרום הרצועה, התעצמותו בזמן הפסקת האש וניסיונותיו המוצלחים להתחמש מחדש, יצאה ישראל בליל 18/17 במרץ 2025 למבצע 'עוז וחרב', שהחל בתקיפה אווירית נרחבת ברצועת עזה. במסגרת גל התקיפות האוויריות הנרחב תקף צה"ל מפקדי חמאס בדרגי ביניים, בכירים בזרוע המדינית של חמאס ותשתיות של ארגון הטרור. בהמשך נעשתה פעילות קרקעית (ללא גיוס מילואים נרחב) בבית לאהיא ובית חאנון בצפון הרצועה, בציר נצרים במרכז הרצועה ובשכונת תל סולטאן במערב רפיח בדרום הרצועה, והתושבים פונו מאזורים אלה. ב-12 באפריל הודיע דובר צה"ל כי כוחות אוגדה 36, חטיבת גולני וחטיבה 188 (עוצבת ברק), השלימו את כיתור רפיח והשתלטו על 'ציר מורג' (בין רפיח וחאן יונס), וחטיבה 401 (עוצבת עקבות הברזל) פעלה במרחב דרג' תופאח. צה"ל השתלט על השטח. שר הביטחון ישראל כ"ץ הודיע כי מרחב רפיח ישמש כ'אזור חיץ'. ב-10 במאי הודיע דובר צה"ל כי כוחות אוגדה 252 פועלים בצפון הרצועה, כוחות אוגדה 143 (אוגדת עזה) פועלים בדרום הרצועה וכוחות אוגדה 36 פועלים במרחב רפיח ובציר מורג.

ב-12 במאי 2025, במחווה לנשיא ארה"ב דונלד טראמפ, שיחרר חמאס את החייל הישראלי החטוף עידן אלכסנדר, חייל צה"ל בעל אזרחות אמריקאית ששירת כלוחם בחטיבת 'גולני' ונחטף ב-7 באוקטובר 2023 ממוצב כיסופים. עידן אלכסנדר היה החייל החטוף הראשון ששוחרר.

15 במקביל ליציאת צה"ל מציר נצרים נפרשה במקום חברת אבטחה אמריקנית שביצעה בידוק כללי רכב ולהולכי רגל.

ב-13 במאי 2025, בתקיפה אווירית על מתחם פיקוד ושליטה תת-קרקעי של החמאס באזור בית החולים האירופאי בחאן יונס, חוסל מוחמד סינוואר, ראש הזרוע הצבאית של ארגון הטרור חמאס שהחליף את מחמד דף שחוסל ביולי 2024, ואחיו של יחיא סינוואר שחוסל באוקטובר 2024. יחד עמו חוסל מפקד חטיבת רפיה מחמד שבאנה ובכירי חמאס נוספים.

ב-16 במאי 2025 הודיע דובר צה"ל כי החל שלב חדש בלחימה בעזה, שכונה בשם 'מרכבות גדעון א'. בוצעו תקיפות אוויריות נרחבות וכוחות צה"ל החלו בפעולה קרקעית רחבה ברחבי צפון רצועת עזה ובדרומה, במטרה להשיג שליטה מבצעית על מרחבי הפעילות, טיהורם מאויב, פגיעה בתשתיות טרור מעל הקרקע ומתחתיה, בדגש על פגיעה במערכת הפיקוד והשליטה של החמאס, במפקדיו וביכולות שנותרו לו, עד למיטוט צבאי ושלטוני. הלחימה נעשתה בסד"כ סדיר (עם עיבוי בכוחות מילואים), במעטפת של חמש מפקדות אוגדתיות – אוגדה 162 ו-252 בצפון הרצועה, אוגדה 98, אוגדה 36 ואוגדה 143 (אוגדת עזה) בדרום הרצועה. אוגדה 98 (עוצבת האש), שפעלה בחאן יונס, יצאה מהרצועה עם תחילת המערכה מול איראן ב-13 ביוני 2025 (ראו בהמשך), וחזרה ללחימה בעיר עזה מיד בתום המערכה. בשלהי יוני הצטרפה ללחימה אוגדת המילואים 99 (עוצבת הבזק), שפעלה בצפון הרצועה ובמרכזה.

הלחימה השיגה את יעדיה: צה"ל השלים השתלטות על ג'בליה, בית לאהיא ואזורים נוספים בצפון הרצועה, ועל חאן יונס ורפיה בדרום הרצועה (וכל השטח מציד פילדלפי לציר מורג), השתלט על כ-75% משטח הרצועה (פרט למחנות המרכז – מרכז העיר עזה והמואסי), השמיד את רוב מערך המנהרות, חיסל כ-2,100 מחבלים והשיג שליטה ב'רכס השבעים'¹⁶, וברצועת ה'פרימטר' סביב הרצועה, וחסל מפקדי חמאס, ביניהם מוחמד סינוואר, ראש הזרוע הצבאית של ארגון הטרור חמאס, מוחמד שבאנה, מפקד חטיבת רפיה ומהדי כוארע, מפקד גדוד דרום חאן יונס. ב-2 ביולי הוכרו על שלב חדש בלחימה, בשם 'כארי יתנשא', והלחימה העצימה מוקדה בעיר עזה.

ב-16 ביולי 2025 הודיע דובר צה"ל כי צוותי קרב חטיבתיים של חטיבת גולני וחטיבה 188, שפעלו במסגרת אוגדה 36, השלימו את פתיחת ציר 'מגן עוז', באורך כ-15 ק"מ, המפריד בין מזרח למערב חאן יונס ומתחבר לציר מורג.
ב-8 באוגוסט 2025 הורתה הממשלה לצה"ל להיערך להשתלטות על העיר עזה תוך אספקת סיוע הומניטרי לאוכלוסייה האזרחית מחוץ לאזורי הלחימה, וקבעה

16 רכס כורכר בגובה 70 מטר מעל פני הים, מצפון מזרח לדרום-מערב, חיץ טבעי בין צפון הרצועה ומרכזה לבין יישובי העוטף. במהלך 'חרבות גדעון' הקים צה"ל שבעה מוצבים לאורך הרכס, כקו הגנה קדמי ליישובי העוטף.

חמישה עקרונות לסיום המלחמה: פירוק חמאס מנשקו; השבת כל החטופים, החיים והחללים כאחד; פירוז הרצועה; שליטה ביטחונית ישראלית בעזה; קיומו של ממשל אזרחי חלופי שאינו החמאס או הרשות הפלסטינית. על פי החלטת הממשלה, תהליך הפינוי של אוכלוסיית העיר עזה צריך להסתיים עד 7 באוקטובר. לאחר השלמת הפינוי יוטל מצור על מחבלי החמאס שישארו בעיר. כ-750,000 מתושבי עזה נענו לקריאות צה"ל ועברו לאזורים הומניטריים בדרום הרצועה, על אף איומים וניסיונות מניעה של החמאס.

ב-9 בספטמבר 2025 תקפו מטוסי חיל האוויר את צמרת הנהגת ארגון הטרור חמאס בדוחה, בירת קטאר. צמרת הארגון הובילה במשך שנים את פעילות הטרור כנגד ישראל. הנהגת החמאס היא שיזמה וארגנה את טבח ה-7 באוקטובר, ולא חדלה לשגר פעולות רצחניות כנגד מדינת ישראל ואזרחיה מאז, לרבות נטילת האחריות על רצח שישה ישראלים בפגיוע בירושלים ב-8 בספטמבר. התקיפה לא צלחה.

ב-16 בספטמבר 2025 בשעה 2200 החל שלב נוסף בלחימה, 'מרכבות גדעון ב', תמרון קרקעי של האוגדות הסדירות – אוגדה 162 (עוצבת הפלדה) ואוגדה 99 (עוצבת האש) בלב העיר עזה, לאחר תקיפות הכנה של מטוסי חיל האוויר שהתמקדו במבנים רבי קומות בעיר עזה, ששימשו את חמאס לתצפיות ולפעילות טרור; אוגדה 99 (עוצבת הבזק) פעלה בצפון הרצועה ואוגדה 143 (עוצבת שועלי האש) פעלה בדרום הרצועה. אוגדה 36 (עוצבת געש) הצטרפה ללחימה בעיר עזה ב-21 בספטמבר. ב-1 באוקטובר השיגה אוגדה 99 'אחיזה מבצעית' בציר נצרים, עד חוף הים, והמשיכה בפעילות לחיזוק והרחבה של אחיזה מבצעית זו.

ב-29 בספטמבר 2025, במסיבת עיתונאים משותפת של נשיא ארה"ב דונלד טראמפ וראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו, שנערכה בבית הלבן בווישינגטון, הציג הנשיא טראמפ מתווה בן 20 סעיפים לסיום מידי של הלחימה בעזה, שכלל את שחרור כל החטופים הישראליים ושחרור אסירים עזתיים, נסיגה הדרגתית של כוחות צה"ל והסדרים לשליטה על הרצועה והממשל בה.¹⁷ ב-3 באוקטובר 2025, הודיע ארגון חמאס, באמצעות מתווכות (מצרים וקטאר), כי הוא מסכים לשחרור מידי של החטופים, מוכן להיכנס למשא ומתן על העברת הממשל בעזה לגוף פלשתינאי עצמאי (טכנוקרטי) ומוכן לדון ביתר סעיפי המתווה. הנשיא טראמפ דרש מישראל להפסיק את הפעולות ההתקפיות בעזה, וישראל נענתה. ביום שבת, 4 באוקטובר 2025, בשעה 0411, הודיע דובר צה"ל כי בהתאם להנחיית

17 מתווה הנשיא טראמפ אושר בהחלטה 2803 של מועצת הביטחון באו"ם מ-17 בנובמבר 2025, כולל פעילות לשיקום רצועת עזה והקמת כוח ייצוב בין-לאומי לשליטה בעזה (ISF – International Stabilization Force).

הדרג המדיני, הנחה הרמטכ"ל לעצור את הפעילות ההתקפית בעזה, להיערך בהגנה ולקדם מוכנות ליישום השלב הראשון של מתווה טראמפ – שחרור החטופים. נציגי ישראל וחמאס, עם המדינות המתווכות (ארה"ב, מצרים, קטאר ותורכיה), התכנסו בשארם א-שייח', ואחרי שלושה ימי שיחות עקיפות בין הצדדים, בלילה בין ה-8 ל-9 באוקטובר 2025, הכריז נשיא ארה"ב דונלד טראמפ כי ישראל וחמאס הגיעו להסכמה על יישום השלב הראשון במתווה, החזרת כל החטופים תוך 72 שעות. ישראל תשחרר במקביל כ-2,000 אסירים פלסטינים, בהם 250 אסירי עולם, ועוד 1,700 עזתים שנעצרו מאז תחילת הלחימה. ההסכם אושר בידי ממשלת ישראל ביום ה', 9 באוקטובר 2025, בשעות הערב. כוחות צה"ל נסוגו מיד ל'קו הצהוב' בתוך הרצועה, עליו הוסכם, כשהוא שולט על 57% משטח הרצועה, והפסקת אש נכנסה לתוקף ביום ו', 10 באוקטובר 2025, בשעה 1200.

בבוקר ה-13 לאוקטובר, ערב חג שמיני עצרת ושמחת תורה, לאחר 738 יום בשבי החמאס, שוחררו 24 חטופים ישראלים שהוחזקו בידי חמאס (כל החטופים החיים וארבעה חללים), תמורת שחרור 1,950 אסירים פלשתינאיים מבתי כלא בישראל (1,700 עצירים תושבי הרצועה, שנעצרו לאחר 7 באוקטובר 2023, אך לא היו מעורבים ישירות במתקפת החמאס, ו-250 מחבלים שהורשעו ברצח ישראלים). בהמשך, עד 3 בדצמבר 2025, הועברו לישראל 23 חללים חטופים נוספים.¹⁸ תמורת החזרת כל חלל ישראלי חטוף, ישראל שחררה 15 גופות של חללים פלשתינאים. החלל החטוף האחרון, רס"ר רן גואילי ז"ל, אותר והושב ארצה במבצע 'לב אמייץ', ב-26 בינואר 2026.

הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר, סיכם: "בזכות לחץ צבאי משמעותי ותמרון קרקעי עוצמתי ואיכותי, אתם הלוחמים, הבאתם את התנאים להחזרתם של החטופים הביתה. המעשה הצבאי הביא להישג המדיני; ההישג הוא ראשית שלכם... אני זוכר ורואה למול עיניי את הנופלים שלנו את המשפחות השכולות ואת הפצועים בגוף ובנפש – זה לא היה קורה בלעדיהם. החזרה של החטופים מתאפשרת בזכות הגבורה של הלוחמים, המפקדים והאזרחים שחרפו נפשם".

צה"ל נערך ב'קו הצהוב' עם שתי אוגדות מוקטנות – אוגדה 143 (אוגדת עזה) בדרום הרצועה ואוגדה 252 (אוגדת סיני) בצפון הרצועה, ובין היתר עסק בהכנעת מחבלי חמאס שהתבצרו במתחם מנהרות סבון מתחת לרפיח, בשטח שבשליטתו. חמאס צבר כמויות גדולות מאוד של רקטות, מטענים ונשק נ"ט, נערך ביסודיות ללחימה מבוזרת בשטח בנוי, מתוך אוכלוסייה אזרחית ובתוכה, ואחרי שלבי התמרון

18 בין החללים החטופים: סגן הדר גולדין ז"ל, קצין לוחם בחטיבת 'גבעתי', שנפל במבצע 'צוק איתן', באב תשע"ד (אוגוסט 2014).

הראשונים של צה"ל חמק מעימות ישיר ועבר מלחימה סדורה ללחימת גרילה של חוליות ובודדים. צה"ל – בשיטתיות ובתכולה, בלחימה זהירה ובשימוש נרחב באמצעים טכנולוגיים, ותוך זהירות מפגיעה ב'בלתי מעורבים' – נטרל את כוחו הצבאי של החמאס, הרג כ-15,000 מחבלים, תפס והשמיד אמצעי לחימה ואמצעי ייצור נשק, ונטרל חלק ממרכזי הכובד של תשתית התת-קרקע. עם זאת, צה"ל לא הצליח לרסק את כוחו השלטוני של החמאס, ורק אחרי תקופה ממושכת השיגה השליטה של צה"ל על פני השטח פגיעה משמעותית בפעילות התת-קרקע של החמאס.

מראשית הלחימה הקפיד צה"ל על לחימה מוסרית על פי כללי הדין הבין-לאומי, ועשה כמיטב יכולתו להימנע מפגיעה בבלתי מעורבים ולהגיש סיוע הומניטרי לאוכלוסייה, גם במחיר עיכוב הלחימה ואיבוד יתרון ההפתעה. להשגת מטרות המבצע פונתה האוכלוסייה, לשם הגנתה, ממרחבי הלחימה.¹⁹ הפינוי המסיבי של תושבים מבתיהם למחסות זמניים והרס התשתיות, שנעשה במספר 'גלים', על פי צרכי הלחימה, יצרו קושי באספקת מזון, מים, תרופות ושירותים לכשני מיליון נפש. הנושא העסיק את ישראל ואת ידידותיה.²⁰

במרץ 2024 פתחה ארה"ב במבצע להכנסת מזון לרצועה, וירדן וצרפת השתתפו בסיוע. בשלהי אפריל 2024 הוקם ציר לוגיסטי להעברת סיוע מחוץ עזה (JLOTS – Joint Logistical Over-the-Shore) בהובלת פיקוד המרכז של ארצות הברית (CENTCOM), והוקם רציף צף זמני בחופי הרצועה להעברת סיוע מהים, שהחל לפעול ב-17 במאי 2024. הרציף הצף ניזוק בסערה בים ב-29 במאי, תוקן באשדוד והוחזר לפעולה בשבעה ביוני, הוחזר לאשדוד ב-14 ביוני למספר ימים כדי למנוע נזק עקב תנאי הים, הוחזר לפעולה, ופעל עד 17 ביולי, אז הודיע פיקוד המרכז האמריקאי כי המשימה הסתיימה.

בנובמבר 2024 פתח צה"ל מעבר גבול בכיסופים, להעברת סיוע הומניטרי (מים, ציוד רפואי וציוד) למחסות במרכז הרצועה ובדרומה.

בתקופת הלחימה, הסיוע ההומניטרי לאוכלוסייה בעזה ניתן בידי האו"ם וארגונים בין-לאומיים, שהקימו מאות מרכזי חלוקת מזון, חילקו 'אוכל יבש' למשפחות והפעילו מטבחים קהילתיים. הסיוע לאוכלוסייה שימר את הלגיטימציה הבין-לאומית לפעולת צה"ל.

בתחילת מרץ 2025, בתום ההפוגה בעקבות תום השלב הראשון בהסכם השני

19 ראו: אייל זמיר, לחימה מוסרית בטרור, מערכות 414, תשרי התשס"ח – ספטמבר 2007, עמ' 28-37.

20 ישראל היא כנראה הכוח הלוחם הראשון בהיסטוריה שסיפק מזון ומים לשטח הנשלט בידי אויביו תוך כדי לחימה.

להפסקת אש, הורתה ממשלת ישראל לעצור את כניסת הסיוע ההומניטרי לרצועה.²¹ בשלהי אפריל הורתה הממשלה להזרים סיוע הומניטרי בהיקף מצומצם. הפגיעה בסיוע לאוכלוסייה יצרה תגובה בין-לאומית חריפה כנגד ישראל.

במהלך מבצע 'מרכבות גדעון', כחלק מהמגמה לנטרל את שליטת חמאס בסיוע ההומניטרי ולתת מענה ראוי לאוכלוסייה, הקים צה"ל במאי 2025 ארבעה מתחמי חלוקת חבילות מזון לאוכלוסיית עזה עבור קרן הסיוע האמריקאית לעזה (GHF – Gaza Humanitarian Foundation). חיילי צה"ל אבטחו את האזור אך המרכזים הופעלו ואובטחו באמצעות חברה אזרחית אמריקאית. בשלהי יוני 2025 אורגנו מחדש מתחמי סיוע אלה, כדי להבטיח מעבר מהיר ובטוח של תושבים וחלוקה מסודרת של הסיוע, בין היתר באמצעות גידור ותיחום המתחמים, הצבת שילוט הכוונה והתרעה, פתיחת צירי גישה נוספים, הקמת 'מכשולים' ומחסומים לכלי רכב והתאמה פיזית של המתחמים (בעגה הצבאית, המתחמים כונו בשם מחפ"ז – מתחם חלוקה ופיזור מזון).²² במקביל, בעקבות לחץ ישראלי על האו"ם ועל ארגוני סיוע בין-לאומיים, פעלו ארגוני הסיוע הבין-לאומיים לאיסוף סיוע מהמעברים בזיקים ובכרם שלום והפעלה מחדש של מטבחים קהילתיים.

בשלהי יולי 2025 החל צה"ל בסדרת פעולות לשיפור המענה ההומניטרי, ביצע 'הפוגות הומניטריות' במרחבים עם ריכוזי אוכלוסייה בשעות 1000 עד 2000, פתח 'מסדרונות הומניטריים' לשירות האו"ם וארגוני הסיוע, להעברת מזון ותרופות לאוכלוסייה, והחל בהפעלת קו הזנת חשמל למתקן התפלה בדרום הרצועה, כדי לספק כ-20,000 מ"ק מים ביום (בנוסף לשני קווי מים מישראל). ב-26 ביולי 2025 החל צה"ל להצניח משטחי מזון (קמח, סוכר, שימורים), שסופקו בידי ארגונים בין-לאומיים, לאזורים ברצועה אליהם התקשו להעביר סיוע, ומ-1 באוגוסט החלו גם איחוד האמירויות, איטליה, בלגיה, גרמניה, הולנד, יוון, ירדן, צרפת וספרד, בשיתוף פעולה עם ישראל, להצניח לרצועה סיוע הומניטרי. ב-17 באוגוסט 2025 הצטרפו גם אינדונזיה ודנמרק למבצע הצנחת הסיוע ההומניטרי. אזור העיר עזה עצמה הוכרז בשלהי אוגוסט 2025 כאזור לחימה מסוכן, וה'הפוגה ההומניטרית' באזור זה בוטלה.

המים בדרום הרצועה הגיעו מבארות מים וממתקן התפלה אליו ישראל מעבירה חשמל באופן ישיר. ב-22 במאי 2025 התפרסם דבר תיקון שני קווי המים מישראל לרצועה, שעברו בבני סוהילה ובבירכת סעיד, שבמחנות המרכז. במטרה להגדיל

21 הודעת לשכת ראש הממשלה עם תום שלב א' של עסקת החטופים, הודעת דוברות, הממשלה ה-37

בראשות בנימין נתניהו, 2 במרץ 2025.

22 המתחמים פעלו עד נובמבר 2025.

את כמות המים בדרום הרצועה הקים איחוד האמירויות קו מים ממצרים למואסי, שהופעל ב-29 באוגוסט 2025.²³

ב-10 באוקטובר 2025, עם כניסת הפסקת האש לתוקף, החלה חזרה המונית של תושבים לעיר עזה, הואצה הכנסת משאיות סיוע, והתאפשרה חזרת תושבים עזתיים לרצועה דרך מעבר רפיח. פיקוד המרכז של צבא ארה"ב (CENTCOM) הוביל הקמת מרכז תיאום אזרחי-צבאי CMCC בקרית גת,²⁴ לתאום פעולות התמיכה בייצוב עזה לאחר הלחימה ולפיקוח על הפסקת האש. מרכז תיאום זה סייע בהנעת מעל 24,000 משאיות סיוע הומניטרי וסחורות לעזה עד סוף נובמבר, ובין היתר תיאם תיקון כבל סיבים אופטיים ראשי, שהחזיר "באופן מלא" את החיבור לאינטרנט לכל רצועת עזה.²⁵

עם נסיגת צה"ל ניצל החמאס את הווקום השלטוני והשיב את שליטתו על האזורים מהם צה"ל נסוג. למרות הפעילות להעברת הניהול האזרחי לממשל טכנוקרטי פלשתיני, ספק האם חמאס יוותר על נשקו.

הלחימה בגבול הלבנון – מגננה התקפית ותמרון מוגבל

ב-8 באוקטובר 2023, יום לאחר תחילת הלחימה בעזה, הצטרף חיזבאללה ללחימה ופתח חזית נוספת בגבול הצפוני של מדינת ישראל. רקטות וטילי נ"ט נורו למוצבי צה"ל וליישובים בישראל, ואחרי כשלושה שבועות החלו כטב"מים מתאבדים לתקוף מטרות בישראל. הממשלה, שביקשה להכיל את האירוע בצפון ולהתמקד ברצועת עזה, הורתה ב-16 באוקטובר על פינוי כ-70,000 אזרחים מיישובי הצפון.

האש בצפון לא פסקה. עד 25 באוגוסט 2024 נורו לישראל יותר מ-8,000 טילים, 42 ישראלים נהרגו, 271 נפצעו ונגרם נזק רב לרכוש (כמעט כל המבנים ביישובים צמודי הגבול נפגעו באש החיזבאללה). צה"ל נכנס ל'מגננה התקפית', הגיב באש ארטילריה ומטוסים, תקף יכולות, תשתיות טרור ופעילים של ארגון חיזבאללה, והרג פעילי חיזבאללה. כ-100,000 מתושבי דרום לבנון נעקרו מבתיהם.²⁶ מתחילת הלחימה ביצע צה"ל יותר מ-70 מבצעים חשאיים בדרום לבנון, להשמדת

23 אספקת החשמל ברצועת עזה התבססה על קו חשמל מישראל, שפעילותו הופסקה בתחילת הלחימה, ותחנת הכח בעזה, שפעילותה הופסקה כשהדלק אזל. רשת חלוקת החשמל ברצועה הושמדה בלחימה. ברצועה נעשה שימוש נרחב באנרגיה סולארית ובגנרטורים פרטיים.

24 Civil-Military Coordination Center

25 הודעה לעיתונות, מרכז התיאום האזרחי-צבאי מתרחב עם נציגים מ-50 מדינות וארגונים בינלאומיים, US Central Command, טמפה, פלורידה, 28 בנובמבר 2025.

26 החלטה מרכזית של הדרג המדיני בתחילת הלחימה, ב-11 באוקטובר, הייתה להתמקד בגזרת עזה ולא לבצע התקפת מנע על החיזבאללה.

אלפי אמצעי לחימה של כוחות רדואן ויותר מ-30 טונות של חומרי נפץ – שיועדו לכיבוש חלקים מהגליל, אך הדבר לא עצר את אש החיזבאללה, והממצאים שנאספו בפשיטות רק המחישו את עוצמת איום החיזבאללה.

מלחמת ההתשה בצפון גרמה נזקים משמעותיים בצד הישראלי. יישובים רבים בגבול הצפון פונו מיושביהם ונגרם בהם נזק משמעותי, כ-130,000 ישראלים נעקרו מבתיהם. התושבים החלו לחזור ליישובים שפונו רק במרץ 2025.

אש חיזבאללה הלכה וגברה, וחיבה תגובה. במשולב בכישלון האיראני בתקיפת ישראל ב'ליל הטיילים', בין ה-13 ל-14 באפריל 2024, חל שינוי בפעילות הישראלית. אחרי תקופה ממושכת, ואחרי שניסיון להגיע להסדר מדיני בתיווך ארה"ב לא צלח, החליטה מדינת ישראל להסיר את איום החיזבאללה מיישובי הצפון. הכניסה ללחימה עצימה עם חיזבאללה הייתה תחבולנית ומדורגת.²⁷

ב-27 ביולי 2024 שיגר חיזבאללה רקטה 'פלך 1' (Falagh 1) מתוצרת איראנית שפגעה במגרש כדורגל במג'דל שמס, הרגה 12 ילדים ופצעה עשרות נוספים. בתגובה תקפו מטוסי F-35 ב-30 ביולי את הדאחייה בביירות וחסלו את פואד שוקור, המכונה 'סיד מְחֶסֶן', שהוגדר כ'מפקד הצבאי הבכיר ביותר בארגון חיזבאללה וראש המערך האסטרטגי של ארגון חיזבאללה'.

בבוקר ה-25 באוגוסט 2024 זוהתה הערכות של חיזבאללה לשיגור טילים ורקטות לעבר מתקנים אסטרטגיים במרכז מדינת ישראל, ובעקבות זאת תקף צה"ל באופן יזום להסרת האיום. כמאה מטוסי קרב של חיל האוויר תקפו והשמידו אלפי קני שיגור של ארגון הטרור חיזבאללה שמוקמו והוטמנו במרחב דרום לבנון, וסיכל את ההתקפה על מדינת ישראל. 230 רקטות ו-20 כטב"מים חדרו לישראל, ונגרם נזק ביישובים סמוכים לגבול.

ב-8 בספטמבר 2024 פשטו לוחמי שלדג, שנחתו ממסוקים, על אתר תת-קרקעי לייצור טילים מדוייקים במסיאף בעומק סוריה, שהוקם במימון ובתמיכה איראנית. המתקן, שנחצב בלב הר, הושמד.

ב-17 בספטמבר 2024 פרסמה הממשלה כי הוסיפה מטרה נוספת למלחמה, והיא: השבת תושבי הצפון לבתיהם בבטחה.

מהלך הפתיחה של ההתקפה הישראלית, שנקרא בשם 'חיצו הצפון', היה ב-17 בספטמבר 2024, בשעה 15:30, עת התפוצצו מכשירי זימוניות ממולכדים ששירתו את בכירי ארגון חיזבאללה בלבנון (כדרך 'בטוחה' להעברת הודעות ללא הסגרת מיקומם). כ-3,000 ממפקדיו נפצעו (כ-500 מהם התעווררו). למחרת התפוצצו מכשירי קשר אזוריים נישאים ממולכדים, וכ-450 מפעילי הארגון נפצעו.²⁸ המכה

27 ברקע עמדו הבחירות לנשיאות בארה"ב ב-5 בנובמבר 2024.

28 הזימוניות נמכרו לחיזבאללה באמצעות 'חברת קש' שהמוסד הקים בהונגריה. עיתוי המבצע

לחיזבאללה הייתה קשה, והנזק הפיזי והמוראלי לחיזבאללה היה משמעותי. ב-20 בספטמבר תקפו מטוסי קרב של חיל האוויר במרחב ביירות וחיסלו את איבריהם עקיל, ראש מערך המבצעים של ארגון הטרור חיזבאללה, מפקדה בפועל של יחידת רדואן ומפקד 'התוכנית לכיבוש הגליל'. בתקיפה חוסלו יחד עם עקיל צמרת מערך המבצעים ושרשרת הפיקוד של יחידת רדואן (יחידת עילית של החיזבאללה).

במבצע 'גדיד תמרים', מכת הפתיחה של המבצע, ב-21 בספטמבר, ביצעו מטוסי חיל האוויר, ארטילריה וספינות חיל הים תקיפה מקבילה ורחבה, מהאוויר מהים והיבשה, בה הוטלו כ-2,000 חימושים כנגד 1,600 מטרות – אלפי כני שיגור שהיו מוכנים לשיגור מידי לשטח מדינת ישראל. ב-22 בספטמבר נמשכו תקיפות מטוסי חיל האוויר על מטרות צבאיות של חיזבאללה בדרום הלבנון וירי חיזבאללה על יישובים בצפון הארץ. המבצע הנרחב והמתוכנן היטב צלח, ותוך כ-15 שעות הושמד החלק הארי של הכוח הרקטי והטילים של חיזבאללה.

חיל האוויר התמקד בהשמדת המערך הרקטי של חיזבאללה, ביצע מבצעים התקפיים נרחבים נוספים בלבנון, בדרום הלבנון ובמרחב בקעת הלבנון, ועל פי מודיעין מדויק תקף במספר גלי תקיפה מבנים בהם חיזבאללה הסתיר רקטות, טילים, משגרים, כלי טיס בלתי מאוישים ותשתיות צבאיות נוספות, בכל רחבי לבנון, אחרי שדובר צה"ל קרא לתושבי האזור כי כל מי שנמצא ליד או בתוך בתים בהם חיזבאללה מסתיר אמצעי לחימה מתבקש להתרחק מהם מיד. המטרות שהותקפו היו מטרות אסטרטגיות של חיזבאללה – טילי שיוט המגיעים לטווח של כמאתיים קילומטר, רקטות עתירות משקל, רקטות קטלניות בעלות ראש נפץ של כאלף קילוגרמים, רקטות לטווח בינוני היכולות להגיע לטווחים של עד מאתיים קילומטרים, רקטות קצרות טווח שיכולות לפגוע עד חמישים קילומטרים וכלי טיס בלתי מאוישים מסוג 'ציאד 107', וחיל האוויר הצליח להשמיד את החלק הארי של מאגר הטילים של חיזבאללה. חיזבאללה הגיב בירי נרחב לגליל, לעמק יזרעאל, לקריות ולחיפה. הממשלה אישרה 'מצב מיוחד בעורף' בכל המדינה.

ב-27 בספטמבר תקפו מטוסי חיל האוויר את המפקדה המרכזית של חיזבאללה, שהייתה ממוקמת מתחת לבנייני מגורים בלב הדאחייה שבביירות. בתקיפה חוסל חסן נסראללה, מנהיג ארגון הטרור חיזבאללה וממייסדיו, ויחד עמו חוסלו עלי כרכי, מפקד חזית הדרום בחיזבאללה, מפקדים נוספים בחיזבאללה, ומפקד כוח קודס של משמרות המהפכה בלבנון, הגנרל האיראני עבאס נילפרושאן. משך 32 שנות כהונתו של חסן נסראללה כמנהיג ארגון הטרור חיזבאללה, הוא היה אחראי לרצח אזרחים

נקבע לאחר שהתברר שהחיזבאללה חושד והעביר מספר זימוניות לבדיקה באיראן. דברי ראש הממשלה בנימין נתניהו בראיון בערוץ 14, 18 באוקטובר 2025.

ישראלים וחיילים רבים, ולתכנון והוצאה לפועל של אלפי פעולות טרור נגד מדינת ישראל וברחבי העולם. נסראללה היה מקבל ההחלטות המרכזי והמאשר הבלעדי של החלטות אסטרטגיות-מערכתיות, ולעיתים גם החלטות טקטיות בארגון. צה"ל המשיך בתקיפות אוויריות על מפקדי החיזבאללה, וב-3 באוקטובר חיסל בתקיפה אווירית את האשם סאפי א-דין, יורשו של חסן נסראללה, ובכירים נוספים. בלילה בין 30 בספטמבר ו-1 באוקטובר 2024 החל צה"ל בפעולה קרקעית ממוקדת ומתוחמת נגד יעדים ותשתיות טרור של חיזבאללה באזורים סמוכים לגבול, מהם נשקף איום מיידי וממשי ליישובים ישראלים בגבול הצפון. אוגדה 98 עם חטיבת הקומנדו 89 (עוצבת עוז), חטיבה 35 (חטיבת הצנחנים), וחטיבת השריון 7 (עוצבת סער מגולן), איתרו עשרות אמצעי לחימה ומתחמי לחימה, איתרו מתחם משגרי רקטות ומטענים מוחבאים במצבורים, והשמידו מתחם לחימה פעיל של מחבלי חיזבאללה. ב-2 באוקטובר הצטרפה ללחימה אוגדה 36 (עוצבת געש) עם חטיבת גולני, חטיבת השריון 188 (עוצבת ברק), חטיבה 6 (חטיבת עצינוני) וחטיבת האש 282 (עוצבת גולן). ב-7 באוקטובר הצטרפו ללחימה כוחות אוגדה 91 (עוצבת הגליל) ובהם לוחמי חטיבות המילואים 3 (חטיבת אלכסנדרוני), חטיבה 8 (חטיבת הזקן), חטיבה 288 (חטיבת הנח"ל הצפונית) וחטיבת האש 7338 (עוצבת אדירים), וב-8 באוקטובר הצטרפה ללחימה אוגדה 146 (אוגדת המפץ) עם חטיבה 2 (חטיבת כרמלי) וחטיבת השריון 205 (אגרון הברזל).

הלחימה הקרקעית התמקדה בכפרים ובשטחים המיוערים הסמוכים לגבול. צה"ל חשף ופוצץ בשיטתיות מנהרות ומתחמי לחימה ופיקוד, מעל הקרקע ומתחתיה, שהיו חלק מהיערכות חיזבאללה לכיבוש הגליל, כולל מנהרות התקרבות, שהגיעו למרחק מאות מטרים מהגבול, ונועדו להיערכות לפלישה לישראל מבלי שתזוהה בידי צה"ל, ומנהרות שהייה, שנועדו לשהייה ממושכת ומוגנת של כוחות גדולים. בתחילת נובמבר הודיע צה"ל על השגת יעדי הלחימה, וב-12 בנובמבר הודיע צה"ל על 'העמקת התמרון הקרקעי בדרום הלבנון', באמצעות אוגדה 36, במגמה להרחיב את ההישגים לקו הכפרים השני המשקיף על יישובי קו העימות, במקביל לתקיפה נרחבת ומתמשכת על יעדי חיזבאללה בכל מרחבי לבנון.

ב-27 בנובמבר 2024, בשעה 0400, נכנסה לתוקפה הפסקת אש בין ישראל ללבנון, שהושגה בתיווך ארה"ב וצרפת. ההסכם קבע בין היתר כי חיזבאללה ייסוג אל מעבר לליטני, וכי צבא לבנון יהיה הכוח הצבאי היחידי בדרום הלבנון, וכי מכירה, אספקה וייצור של נשק בלבנון יהיו בשליטת ממשלת לבנון. צה"ל אמור היה להתפנות מלבנון תוך 60 יום, עד 25 בינואר 2025; הפסקת האש הוארכה בשלושה שבועות, עד 18 בפברואר; צה"ל נסוג מדרום לבנון, ובתאום עם מנגנון הפיקוח האמריקני-צרפתי השאיר חמישה מוצבים בנקודות שולטות אסטרטגיות בצד הלבנוני במרחק של מאות מטרים מהגבול – חממה (תל חמאמיס, מעל

מטולה), רכס צבעוני (מול קריית שמונה), רכס שקד (צופה לעבר עיתרון ובינת ג'בל, ג'בל בלאט – כרכום (מול שתולה וזרעית) ולבונה (מול שלומי), במטרה להגן על יישובים חשופים (מטולה ושלומי) ולשלוט על נתיבי חדירה לישראל "עד שההבנות [עם לבנון] ייושמו במלואן".

צה"ל פעל בעוצמה בחמישה מאמצים מרכזיים מול ארגון הטרור חיזבאללה: פגיעה ביכולות שיגור טילים ורקטות, פגיעה במערכים אסטרטגיים (כולל טילי חוף-ים וכטב"מים), חיסול הנהגת הארגון ופגיעה בשרשרת הפיקוד והשליטה, פגיעה ביכולת ההתעצמות וההצטיידות ופגיעה ביכולת לממש את תוכנית הפשיטה לשטח.

ראש המטה הכללי, רא"ל הרצל (הרצי) הלוי, סיכם ב-27 בנובמבר 2024: "הלחימה הייתה נחושה. אכיפת ההסכם תהיה נחושה אף יותר".

האלוף אורי גורדין, אלוף פיקוד הצפון, סיכם: "בשותפות מלאה של כלל החילות והאגפים הסרנו את האיום הכבד מגבול הצפון – הוסר איום ההתקפה של רד'ואן על ידי השמדת התשתיות, האמל"ח וחיסול של מרבית אנשיו; הושמדו עיקר מערכי האש של חיזבאללה, סוכלה הנהגת הארגון ומפקדיו – מבכיר ועד זוט. חזית הדרום [של חיזבאללה] לא הצליחה לבלום אף מאמץ התקפי של כוחותינו, ואנשיהם חוסלו בקרב, נסו לאחור או שפחדו להתייצב, ומערכי הייצור וההתעצמות של הארגון הושמדו".²⁹

בלחימה הוכה ארגון חיזבאללה מכה קשה. ההנהגה הפוליטית והצבאית של חיזבאללה חוסלה. בתקיפות אוויריות הושמדו מחסני אמצעי לחימה, פירי שיגור, מבנים צבאיים ותשתיות טרור של חיזבאללה ברחבי לבנון. התמרון הקרקעי השמיד את תשתיות החיזבאללה בדרום הלבנון והביא להרס עצום בכפרים השיעים בדרום הלבנון, שהיו מעוזים ומערכים קרביים של החיזבאללה. כ-3,800 לוחמי חיזבאללה נהרגו וכ-7,000 נפצעו.

בלחימה בצפון נפלו 84 חיילי צה"ל, ומאות נפצעו.

במשך כל תקופת הלחימה היה ירי מתמשך של חיזבאללה על צפון הארץ, כולל על הגליל העליון, הגליל התחתון, העמקים, טבריה, צפת, עכו, חיפה והקריות. כל יום נורו מאות טילים וכטב"מים (ב-19 באוקטובר פגע כטב"ם בביתו הפרטי של ראש הממשלה בנימין נתניהו בקיסריה, וגרם נזק למבנה).

צה"ל הותיר בידי את האפשרות לפעול כנגד התעצמות חיזבאללה או פעילות חריגה של חיזבאללה, הגיב בתקיפות ובעוצמה על כל הפרה של הסכם הפסקת האש, ובהמשך פעל בתקיפות כנגד נוכחות חיזבאללה מדרום לנהר הליטאני ונגד ניסיונות התעצמות של חיזבאללה, כולל תקיפות שונות ברחבי לבנון והשלמת טיהור תשתיות בין הגבול הבינ-לאומי לנהר הליטאני.³⁰

29 דברי האלוף בטקס סיום תפקידו במפקדת פיקוד צפון, 13 באוגוסט 2025.

30 משרד האוצר האמריקאי פרסם ב-6 בנובמבר 2025, כי מינואר 2025 הזרימה איראן לחיזבאללה

בין הפעולות הבולטות של צה"ל לאחר הפסקת האש הייתה גל תקיפות על מטרות של 'כוח רדואן' במרחב הבקעא ב-15 ביולי 2025, לאחר זיהוי התארגנות מחדש של כוח זה; תקיפות משגרים ואתרים צבאיים של החיזבאללה בבקעא ובדרום הלבנון ב-22 בנובמבר 2025; חיסול הרמטכ"ל בפועל של חיזבאללה והשני בחשיבותו בארגון, הית'ם עלי טבטבאי, שהוביל את ההתעצמות וההתחמשות של חיזבאללה בניגוד להסכם הפסקת האש, ב-23 בנובמבר 2025, בדירת מסתור ברובע הדאחייה בביירות. בתום שנה להסכם הפסקת האש פורסם כי במאמץ צה"ל למנוע את שיקום חיזבאללה ביצעו כוחות צה"ל – אוגדה 210 (אוגדת הבשן) עם חטיבה 810 (חטיבת ההרים) ואוגדה 91 (עוצבת הגליל) עם חטיבה 769 (עוצבת חירם), חטיבה 300 (עוצבת ברעם) והחטיבה המרכזית, בשיתוף חיל האוויר – מעל 1,200 מבצעים מיוחדים לפגיעה בתשתיות האויב, אמצעי לחימה, משגרים, עמדות תצפית וירי וסיכול פעילות איסוף מודיעין, וחסלו 370 לוחמי חיזבאללה, חמאס ופלגים פלשתינאים שונים.³¹

בלחימה בלבנון ננקטו צעדים רבים על מנת לצמצם את הסיכוי לפגיעה באזרחים בלתי מעורבים, בין היתר בדרך של הודעה לאוכלוסייה להתפנות מאזורי קרבות ואזהרות מקדימות לאוכלוסייה לפני תקיפות כוחותינו. כ-1.4 מ' לבנונים עזבו את בתיהם במהלך הלחימה.

הלחימה ביהודה ובשומרון – בלימת הטרור

במקביל ללחימה בעזה ובגבול הצפון התקיים מאמץ מרוכז, מתמשך וזהיר להתמודדות עם פיגועים ולסיכול ומניעת טרור ביו"ש, ברחבי אוגדת יהודה ושומרון וחטיבת הבקעא והעמקים, כדי לשמור את הגזרה כ'זירה משנית' ולא להיגרר להתקוממות עממית, ונעצרו מבוקשים ופעילי חמאס רבים. פעילות צה"ל מנעה התקוממות וגל טרור ופיגועים, צמצמה את מספר אירועי הפח"ע ויצרה חופש פעולה מבצעי באזורים שקודם לכן לא היה בהם חופש כזה, כמו מחנות פליטים.

הפעילות כללה הגדלת הכוח ההגנתי ביישובים ובצירים, הקמת מרחבי חיץ בין יישובים לכפרים לשיפור ההגנה, מעצרים, חיסול מהאוויר ומבצעים רבים לפגיעה בתשתיות טרור ותפיסת אמל"ח. הלחימה החריפה בעוצמתה במשך חודשי הלחימה, עקב פעילות קבוצות חמושות בהשראת המלחמה, הנחיות וכסף שהגיעו מארגוני טרור בחו"ל, הברחות מגבול ירדן ופרצות בקו התפר. מתחילת המלחמה

³¹בלבנון מעל מיליארד דולר, והכספים משמשים לשיקום יכולות החיזבאללה.

<https://home.treasury.gov/news/press-releases/sb0308>

31 מערכת את"ץ, שנה להסכם הפסקת האש בין ישראל ללבנון, 27 בנובמבר 2025.

חוסלו יותר מ-530 מחבלים, סוכלו מעל 300 פיגועים משמעותיים, ונרשמו תפיסות רבות של אמצעי לחימה.

מבצע חשוב, שנערך בין ה-21 בינואר וה-21 בפברואר 2025, היה פעולה נרחבת להשמדת תשתיות טרור במחנות הפליטים בג'נין, נור שמס, טובאס, טול כרם, פארעה, שכם וחברון, וכלל פינוי 40,000 פלשתינאים ממחנות הפליטים. בין היתר נפרצו במחנות פליטים צירים שאיפשרו תנועת כוחות, כדי לקיים חופש פעולה מבצעי. מבצע נוסף היה 'חמש אבנים' – מבצע אוגדתי לסיכול טרור בצפון השומרון שנערך בין 26 לנובמבר ל-5 בדצמבר 2025 בהשתתפות חטיבה 89 (עוצבת הקומנדו), חטיבת מנשה, חטיבת שומרון וחיל האוויר, יחד עם כוחות שב"כ ומג"ב. במבצע נעצרו עשרות מבוקשים, שישה מחבלים חוסלו וכספי טרור הוחרמו. הפעילות העצימה והממושכת של צה"ל מנעה אינתיפאדה שלישית ביהודה ושומרון. היו פיגועי טרור, בעיקר על צירי התנועה, ביישובים יהודיים ובקרבם. צה"ל פשט לתוך מחנות הפליטים, פגע בגדודי המחבלים בתוכם (בסיוע חיל האוויר והימ"מ), והצליח לקיים מרקם חיים כמעט שגרתני תוך צמצום הפיגועים ומניעת זליגתם לתוך הקו הירוק.

הלחימה באיראן – חילופי מהלומות לשמירת ההרתעה והמשך במבצע להסרת האיום

בתגובה לתקיפה בדמשק שיוחסה לישראל, בה נפגע בניין ששימש קונסוליה איראנית רשמית ונהרג מפקד כח קודס בסוריה ובלבנון, בריגדיר גנרל מחמד רזא זאהדי, הגיבה איראן בעוצמה, ותקפה את ישראל ב'ליל הטילים', בין ה-13 ל-14 באפריל 2024. על ישראל נורו 120 טילי קרקע-קרקע, 36 טילי שיוט ו-185 כטב"מים, רובם מאיראן, חלקם מעיראק, מסוריה ומתימן. ההתקפה האיראנית סוכלה, וישראל וידידותיה הפגינו יכולת הגנה מרשימה – כל טילי השיוט והכטב"מים יורטו מחוץ לתחום האווירי של ישראל, ולישראל חדרו תשעה טילי קרקע-קרקע, שכוונו לבסיסי חיל האוויר נבטים ורמון וגרמו לנזק. צבאות ארה"ב, בריטניה, צרפת, ירדן ומדינות נוספות סייעו לישראל.

ישראל הגיבה בתקיפה אווירית באיראן ב-19 באפריל 2024, ופגעה במערך ההגנה של המתקן הגרעיני האיראני בנטנו. ישראל לא אישרה שהיא עמדה מאחורי התקיפה, וראש הממשלה בנימין נתניהו חשף זאת רק בנאום בכנסת ב-18 בנובמבר 2024.

בליל ה-1 באוקטובר 2024 שוב תקפה איראן את ישראל, כתגובה לחיסול איסמעיל הנזיה, חסן נסראללה ועבאס נילפרושאן, במטח של 181 טילי קרקע-קרקע, בשני גלים. רוב הטילים ששוגרו יורטו בידי ישראל וקואליציה הגנתית

בראשות ארצות הברית, והיה מספר קטן של נפילות במרכז הארץ ובדרומה, כולל בבסיסי חיל האוויר תל נוף ונבטים, שגרמו לפגיעות של ממש. לא היו פגיעות בנפש (למעט פלשתינאי מעזה שנהרג ביריחו מפגיעת שברי ירוט), אך ניזוקו כ-2,200 דירות, והנזקים לרכוש אזרחי נאמדו ב-150 עד 200 מיליון ₪.

25 יום לאחר מכן, בליל 25 – 26 באוקטובר, הגיב צה"ל בעוצמה בתקיפה אווירית באיראן, בכמה גלי תקיפה, שנמשכו כשלוש שעות. כל מטוסי חיל האוויר נחתו בשלום בבסיסיהם אחרי התקיפה. דובר צה"ל דיווח כי: "מטוסים וכלי טיס של חיל האוויר תקפו בהכוונה מודיעינית, אמצעי ייצור טילים אותם איראן שיגרה לעבר מדינת ישראל בשנה האחרונה. במקביל, הותקפו מערכי טילי קרקע-אוויר ויכולות אוויריות נוספות של איראן, שנועדו להגביל את חופש הפעולה האווירי של ישראל לפעולה באיראן". עשרות רבות של מטוסי קרב, מודיעין, איסוף ותדלוק השתתפו בפעולה שבה הותקפו מטרת בכמה אזורים באיראן, במרחק 1,600 ק"מ מישראל. דובר צה"ל הודיע: "המסר שלנו ברור: כל מי שמאיים על מדינת ישראל ושואף לגרור את האזור להסלמה רחבה יותר – ישלם מחיר כבד. הוכחנו היום שיש לנו את היכולת לפעול בנחישות, ושאלנו מוכנים, בהתקפה ובהגנה, להגן על מדינת ישראל ועל אזרחיה".

על פי פרסומים זרים, חמש דקות לפני גל התקיפה הראשון נפרצו מערכות מכ"מים איראניות, מסכי המכ"מים הוקפאו ונשללה האפשרות לעקוב אחר מטוסי חיל האוויר. כן דיווחו פרסומים זרים כי כל ארבע מערכות ההגנה האווירית המתקדמות ביותר של האיראנים – מערכות ה-S-300 – הושמדו בתקיפה.

הרצון להשמיד את מדינת ישראל מעוגן בעקרונותיו של המשטר האיראני הקיצוני עוד מראשית ימיו, ומנהיגי המשטר מצהירים עליו באופן פומבי. במהלך השנים האחרונות, וביתר שאת מתחילת הלחימה, נאספו ונותחו חומרי מודיעין רבים שמצביעים על תוכנית קונקרטית של המשטר האיראני שמטרתה 'השמדת ישראל'. על רקע התקדמות התוכנית האיראנית להשמדת ישראל' וידיעות מודיעיניות שאיראן מתקרבת במהירות לנקודת האל-חזור בפיתוח נשק גרעיני, כישלון שיחות הגרעין בין ארה"ב לאיראן והתקדמות התוכנית האיראנית לייצור עשרות אלפי טילים בליסטיים (בפתיחת המבצע עמדו לרשות איראן כ-2,500 טילים) וכטב"מים המיועדים להשמדת מדינת ישראל, יצא צה"ל בליל 12 – 13 ביוני 2025 למבצע באיראן, להנחית מכה מקדימה במטרה להסיר את האיום הגרעיני והקונבנציונלי על מדינת ישראל, וליצירת תנאים להסרת האיום על מדינת ישראל באמצעים מדיניים. מבצע זה, פרק נוסף במערכה להבטחת קיומה ועמידה של המדינה, כונה בשם 'עם כלביא'.

המבצע החל בהפתעה גמורה, מתקפת מנע מדויקת רחבת היקף, על מגוון מטרות ויעדים – תכנית הגרעין, מערך ההגנה האווירית, מערך הטק"ק ומערך הפיקוד והשליטה – המבוססת על מודיעין איכותי, והפתעה מוחלטת, תוצאת

מבצע הונאה מוצלח, שכלל הודעות ותדרוכים, כולל ציטוטים כוזבים משיחות בין ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו ונשיא ארה"ב דונלד טראמפ.

עשרות מטוסים של חיל האוויר ביצעו את מהלומת הפתיחה, מהלומה רחבת היקף שכללה תקיפה של עשרות מטרות צבאיות, בהן מטרות גרעיניות במרחבים שונים באיראן, ולאחר מכן נערכו ברציפות גלים נוספים של תקיפות אוויריות. בין המטרות: מערך ההגנה האווירית האיראני, תוך פגיעה בעשרות מכ"מים ומשגרי טילי קרקע-אוויר; אתרי טילים בליסטיים; מערך הפיקוד והשליטה האיראני; אתר העשרת האורניום בנטנו, הגדול ביותר באיראן, בו נפגע מרחב תת-קרקעי עם אולם העשרה בעל מספר קומות ובו צנטריפוגות, חדרי חשמל ותשתיות תומכות נוספות; אתר גרעין באיצפהאן, בו התבצע תהליך 'המרה חוזרת' של אורניום מועשר (השלב לאחר העשרת אורניום בתהליך ייצור נשק גרעיני), ליצירת אורניום מתכתי;³² אתר הניסויים בכלי נשק בפרצ'ין; בסיס טילים תת-קרקעי בכרמאנשאה; כור גרעיני לא פעיל 'למטרות אזרחיות' המופעל באמצעות 'מים כבדים' באראכ (שתוכנן להפעלה בשנת 2026);³³ מפעל לייצור טילים בליסטיים בשיראז; בסיס חיל האוויר האיראני 'המדאן' ו'טברیز'; שדות גז בבושהר ובנדר עבאס; ועוד.³⁴

במקביל למהלומת הפתיחה של חיל האוויר הפעילו חוליות של אנשי המוסד מערך רחפנים, טילי נ"ט ואמצעים נוספים מתוך איראן, שפגע במספר לא מבוטל של משגרים ניידים וגם בטילים שהיו מוכנים לשיגור עליהם, ושיבש מערכי הגנה אווירית איראניים.

בהמשך הלחימה המשיך חיל האוויר לתקוף יעדים של תוכנית הגרעין האיראנית, אתרים לייצור טילים וכטב"מים, מוסדות שלטון, ומערך טילי הקרקע-קרקע האיראני, לפגיעה ביכולתו לפעול כנגד ישראל, בהם הושמדו עשרות משגרים, אתרי אחסון טילי קרקע-קרקע, מערכות פיקוד ושליטה, שדות תעופה ואתרים צבאיים נוספים. במהלך 12 ימי המבצע הותקפו 300 יעדים איראניים.

בגל התקיפות הראשון חוסלו הרמטכ"ל האיראני מייג'ור ג'נרל מוחמד באקרי, מפקד משמרות המהפכה מייג'ור ג'נרל חוסיין סלאמי, מפקד חיל האוויר מייג'ור

32 מקורות זרים דיווחו כי מאגר האורניום המתכתי לא הותקף, כדי להימנע מאירוע רדיולוגי. "סכנה לאירוע רדיולוגי": האתר הגרעיני החשוב שישראל לא תקפה, כנראה בכוונה, ynet, 14 ביוני 2025.

33 בניית הכור החלה בשנת 1997 אך לא הושלמה בשל התערבות הקהילה הבינלאומית. הכור הוא כור מים כבדים שנועד לייצור פלוטוניום מועשר המאפשר השגת נשק גרעיני. בשנים האחרונות המשטר האיראני קידם את הסבת הכור לבעל פוטנציאל ייצור פלוטוניום 'לשימוש אזרחי'. התקיפה בוצעה לעבר הרכיב שיועד לייצור הפלוטוניום, ובכך למנוע את היכולת להשמשו לייצור נשק גרעיני.

34 60% משעות הטיסה של חיל האוויר נעשו בכלי טיס בלתי מאוישים.

ג'נרל אמיר עלי חאג'י זאדה, מפקד ח'אתם אלאנביאא' (מפקדת החירום), מייג'ור ג'נרל ח'אתם-ע'לאם עלי רשיד, קציני צבא בכירים נוספים ומדעני גרעין איראניים בכירים. בתקיפה בליל 16 – 17 ביוני חוסל הרמטכ"ל האיראני החדש, מייג'ור ג'נרל עלי שאדמאני, שפיקד על משמרות המהפכה ועל צבא איראן. יחד עם מפקד חיל האוויר האיראני חאג'י זאדה חוסלו מפקד מפקדת הכטב"מים בחיל האוויר של משמרות המהפכה, ודאוד ש'חיאן, מפקד מפקדת ההגנה האווירית של חיל האוויר של משמרות המהפכה. ב-21 ביוני חוסלו אמין פור גורכי, מחליפו של טאהר-פ'זר, וסעיד איזדי, מפקד 'ג'יס פלסטין' בכוח קודס, שהיה ממונה על הקשר עם חמאס וחזבאללה, הוביל את המאמצים האיראניים להברחת אמצעי לחימה ולאספקת מימון והכשרות לארגונים הפלסטיניים ביהודה ושומרון, והיה אחראי לשיתוף הפעולה והתיאום בין ארגוני הטרור הפלסטיניים לחזבאללה ולהסדרת היחסים בין חמאס למשטר אסד בסוריה. כן חוסל בהגם שריראי, איש כוח קודס שהיה אמון על העברות אמצעי הלחימה מהמשטר האיראני לחזבאללה ולשאר שלוחיה במזרח התיכון.

פעולת חיל האוויר כנגד מערך ההגנה האווירית האיראנית השיגה חופש פעולה אווירי. ב-14 ביוני יצר חיל האוויר חופש פעולה אווירי ממערב איראן עד טהראן. ב-15 ביוני, בשעה 17:49, הודיע הרמטכ"ל רא"ל זמיר כי "צה"ל באמצעות חיל האוויר השלים את סלילת הדרך לטהראן, ופוגע באופן מדויק ונרחב בתשתיות המשטר ובתכנית הגרעין באופן שהאויב לא שיער". מטוסי קרב וכלי טיס של חיל האוויר המשיכו לפעול בשמי איראן ותקפו מטרות צבאיות של המשטר האיראני במערב איראן ובמרכזה. חיל האוויר המשיך לפעול להגדלת חופש הפעולה האווירי בשמי איראן ולהשגת עליונות אווירית. ב-12 ימי המבצע הותקפו 300 יעדים באיראן ותשעה אתרי גרעין.³⁵

עם תחילת המבצע הכריז שר הביטחון ישראל כץ על 'מצב מיוחד בעורף', ופיקוד העורף הוציא הנחיות מחמירות להגנת הציבור. המדינה 'חזרה לשגרה' רק למחרת הפסקת האש, ב-25 ביוני 2025. פיקוד העורף גויס במלואו, פרס מעל 50 גדודי חילוץ והצלה בכל הארץ, ופעל בשיתוף פעולה מלא עם משטרת ישראל, גורמי הכבאות וההצלה והרשויות המקומיות. פעילות החילוץ וההצלה היעילה והמקצועית זכתה להערכה רבה מהציבור הישראלי.

35 דיווח עיתונאי, שהסתמך על מקורות מישראל וארה"ב, העריך כי למרות שהנסתר רב על הנגלה, המבצע השיג את מטרותיו ותוכנית הגרעין של איראן ספגה מכה אנושה, שהתאוששות ממנה תמשך שנה עד שנתיים, ואיראן איננה עוד 'מדינת סף גרעינית'. בין היתר נפגעה התוכנית האיראנית לייצור פצצה שתייצר דוא"ם (דופק אלקטרו-מגנטי) ותוכניות לייצור ראשי קרב גרעיניים לטילים. ראו:

David Ignatius, *The 12 days that turned back the clock on Iran's nuclear Program*, Washington Post, 16 July 2025.

איראן הגיבה בירי מטחים של טילים בליסטיים ושיגור מאות כלי טיס בלתי מאויישים כנגד ישראל. הצלחת ההפתעה במהלומת הפתיחה גרמה לכך שהמטח הראשון של הטיילים הבליסטיים שוגר רק 30 שעות לאחר מהלומת הפתיחה. מערך ההגנה האווירית הצליח ליירט כמעט את כל כלי הטייס הבלתי מאויישים ואת החלק הארי של הטיילים הבליסטיים האיראניים, אך טילים בודדים שלא יורטו גרמו לנזק רב למבנים, להרוגים ולפצועים (על ישראל נורו 1,150 כטב"מים, מהם רק שניים פגעו במטרות בישראל, ו-547 טילים, מהם יורטו בהצלחה 86%. אזרחים נפגעו ב-63 'זירות נפילה'). מעל 13,000 ישראלים פונו מבתיהם, שלא היו ראויים עוד למגורים (נהרסו כ-2,300 דירות ב-240 מבנים. אלפי דירות נוספות ניזוקו), 29 אזרחים נהרגו ו-3,238 נפצעו (מהם 25 קשה ו-111 בינוני), בסיסי צבא נפגעו, מתקני תעשייה ניזוקו, בתי הזיקוק נפגעו ונסגרו, נמל התעופה בן-גוריון הושבת (ומעל 150 אלף ישראלים 'נתקעו' בחו"ל), אנשים רותקו למקלטים, לימודים הופסקו, הכלכלה הושבתה.³⁶

ארה"ב סייעה בהגנה על ישראל באמצעות סוללות טילי THAAD שהוצבו בישראל.³⁷

ארה"ב, שהסתייעה בקטאר כמתווכת, כפתה על ישראל ואיראן הפסקת אש, שנכנסה לתוקפה ב-24 ליוני 2025, בשעה 0700 זמן ישראל. ממשלת ישראל הודיעה כי "ישראל השיגה את כל יעדי המבצע והסירה מעליה איום קיומי מיידי כפול – הן בתחום הגרעין והן בתחום הטיילים הבליסטיים. זה"ל השיג שליטה אווירית מלאה בשמי טהראן, פגע פגיעה קשה בצמרת הצבאית והשמיד עשרות מטרות שלטון מרכזיות של איראן... ישראל מודה לנשיא טראמפ ולארצות הברית על תמיכתם בהגנה ועל השתתפותם בהסרת איום הגרעין האיראני. לאור השגת מטרות המבצע, ובתיאום מלא עם הנשיא טראמפ, ישראל הסכימה להצעת הנשיא להפסקת אש דו-צדדית. ישראל תגיב בעוצמה על כל הפרה של הפסקת האש... ליבנו עם המשפחות שאיבדו את יקיריהן ואנו שולחים איחולי החלמה מלאה לפצועים. במבצע 'עם כלביא' מדינת ישראל השיגה הישגים היסטוריים כבירים והציבה את עצמה בשורה אחת עם מעצמות העולם. זוהי הצלחה אדירה לעם ישראל וללוחמיו שהסירו את שני האיומים הקיומיים למדינתנו, והבטיחו את נצח ישראל".³⁸

36 בששת ימי הלחימה הראשונים, רק 8% מהטיילים האיראניים חדרו את ההגנה האווירית הישראלית, אך בהמשך הלחימה חדרו את ההגנה הישראלית 16% מהטיילים האיראניים. ב-22 ביוני חדרו 10 טילים איראניים (מתוך 27) את ההגנה האווירית הישראלית.
37 סוללה ראשונה נפרסה בישראל באוקטובר 2024, בהוראת נשיא ארה"ב ג'ו ביידן; סוללה שנייה נפרסה באפריל 2025, בהוראת נשיא ארה"ב דונלד טראמפ.
38 הודעה מטעם ממשלת ישראל ה-37, עם כלביא, 24 ביוני 2025.

הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר, סיכם: "יצאנו למבצע 'עם כלביא' כאשר לנגד עינינו עומדת משימה ברורה – הסרת איום קיומי ממשי על מדינת ישראל. לאחר 12 ימים של לחימת תקדים אני יכול לומר, צה"ל פעל במיטבו ועמד באופן מלא בתכלית ובמטרות המבצע... מטרתו המרכזית של המשטר האיראני היא השמדת מדינת ישראל... המשטר באיראן קידם שלוש תוכניות זדוניות: הראשונה, תוכנית הגרעין, התוכנית הזו הגיעה לשלבים קריטיים, עם יכולת פריצה מהירה לנשק גרעיני. השנייה, תוכנית הטילים ארוכי הטווח, ובה ייצור אלפים רבים של טילים שישוגרו לשטחנו במטרה לשתק את מדינת ישראל ולזרוע הרס ומוות באוכלוסייה. השלישית, 'התוכנית להשמדת ישראל'. בחודשים שלפני המלחמה, איראן קידמה את התוכנית המבוססת על אש מסיבית מנגד לצד פלישה קרקעית רב זירתית. לכל התוכניות מטרה משותפת אחת להשמיד את מדינת ישראל. הן לא היו רק רעיון תיאורטי אלא איום קיומי על חיינו במדינה, האיום הפך לממשי. אנחנו נלחמים על קיומנו בעוצמה ומעבירים את האש לשטח האויב, אנחנו פועלים ויוזמים לפי הציווי המוסרי 'הקם להורגך, השכם להורגו'... לאחר שנים של הכנות ובתום חודשים של היערכות דקדקנית ומואצת בצה"ל – מכת הפתיחה שלנו הייתה מפתיעה ומכריעה. מכת הפתיחה הוציאה את האויב משיווי משקל והיוותה מרכיב מרכזי בהישגי המערכה כולה. פגענו בכל המטרות שתכננו, ואף מעבר לכך. העמקנו את ההישג ביחס לתוכניות שהצבנו ביציאה לדרך... בהתאם להערכת בכירי אגף המודיעין בצה"ל ומומחי הגרעין שלנו, הפגיעה בתוכנית הגרעין איננה פגיעה נקודתית אלא פגיעה מערכתית. פגענו במתקנים הראשיים, במפעלים, בתעשיות ובמוקדי הידע. ההישג המצטבר מאפשר לקבוע כי פרויקט הגרעין האיראני ספג פגיעה קשה, רחבה ועמוקה והוסג שנים לאחור. הוכחנו את נחישותנו, לא נאפשר לאיראן לייצר נשק להשמדה המונית... פגענו פגיעה קשה ביכולת הטילים, גרענו מאות משגרים וטילים ויצרנו עיכוב משמעותי בתוכנית בניין הכוח שלהם. בנוסף, הצלחנו לייצר עליונות מודיעינית, טכנולוגית ואווירית. הגענו לשליטה מלאה בשמי איראן ובכל מקום בו בחרנו לפעול. אלו התאפשרו, בין היתר, בזכות שילוביות ותחבולה שבוצעו על ידי כוחות אוויר וקומנדו קרקעיים. הכוחות פעלו באופן חשאי בעומק שטח האויב וייצרו לנו חופש פעולה מבצעי... ההישגים שלנו הועצמו בזכות הפעולות של צבא ארצות הברית. הפעולה של הכוחות האמריקאיים הייתה מדויקת, עוצמתית ומרשימה. לאורך כל שלבי המבצע שמרתי על קשר הדוק עם מקבילי בצבא ארצות הברית. התיאום בין הצבאות מהווה נכס אסטרטגי למדינת ישראל... אזרחי ישראל, החוסן והאחריות שהפגנתם ראויים להערכה. הם ימשיכו להוות בסיס איתן ליכולתנו לעמוד יחד בכל אתגר. ליבנו עם משפחות ההרוגים, ואני מאחל החלמה מהירה לכל הנפגעים".³⁹

הצטרפות ארה"ב ללחימה באיראן

בשנת 2015 חתמה איראן על הסכם גרעין עם ארה"ב, בריטניה, גרמניה, סין, צרפת, ורוסיה. בשנת 2019 התברר כי איראן לא עומדת בהסכם, ומאז האיצה איראן את מאמציה לפתח נשק גרעיני. משלהי 2024 התקיימו שיחות במטרה להגיע להסכם גרעין חדש בין איראן לבריטניה, גרמניה וצרפת (המכונות E3), בפורום עם סין ורוסיה, ובשיחות עקיפות, בתיווך עומאן, עם ארה"ב. איראן הביעה נכונות להגיע להסכם, אך השיחות התמהמהו.

דונלד טראמפ, עם כניסתו לכהונתו השנייה כנשיא ארה"ב בינואר 2025, קבע מדיניות, לפיה לא יהיה לאיראן נשק גרעיני.⁴⁰ במרץ 2025 הציגה ארה"ב אולטימטום, לפיו על איראן להגיע להסכם תוך 60 יום, אחרת יינקטו נגדה אמצעים צבאיים. סבב השיחות המסכם את המו"ם עם ארה"ב היה אמור להתקיים בעומן ב-15 ביוני 2025, אך איראן ביטלה את השתתפותה בו. בשיחות בין איראן ל-E3 שהתקיימו בג'נבה ב-20 ביוני, לא הושגה התקדמות.

ב-22 ביוני 2025, בשעה 0210 (שעון אירן, 0140 שעון ישראל), הצטרפה ארה"ב ללחימה באיראן, במטרה "להשמיד את השאיפות הגרעיניות של איראן".⁴¹ המבצע האמריקאי כונה בשם 'פטיש חצות' (Midnight Hammer). כוחות ארה"ב תקפו את שלושת אתרי הגרעין האיראניים המרכזיים. במבצע השתתפו 125 מטוסים, ספינות מלחמה וצוללות, והוטלו 75 חימושים (כולל 24 טילי טומהוק). 12 פצצות חודרות בונקרים הוטלו ממפציצי B2 'חמקנים' על המתקן הגרעיני התת-קרקעי בפורדו,⁴² שתי פצצות חודרות בונקרים הוטלו ממפציצי B2 על המתקן הגרעיני התת-קרקעי בנטנו. חימושים פגעו גם במתקנים הגרעיניים בנטנו ובאיצפהאן, שם נפגע מתחם תת-קרקעי בו נאגר אוראניום מועשר.

לפני הפעולה של ארה"ב פעל חיל האוויר 'לנקות את הדרך' מסוללות נ"מ ומכ"מים, כדי שטהרן לא תראה את מבנה המפציצים האמריקאיים.

40 ראו:

<https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2025/02/fact-sheet-president-donald-j-trump-restores-maximum-pressure-on-iran/>

41 דברי פיט הגסט' (Pete Hegseth), שר ההגנה של ארה"ב, במסיבת עיתונאים ב-22 ביוני 2025. ראו:

<https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/4222543/secretary-of-defense-pete-hegseth-and-chairman-of-the-joint-chiefs-of-staff-gen/>

42 הפצצות האמריקאיות, GBU-57A/B Massive Ordnance Penetrator (MOP), הן פצצות מיוחדות לפגיעה בבונקרים תת-קרקעיים. משקל כל פצצה 13.5 טון, אורכה 6.2 מ' וקוטרה 80 ס"מ, והיא מסוגלת לחדור לעומק של עד 60 מ' מתחת לפני הקרקע. זה היה השימוש המבצעי הראשון בפצצה זו.

המבצע האמריקאי צלח, גרם נזקים קשים למתקנים הגרעיניים האיראניים, וסלל את הדרך להסכמה על הפסקת אש בין ישראל לאיראן.

משרד ראש הממשלה הודיע בשם הוועדה לאנרגיה אטומית: "התקיפה ההרסנית של ארצות הברית על פורדו הרסה את התשתית הקריטית של האתר והפכה את מתקן ההעשרה לבלתי שמיש. אנו מעריכים שהתקיפות האמריקניות על מתקני הגרעין של איראן, בשילוב עם התקיפות הישראליות על מרכיבים אחרים בתכנית הגרעין הצבאית של איראן, הסיגו לאחור את יכולתה של איראן לפתח נשק גרעיני בשנים רבות. הישג זה יישמר אם איראן לא תקבל גישה לחומר גרעיני".⁴³

הלחימה בתימן

החות'ים, ארגון אסלאמי שיעי-זידי ממומן ומחומש בידי איראן, השולט על צפון-מערב תימן ונמלים חשובים בחוף ים סוף, השתלטו ב-18 בנובמבר 2023 על ספינת המשא Galaxy Leader, הנמצאת בבעלות חברת ספנות לה זיקה לישראל, תקפו וחטפו ספינות נוספות שיש להן קשר עם ישראל ועם המערב, ופגעו קשות בתנועה הימית לישראל ובתנועה הימית בים סוף. ארה"ב ובריטניה הקימו כוח רב-לאומי להגנה על השיט באזור. השיט לנמל אילת והשיט מהמזרח הרחוק לישראל דרך תעלת סואץ – פסקו.⁴⁴

החל מ-19 באוקטובר 2023, שיגרו החות'ים מעל 320 כטב"מים ו-40 טילי קרקע-קרקע על מטרות בישראל (יותר מ-100 כטב"מים ורוב הטילים יורטו בידי חיל האוויר). בליל 18–19 ביולי 2024 התפוצץ כטב"ם מתאבד ששוגר מתימן בידי החות'ים (מדגם סימאד 3) סמוך לשגרירות ארה"ב בתל אביב, וגרם להרוג אחד, שמונה פצועים ונזק. תקיפה זו 'הגדישה את הסאה', וכתגובה תקף חיל האוויר ב-20 ביולי, לאור יום, מטרות של החות'ים בנמל חודידה (מתקני נמל, מאגרי דלק, מחסני אמל"ח ותחנת כוח), תחנת המעבר הראשית של אמל"ח איראני לחות'ים, 1,800 ק"מ מישראל.

שלטון הטרור החות'י המשיך לפעול בהכוונה ובמימון איראני ובשיתוף פעולה עם המיליציות העיראקיות, על מנת לפגוע במדינת ישראל, לערער את הסדר האזורי ולשבש את חופש השיט העולמי, והמשיך לשגר טילים וכטב"מים לעבר

43 הודעה מטעם ממשלת ישראל ה-37 בראשות בנימין נתניהו, עם כלביא, 25 ביוני 2025.

44 היבט נוסף של פעילות החות'ים הייתה ההפרעה לפעילות האינטרנט הגלובלית, שכן ההפרעה לשיט הבין-לאומי מקשה על פעולות ספינות כבלים. כ-17% מתעבורת האינטרנט הגלובלית ורוב התעבורה בין אירופה לאסיה עוברת בכבלים תת-ימיים בים האדום, והיא סבלה הפרעות קשות: במרץ 2024 ובספטמבר 2025 נפגעו כבלים תת-ימיים, ומיזמי הנחת כבלים תת-ימיים חדשים מתעכבים.

מטרות בישראל. ב-29 בספטמבר 2024, שוב לאור יום, תקף חיל האוויר, כתגובה, מטרות בשימוש צבאי של שלטון הטרור החות", תחנות כוח ונמל המשמש לייבוא נפט, במרחבים ראס-עיסא וחודידה שבתִימן.

החות"ם המשיכו לשגר טילים וכטב"מים למטרות בישראל, וישראל הגיבה בתקיפות אוויריות על נמלים, מתקני נפט ותחנות כוח ב-19 בדצמבר 2024, בו הותקפה לראשונה גם הבירה צנעא. ב-26 בדצמבר תקפה ישראל שוב, ובין היתר תקפה את שדה התעופה בצנעא, והשמידה את מגדל הפיקוח. ב-10 בינואר 2025, כתגובה לשיגור כטב"מים לישראל, תקפו מטוסי חיל האוויר את נמל ראס עיסא ונמל חודידה, משגרי טילים ותחנות כוח סמוך לצנעא.

לאחר הפסקת האש השנייה בין ישראל לחמאס הודיעו החות"ם כי בכוונתם 'להגביל' את מתקפותיהם רק לספינות הקשורות לישראל, אך הם המשיכו לשגר טילים בליסטיים וכטב"מים לעבר ישראל.

בלילה בין ה-15 ל-16 במרץ 2025 החל מבצע תקיפה אווירי של ארה"ב בתימן, ואחריו סדרת תקיפות מתמשכת. לאחר שמטוסי ארה"ב ביצעו מעל אלף תקיפות על מטרות של החות"ם, הגיעו ב-6 במאי 2025 החות"ם וארה"ב, בתיווך עומאן, להסכמה כי ייפסקו התקיפות החות"יות על ספינות אמריקאיות, והתקיפות האמריקאיות נפסקו.

עם חידוש הלחימה ברצועת עזה ב-25 במרץ 2025 חזרו החות"ים לתקוף את ישראל בטיילים בליסטיים ובכטב"מים. בתגובה לנפילת טיל בליסטי בשדה התעופה נתב"ג תקפו מטוסי חיל האוויר מטרות בתימן ב-5 וב-6 למאי 2025, פגעו קשה בנמל חודידה ובתחנות כוח בצנעא, וגרמו נזק כבד לשדה התעופה הבין-לאומי בצנעא. ב-16 במאי תקפו מטוסי חיל האוויר את נמלי א-סליף וחודידה. ב-28 במאי תקפו שוב מטוסי חיל האוויר את שדה התעופה הבין-לאומי בצנעא.

בתגובה לתוקפנות הנמשכת של שלטון הטרור החות"י כלפי מדינת ישראל, ושיגור טילי קרקע-קרקע וכלי טיס בלתי מאוישים לעבר שטח המדינה ואזרחיה, נערכו מספר תקיפות בתימן: ספינות של חיל הים תקפו ב-10 ביוני 2025 מטרות של השלטון החות"י בנמל חודידה שבתִימן, באמצעות טילים מדויקים ארוכי טווח, נושאים כמות משמעותית של חומר נפץ. התקיפה פגעה בתשתיות קריטיות בנמל, לו תפקיד מרכזי בהעברת אמל"ח וציוד צבאי לחות"ים; בליל 14 ביוני 2025 תקפו מטוסי קרב בצנעא בירת תימן, כשיעד התקיפה היה הרמטכ"ל החות"י מחמד עבד אלכרים אלע'מארי, שנפצע קשה בתקיפה; בליל 6 ביולי 2025 תקפו מטוסי קרב מטרות טרור של שלטון הטרור החות"י בנמלים חודידה, ראס עיסא, וא-סליף, ובתחנת הכוח ראס קאנטיב. ב-21 ביולי 2025 שוב תקפו מטוסי חיל האוויר תשתיות צבאיות בנמל חודידה, כולל כלים הנדסיים שפעלו לשיקום תשתיות הנמל, מיכלי דלק וכלי שיט. ב-17 באוגוסט 2025 תקף צה"ל מטרות טרור בעומק תימן, במרחב העיר צנעא. ב-24 באוגוסט 2025

תקפו מטוסי קרב של חיל האוויר תשתיות צבאיות של שלטון הטרור החות'י במרחב צנעא, כולל מתחם צבאי בו נמצא ארמון הנשיאות, תחנות הכוח אסאר והיזאו ואתר אחסון דלק.

התקיפות על ישראל, בטילים וכטב"מים, נמשכו. בתגובה, ב-28 באוגוסט 2025, תקפו מטוסי קרב של חיל האוויר בצנעא יעד בו נמצאו בכירים חות'ים שהתכנסו לצפות בנאומו השבועי של מנהיג הארגון. בתקיפה חוסלו ראש ממשלת החות'ים אחמד א-רהאווי, הרמטכ"ל החות'י מוחמד עבד אל-כרים אל-גמארי ומספר שרים.

החות'ים המשיכו לתקוף את ישראל בטילים וכטב"מים, ומטוסי חיל האוויר תקפו כתגובה ב-10, ב-16 וב-25 בספטמבר מטרות בנמל חודידה ומטרות של מנגנון הביטחון והמודיעין ושל צבא שלטון הטרור החות'י במרחב צנעא שבעומק תימן. בעקבות הפסקת האש בין ישראל לחמאס, התפרסם ב-11 באוקטובר 2025 כי מנהיג החות'ים, עבד אלמלכ אלחות'י, הורה על השעיית התקיפות על ישראל ועל 'כלי שיט' המזוהים עם ישראל' בים האדום ובמפרץ עדן.⁴⁵

מעורבות מיליציות בעיראק

מיליציות פרו-איראניות בעיראק התקיפו מטרות בישראל באמצעות טילים ומל"טים מנובמבר 2023. התקיפות נמשכו עד נפילת משטר אסד בסוריה. בדצמבר 2024 הגיעו המיליציות להסכמה עם ראש ממשלת עיראק על הפסקת התקיפות.

התמוטטות שלטון אסד בסוריה

בשנת 2011 פרצה בסוריה מלחמת אזרחים. הלחימה החלה בהפגנות כנגד משטרו הדיקטטורי של בשאר אל-אסד, והדרדרה למלחמת אזרחים אלימה וקשה, מהסכסוכים האלימים במאה ה-21. כ-5.6 מיליון סורים נמלטו מסוריה כפליטים, וכ-6.3 מיליון סורים נעקרו מבתיהם והפכו לפליטים בארצם. משטר אסד נתמך בידי רוסיה ואיראן.

ב-27 בנובמבר, עם כניסתה לתוקף של הפסקת האש בין ישראל ללבנון, פתחו ארגוני המורדים הסונים, בראשות 'חזית ההצלה' (היאית תחריר א-שאם) ובתמיכת

45 ראו:

TASS, *Houthi cease attacks on Israel, commercial vessels in Red Sea*, 11 October 2025.

תורכיה, במתקפת פתע על כוחות אסד.⁴⁶ צבא אסד נסוג ונמוג, והמורדים השתלטו על העיר חלב ב-30 בנובמבר ועל הבירה דמשק ב-8 בדצמבר 2024. איראן, מוחלשת עקב המכות שמיליציות החיזבאללה ספגה מישראל, לא יכלה לסייע. בשאר אל-אסד נמלט לרוסיה. משטר חדש קם בסוריה, בראשותו של נשיא סוריה אחמד אלשרע (אבו מחמד אלג'ולאני).

ישראל, מודאגת מהשורשים האיסלאמיסטיים של המשטר החדש, יצאה לפעולת מנע, במבצע שכונה בשם 'חץ הבשן', כדי להבטיח שכוחות הצבא הסורי לא יופנו כנגד ישראל. בליל ה-7 בדצמבר תפסו כוחות צה"ל את אזור החיץ (השטח המפורז) ברמת הגולן ומספר נקודות שולטות בשטח סוריה, שהצבא הסורי נטש. חיל האוויר פתח במבצע חסר תקדים להשמדת החימוש של הצבא הסורי, ובמשך 48 שעות הפציץ שדות תעופה צבאיים, מערכות הגנה אווירית (מעל 100 סוללות טילי קרקע-אוויר, כולל מזגמים מתקדמים SA-17 ו-SA-22), טילי קרקע-קרקע, מחסני תחמושת ואמל"ח ומפעלי ייצור נשק, כדי שלא יופנו נגד ישראל. ב-10 בדצמבר השמיד חיל הים את ספינות הצי הסורי בבסיסו בלסקיה ובמינא אל-בידא.

הצבא הרוסי המשיך לקים בסיסים בסוריה, שהעיקריים בהם בסיסי התעופה קמישלי (בצפון מזרח סוריה), בסיס התעופה חִמְיִיִּים והבסיס הימי בטרטוס. צה"ל כונן בסוריה מרחב ביטחון בעומק של 15 ק"מ מהגבול, עם תשעה מוצבים, ו'מרחב השפעה' בעומק של 65 ק"מ בשטח סוריה, ופעל למניעת התבססות גורמי טרור בדרום סוריה.

במהלך מלחמת האזרחים בסוריה (משנת 2011) פעלו בדרום סוריה כנגד ישראל מספר ארגוני טרור סלאפיים-ג'האדיים לצד פעילות של חיזבאללה וכוח קודס האיראני. רוב גורמים אלה נעלמו לאחר נפילת משטר אסאד וסילוק הגורמים שנתמכו בידי איראן, אך בתחילת 2025 פעלו איראן וחיזבאללה להפעיל מחדש פעילות כנגד ישראל, בשם 'חזית ההתנגדות האיסלאמית בסוריה - אנשי הגבורה' (ג'בהת אלמקאומה אלאסלאמיה פי סוריא).

ב-12 ביולי 2025 החלו עימותים בין דרוזים ובידואים במחוז א-סוידא בדרום סוריה (הר הדרוזים). כוחות המשטר הסורי תגברו את המרחב, בניסיון לשים קץ לעימות, אך לוחמי ארגונים ג'האדיסטיים ששולבו בצבא הסורי ביצעו טבח אכזרי בכפרי הדרוזים. צה"ל, מחויב לברית העמוקה עם הדרוזים, נחלץ לסיוע לדרוזים בסוריה, בניסיון לעצור את הטבח. כלי טיס של חיל האוויר חסמו ב-15 ביולי צירי תנועה למרחב ותקפו טנקים, מטולי רקטות, אמצעי לחימה וטנדרים חמושים במקלעים כבדים, שעשו את דרכם למרחב א-סוידא. ב-16 ביולי תקפו כלי טיס של

46 הפגיעה הקשה בחיזבאללה פגעה ביכולתו לסייע למשטר אסד, וצה"ל מנע מעורבות איראנית בלחימה בסוריה.

חיל האוויר את ארמון הנשיאות ואת המטכ"ל הסורי בדמשק. בעקבות התקיפות הושגה הפסקת אש בין המשטר הסורי לבכירי ההנהגה הדרוזית, וכוחות המשטר הסורי נסוגו מהאזור.⁴⁷

בעקבות עימותים אלה ביצע צה"ל פשיטה קרקעית ב-3 באוגוסט 2025, במבצע שכונה 'ירוק-לבן', על בסיסים חטיבתיים גדולים נטושים של צבא סוריה, 38 ק"מ לעומק סוריה, ופינה מהם נשק ותחמושת.

האלוף אורי גורדין, אלוף פיקוד הצפון, סיכם: "כתוצאה ישירה של הכרעת חיזבאללה נפל גם משטר אסאד בסוריה, ונקטע הציר השיעי האיראני, וכך יצאנו למבצע 'חץ הבשן', בו השמדנו מהאוויר ומהים את היכולות המאיימות של מה שהיה צבא סוריה, ובמקביל יצאנו להתקפה והתייצבנו בהגנה קדמית, צבא לפני התיישבות – מפסגת החרמון עד הירמוק, מפסגת החרמון ועד הים התיכון".⁴⁸

ישראל והמשטר החדש בסוריה קיימו שיחות בתיווך ארה"ב, וסיכמו על 'צעדים בוני אמון' ורצון משותף להגיע להסדרי בטחון ויציבות בת קיימא.⁴⁹

חילופי מפקדים

ב-6 במרץ 2025 החליף רא"ל אייל זמיר את רא"ל הרצל (הרצי) הלוי, ומונה לרמטכ"ל ה-24 של צה"ל. אלוף תמיר ידעי מונה לתפקיד סגן רמטכ"ל והחליף את אלוף אמיר ברעם, שמונה למנכ"ל משרד הביטחון. ב-12 במרץ 2025 מונה אלוף יניב עשור למפקד פיקוד דרום, והחליף את האלוף ירון פינקלמן. ב-25 ביולי 2025 מונה אלוף שי קלפר למפקד פיקוד העורף, והחליף את האלוף רפי מילוא, שמונה ב-13 באוגוסט 2025 למפקד פיקוד צפון, והחליף את האלוף אורי גורדין.

הארכת השירות הסדיר

העומס שנותר עקב המחסור בכוח אדם חייב את צה"ל לנקוט בצעדים מתאימים. בעקבות המלחמה הוארך ביולי 2024 שירות החובה, מ-32 ל-36 חודשים.

47 המרכז הסורי למעקב אחר זכויות אדם, ארגון מתנגדי משטר הפועל מברייטניה, דיווח ב-22 ביולי 2025 כי מספר ההרוגים בעימותי הדמים בא-סוידא עומד על 1,311 בני אדם, מהם 833 דרוזים (533 לוחמים ו-300 אזרחים), 423 מאנשי כוחות המשטר ו-35 בדואים סונים. עוד 15 חיילים של המשטר נהרגו בהפצצות הישראליות.

48 דברי האלוף בטקס סיום תפקידו במפקדת פיקוד צפון, 13 באוגוסט 2025.

49 ראו:

Media Note, *Joint Statement on the Trilateral Meeting Between the Governments of the United States of America, the State of Israel, and the Syrian Arab Republic*, Office of the Spokesperson, US Department of State, 6 January 2026.

בשלהי אפריל 2025 עוגנה פקודת הארכת השירות ('קוד 77' – נוהל להשארת לוחמים שסיימו שירות סדיר וקבע להמשיך לשרת ביחידתם עוד ארבעה חודשים). נקבע כי עד להקלה במצב הביטחוני, שינוי חוק השירות או גיוס ממקורות כוח אדם נוספים, כל לוחם סדיר ימשיך לארבעה חודשי מילואים נוספים (במשכורת של 8,000 ₪ לחודש, בכללי משמעת ולבוש כמו חיל סדיר) תחת צו 8 פתוח – ויקבל חופשת שחרור רק בתום שלוש השנים.

הארכת השירות של כוח אדם מנוסה סייעה לעמוד באתגרים ותרמה למורל הלוחמים.

סיכום הלחימה

ב-7 באוקטובר כשל צה"ל במשימתו להגן על אזרחי ישראל. מדינת ישראל שילמה מחיר כבד וכואב – בחיי אדם, בחטופים ובפצועים בגוף ובנפש. לא היה בכוחם של מעשי הגבורה הנועזים מצד רבים – אנשי כוחות הביטחון, חיילי צה"ל ומפקדיו ואזרחים אמיצים, בכדי למנוע את האסון הכבד. הכישלון הנורא ילווה את צה"ל בשנים הבאות.

צה"ל ידע לקום מנקודת פתיחה קשה מאוד ללחימה עצימה, במשך תקופה ממושכת, בשבע זירות שונות. ההישגים הצבאיים של צה"ל שינו את המזרח התיכון. צה"ל הביא לפגיעה קשה מאוד בזרוע הצבאית של חמאס ויצר את התנאים להשבת חטופים, פגע בחיזבאללה באופן חסר תקדים, החליש משמעותית את איראן ופעילותה האזורית וסיכל את תכנית הגרעין של איראן. צה"ל מגן על תושבי רמת הגולן מתוך החיץ הסורי והצליח להשמיד את עיקר היכולות של צבא סוריה. בגזרת יהודה ושומרון, צה"ל פעל מדי יום ומדי ליל במשימות סיכול טרור ביעילות רבה.

הלחימה, שעיקרה היה קרבות קשים בשטח עירוני מורכב, אופיינה ברוח לחימה גבוהה ובמסירות יוצאת דופן לביצוע המשימה, של חיילים ומפקדים. הישגי צה"ל שייכים בראש ובראשונה למפקדי צה"ל ולחייליו. לוחמי צה"ל בסדיר ובמילואים, מכל חלקי החברה הישראלית, התייצבו למלחמה הצודקת, לחמו בעוז ובהקרבה וניצחו בכל מפגש עם האויב.

את ההישגים השגנו במחיר כבד, בלתי נתפס, אובדן שילווה אותנו לעד. ידענו אבודת בנפש של טובי לוחמינו, משפחת השכול התרחבה, והמלחמה הותרה פצעים וצלקות בקרב רבים. 922 מחיילי צה"ל נפלו מתחילת המערכה, וכ-20,000 נפצעו. צה"ל מרכין ראשו ומחויב למשפחות השכולות, לזיכרון הנופלים, לתמיכה בפצועים, ברעות לוחמים, בהכרת תודה ובהוקרה על ההקרבה.

מטרות הלחימה והתנאים לסיימה טרם הושגו במלואן בעת כתיבת ספר זה, ואין

לדעת מה צופן לנו העתיד.⁵⁰ הרמטכ"ל רא"ל אייל זמיר הדגיש בנובמבר 2025: "שנתיים לאחר השבעה באוקטובר, צה"ל שינה תפיסה. לא קיימת עוד הכלה – אנחנו פועלים ביוזמה ובהתקפיות, מגנים מלפנים ומייצרים חיץ בין האזרחים לאויב... אנחנו בפרק חדש, אנחנו בתקופת מעבר חיונית ובתפנית מערכתית, אנחנו לא במלחמה מלאה ולא בשגרה. אנחנו מגיעים לפרק הזה מתוך עוצמה אדירה והישגים רב־זרתיים חסרי תקדים... המערכה נמשכת בחלק מהגזרות בעצימות יותר נמוכה שמאפשרת לכוחותינו ריענון וחיזוק יסודות לקראת הגדרת השלב הבא – או ייצוב מערכתי או חזרה למלחמה והמשך חתירה לניצחון והכרעה".⁵¹

בתקופת הלחימה פונו או התפנו מבתיהם כ-253,000 אנשים, שהחלו לחזור לבתיהם בדרום הארץ במרץ 2024, ובצפון הארץ – במרץ 2025.

מתקפת החמאס באוקטובר 2023 עוררה בישראל חרדה קיומית של ממש, שכן היא המחשישה עד כמה קטלנית 'טבעת האש' שבה הקיפו האיראנים את ישראל, ועד כמה גדולה הסכנה שיצרה 'שיטת הסבבים' ו'קניית השקט' של ישראל – שבפועל אפשרה לאיראן ולשלוחיה להתחמש ולהתחזק לאורך השנים. מצפון היו אלה משטר אסד הפרו-איראני, המיליציות בסוריה וחיזבאללה בלבנון; מדרום היו אלה ארגוני הטרור בעזה; והרחק מגבולות המדינה היו אלה המיליציות בעיראק והחות'ים בתימן. המתקפה הובילה את מדינת ישראל ללחימה תקיפה בציר השיעי-איראני, ובאיראן עצמה. המחיר היה כבד, אך עם ישראל התגייס למערכה, בעורף ובחזית.

הלחימה הובילה לאסטרטגית הגנת גבולות חדשה לישראל, תלת-שכבתית: פירוז אזורי גבול בשטח מדינות אויבות, מהם נשקף איום על ישראל (דרום לבנון, דרום סוריה, רצועת עזה), מערך הגנה קדמי בשטח האויב (מכשול קרקעי, מוצבים, נוכחות צבאית) ומערך מוצבים ומכשולים בישראל. כל זה בצד השכבה המודיעינית. יכולות אוויר וים הם חלק אינטגרלי של תפישת הגנה זו.

תרחיש הייחוס השתנה, ובין היתר, הוא כולל עתה פשיטות אויב רבות היקף. בעקבות הלחימה עובתה ההגנה ברמת הגולן בשלושה גדודי חי"ר, הוקמה אוגדה מרחבית חדשה, 'אוגדת גלעד' (אוגדה 96), על בסיס לוחמים שחזרו לשרת במערך המילואים (חטיבות 'דוד') לעיבוי ההגנה על הבקעה והעמקים, הוקמה גדר גבול חדשה בגבול המזרחי, להתמודד עם איום פשיטות וליצור מרחב ביטחון לתושבי

50 באוגוסט 2025 קבע הקבינט חמישה עקרונות לסיום המלחמה: (א) פירוק החמאס מנשקו; (ב) השבת כלל החטופים, החיים והחללים; (ג) פירוז הרצועה; (ד) שליטה ביטחונית ישראלית ברצועת עזה; (ה) ממשל אזרחי חלופי שאיננו חמאס ואיננו הרשות הפלשתינאית. הודעת דוברות, ראש הממשלה: "קבענו בקבינט חמישה עקרונות לסיום המלחמה", ממשלת ישראל ה-37 בראשות בנימין נתניהו, 14 באוגוסט 2025.

51 את"ץ, הרמטכ"ל בפתחת כנס 'מישירים מבט', 3 בנובמבר 2025.

הבקעה ומרכז הארץ. גיס 446 (הגיס המטכ"לי) נסגר, והוקמה אוגדה רב-זירתית חדשה – אוגדה 52.38⁵² חטיבת השריון 500 (חטיבת כפיר) הוקמה מחדש כחטיבה סדירה, עובו כוחות הנדסה קרבית, מערך הכלבנים ('עוקץ'), מערך הכטב"מים ומערך ההגנה מפני תקיפות טילי קרקע-קרקע. האפשרות של 'מלחמה בהפתעה' הפכה לבסיס ו'מצפן' למוכנות מבצעית, לבניין הכוח ולתרבות המבצעית. בדצמבר 2025 התפרסם כי נעשה מהלך לשיפור מהותי בהיקף הסיוע האווירי לחטיבות מרחביות ובשיטת הפעלתו במקרה של הפתעה בדומה ל-7 באוקטובר.⁵³

הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר, סיכם על כיווני פעולה עיקריים כ'מצפן' להשתנות צה"ל: (א) מלחמה בהפתעה כמצפן למוכנות המבצעית של צה"ל; (ב) מיסוד נורמות כשירות וכוונות כחלק מתרבות ארגונית מבצעית; (ג) חיזוק המודיעין 'כמקצוע' והסדרת התהליכים המקצועיים באגף המודיעין; (ד) התמרון היבשתי כמרכיב מרכזי ביכולות צה"ל וכבסיס להכרעה; (ה) חיזוק מקצוע הקצונה בדגש על פיתוח ידע, אופן ההסמכה ושמירת הכשירות.⁵⁴

דעת הקהל העולמית, שתמכה בישראל בשלבים הראשונים של הלחימה, הפכה במהלכה, ככל שהלחימה נמשכה, לעוינת לישראל. הסוגייה הפלשתינאית חזרה למרכז סדר היום העולמי. לדבר השלכה מהותית על מדינת ישראל.

52 את"ץ, מעמד הקמת אוגדה 38: המלחמה הבהירה – אין תחליף לאוגדה מתמרנת בשטח האויב, 11 בפברואר 2026.

53 יואב זיתון, הפצצה ראשונה תוך דקות, תקיפות ביישובים: פקודת ה"רעם" החדשה לתרחיש 7/10 הבא, ווינט, 25 בדצמבר 2025.

54 דובר צה"ל, דברי הרמטכ"ל, 4 בדצמבר 2025.

פרק ב: התפתחות הקשר והתקשוב בצה"ל מאז 'צוק איתן' (2014)

הטמעת ה'דיגיטל' – תפישת הלוחמה הרשתית

צה"ל של היום שונה מצה"ל של העבר – הארגון הצבאי של 'העידן התעשייתי' הפך לארגון של 'עידן המידע'. הרב-ממדיות, השילוב הרב-זרועי המשוכלל בלחימה בשטח בנוי צפוף, נשען על תקשורת מבצעית בדרגים הלוחמים, מרמת מ"כ ומ"מ. מערכות מידע ויישומים מבצעיות יעילות ומתקדמות מבצעות ב'זמן אמת' תהליכים מבוססי רשת רב-זרועיים, המשפרים את 'קטלניות' הכוח הלוחם. הקשר והתקשוב הם הבסיס להפעלת הכוח הלוחם ולמיצוי יכולותיו.

אגף התקשוב, שהוקם בשנת 2003 עם החזון "לחיות ולהילחם ברשת"¹, משלב את היכולות המסורתיות של חיל הקשר – קשר לכוחות לוחמים, מערכות קשר לדיבור ולנתונים, רשתות ומערכות תקשורת, מידע ומחשבים, ניהול ספקטרום, בטחון קשר – עם העולם של 'דיגיטל' וסייבר. האגף הוביל שינוי מהותי בצה"ל, ומשנת 2014 הוא מוביל פעילות להשגת עליונות תקשורתית והטמעת תפישת הלוחמה הרשתית, במקביל להרחבת יכולותיו בתחומי הצופן, הביטחון וההגנה בסייבר. במאי 2017 שונה שם אגף התקשוב לאגף התקשוב וההגנה בסייבר.

הקשר והתקשוב בצה"ל עברו שינוי, מפעילות מאפשרת ותומכת בלחימה לפעילות מעצבת לחימה. הקשר והתקשוב איפשרו את השילוב ההדוק של כלל הכוחות – מודיעין, אוויר, ים, רגלים, שריון, תותחנים, הנדסה – כך שיפעלו ככוח אחד, יזהו מטרות משותפות, ייצרו יתרון מבצעי מבוסס רשת טכנולוגית. צה"ל עבר שלב: מ'צה"ל ברשת' למצב של 'צה"ל רשת', בו מומשה תפישת השילוביות הבין זרועית – קישוריות ויכולות מבצעיות משופרות, בראייה משותפת כלל

1 אלוף אודי (שינוטר) שני, תפיסת-על של התקשוב בצה"ל, מערכות 400, אייר תשס"ה – מאי 2005.

צה"לית. כפי שהוגדר בחזון אגף התקשוב: "לדעת ראשון, לראות ראשון, להבין ראשון – ולפעול ראשון, ונכון".

מבצע 'צוק איתן' (2014), הגם שתוצאותיו שנויות במחלוקת, היה העימות הראשון בו צה"ל נלחם 'באמצעות הרשת', באמצעי תקשורת שונים – באוויר, בים, ביבשה, באש ובמודיעין. ה'חיבור' הבין-זרועי מומש באמצעות מערכות מידע מבצעיות, שנתנו תמונת מצב משותפת לכלל כוחות צה"ל, ואיפשרו לקבל בשדה הקרב החלטות משותפות ומהירות בזמן אמת. מבצע 'צוק איתן' היה המבצע המתקדם ביותר של צה"ל מבחינה טכנולוגית עד אותה עת, והעימות המרכזי הראשון בו נבחנו יכולות ה'דיגיטלי' החדשות, שחלקן התווספו במהלך הלחימה עצמה. עם המערכות החדשות, ובפרט בעזרת מערכת התצפית, יכול החיל לראות איתורי אויב ולהעביר אותם דרך מערכת שליטה ובקרה, באמצעות יכולות קשר רדיי בכל הדרגים ורשת סלולרית מוצפנת לכלל הכוחות.

כדוגמה למימוש שילוביות רב-זרועית הציג הקשר"ר דאז, תא"ל אייל זלינגר, אירוע חדירת מחבלי החמאס הצוללנים לאזור קיבוץ זיקים, בתחילת המבצע: "מי שזיהה את החולייה היוצאת מהמים הייתה תצפיתנית של חיל הים. באוויר היו מזל"ט ומסוקי קרב, על היבשה היו טנקים וכוחות חיל רגלים ובים – ספינת טילים. כל הרעיון באירוע כמו זה הוא לייצר תמונת קרב משותפת, ברגע שכל הכוחות רואים את אותה תמונת מצב, ניתן לסגור את מעגל האש בזמן קצר בהרבה.... חיברנו את כל המערכות, מימשנו את חזון 'צה"ל ברשת' והתחלנו במימוש חזון 'צה"ל רשת'. במבצע 'צוק איתן' החזון התממש, ובהצלחה אדירה: זו הייתה המערכה הראשונה בעולם שהתבססה על הרשת, לחימה רשתית".²

אלוף סער צור, ב'צוק איתן' מח"ט חטיבת השריון 401 בדרגת אל"ם, כתב:
"מערכת צי"ד (צבא יבשה דיגיטלי) הבשילה בה [ב'צוק איתן] ושינתה מאוד את צורת ההסתכלות שלנו על שדה הקרב. לפני כן מפקד מחלקה שעמד בקו היה מביט ומתחיל לתאר בקשר לכוחות שלו: 'אני בקו העמדות, רואה במרחק 3 ק"מ שלושה טנקים, ליד עץ, אני אירה לימני ואתה לשמאלי', אבל כשניסו להתנהל כך מול 1,000 או 3,000 חלונות של בתים בעזה, ההתנהלות הזו הייתה בלתי אפשרית. כדי למצוא במצב הזה את החלון שצריך לירות עליו, יש צורך בחמש עד עשר דקות להולכת המידע. [מערכת] הצי"ד איפשרה לנו ל'דקור' [לסמן בעט על מסך מגע] במדויק את החלון הנכון שהוא היעד – ולכל הכוחות בשדה הקרב מופיע מיד מספר איתור המטרה. לא היה צורך בשיח של עשר דקות. נשאר רק שיח בנושא מה הירי האפקטיבי ביותר. בצוק איתן פעלנו כבר בשילוב הלוחמים – לוחמה מועשרת

מודיעין... אני זוכר התקפה לילית על בית חנון... קצין המודיעין מסר 'הזנתי עכשיו במערכת מידע על 10 בתים שחשודים שיש בהם מטענים', בתים ממולכדים בקו הראשון. יריתי עשרה פגזים, אחד לכל בית, שבעה מהעשרה התפוצצו. זה היה מקום שבו נפל לי האסימון שהמודיעין והלחימה הטכנולוגית עובדים טוב ביחד"³.

באוגוסט 2014, עם סיום מבצע 'צוק איתן', פרסם הרמטכ"ל, רא"ל בני גנץ, פקודת יום, בה נכתב "פעלנו בעוצמה אדירה כאשר אנו חמושים בטכנולוגיות מתקדמות ומדויקות ומלווים במודיעין איכותי, מרושתים ומקושרים זה עם זה בזמן אמת. מלחמה זו הביאה לידי ביטוי שילוביות אירגונית בין-זרועית חסרת תקדים".

תר"ש 'תנופה'

חיל הקשר והתקשוב לא שקט על שמריו. פני אגף התקשוב וחיל הקשר והתקשוב השתנו בהתאמה להיערכות החיזובאללה והחמאס, שהפכו למעשה לצבאות סדירים עם נשק מתקדם, ולתפישת ההפעלה החדשה לניצחון של צה"ל, אשר גובשה בידי הרמטכ"ל אביב כוכבי עם כניסתו לתפקיד, שעיקרה חיזוק היחידות הלוחמות בכוח אדם ואמצעים והגדלת 'קטלניות' הצבא (יכולת הפגיעה המהותית, היעילה והמהירה באויב), חיזוק התווך המבצעי הרב-מימדי והתאמת הצבא למאפייני הלחימה העתידיים, כדי להשיג יתרון על אויבנו. תפישה זו התבטאה בתוכנית הרב-שנתית של צה"ל לשנים 2020–2024, תר"ש 'תנופה'. העצמת התקשוב ומיצוי יכולות התקשוב להשגת יעילות מבצעית, היו מרכיב מרכזי בתוכנית זו.⁴

תהליכי בניית הכוח התקשובי התבססו על 'דיגיטל' – תשתיות תקשורת ומחשוב משותפות לכל זרועות צה"ל, לוחמה מבוססת רשת, 'מידע' (מיצוי המידע מכל זרועות צה"ל ויישומים יעילים בנושאי הערכת מצב, שליטה והפעלת אש),

3 חגי עמית, "כשתסתיים המלחמה, תהיה עלייה לרגל לידע ולטכנולוגיות הישראליות", דהמרקר, ה' באלול תשפ"ה, 29 באוגוסט 2025.

4 התפישה הראשונה של אגף התקשוב כונתה 'צה"ל ברשת', וכללה שלוש תוכניות: 'מרחבים' – הרחבת הקישוריות ורישות צה"ל בתקשורת רחבת סרט, 'עולמות' – גיבוש תפיסת שילוביות להגדרת שפה ופרוטוקולים טכניים לחיבור מערכות שו"ב זרועיות, 'הגנות' – מענה הגנת מידע מול איומי סייבר. תפישת ההמשך, משנת 2014, כונתה 'צה"ל רשת'. בבסיסה עמד הרעיון שצה"ל חייב לעבור 'טרנספורמציה דיגיטלית', ההבנה כי נדרשת יכולת דיגיטלית רב-ממדית, במטרה להביא למשתמש המבצעי בקצה תשתיות ניידות רחבות סרט ונגישות מלאה למידע, המעובד במרכזי ליבה ומשותף במרחב עבודה דיגיטלי לכל הכוחות הלוחמים. עומד דגן וליאור בר-לב, בדרך לעליונות דיגיטלית עוצרים בדלפי: בחינה מחודשת של מושג העליונות הצבאית במאה ה-21, בתוך: תא"ל ערן אורטל (עורך ראשי), עליונות צבאית ותר"ש 'תנופה', בין הקטבים, גיליון 28–30, חשון תשפ"א – אוקטובר 2020, אמ"ץ – תוה"ד – מרכז דדו לחשיבה צבאית בין-תחומית, משרד הביטחון – ההוצאה לאור, התשפ"א – 2020, עמ' 163–194.

שליטה ולוחמה יעילה בספקטרום האלקטרומגנטי, באמצעות מרכז מטכ"לי ובניית יכולות בזרועות ובפיקודים, והגנת סייבר בעלת יכולות גבוהות. באגף התקשוב הוקמה מנהלת הטרנספורמציה הדיגיטלית של צה"ל בפיקוד תא"ל, שהובילה את מעבר הצבא ממרכזי עיבוד נתונים (Data Centers) למחשוב ענן (ציבורי, ביטחוני וצבאי), ממערכות מידע לזרועות למערכות מידע כלל צה"ליות. הערך המוסף של לוחמה מבוססת רשת, יישום היכולות החדשות והמעבר מתפישה 'זרועית' (שאפיינה את צה"ל שנים רבות) לתפישה רב-זרועית הביאו להפעלת הצבא ככוח אחד, משולב, למיצוי עוצמת הצבא ולשיפור מהותי ביכולת המבצעית של צה"ל, והדגיש את תפקידי קציני הקשר והתקשוב כ'סוכני שינוי', כגורמים מובילים בתהליכי השינוי בצה"ל. הדבר הומחש במבצע 'שומר החומות' במאי 2021. המבצע הציג יכולות חדשות והישגים מבצעיים ברמה גבוהה, ובמקביל הניב תובנות ולקחים חשובים, שיישומם הכין את הצבא לאתגרים הצפויים בשנים הבאות.⁵

חטיבת ההגנה בסייבר באגף התקשוב התמסדה והועצמה. מרכז הצופן והביטחון (מצו"ב) ומרכז הלוחמה האלקטרונית והספקטרום עברו לחטיבת ההגנה, ואופן הפעלת הכוח התקשובי הותאם לתפישה החדשה: ראש חטיבת ההגנה הוביל את הפעלת הכוח התקשובי מול המטה הכללי והזרועות (באמצעות מרכז מימד, העוסק בלוחמה מבוססת רשת (לומ"ר), סייבר וספקטרום). קשר"ר הוביל את הפעלת הכוח התקשובי ביבשה ובפיקודים המרחביים, ומשימתו המרכזית היא כינון ה'דיגיטל', מרחב הפעולה הדיגיטלי של צה"ל.

בניית הכוח התקשובי ביחידות לוחמות, שנועד להביא את המידע והיכולות המבצעיות למפקדים הלוחמים (מ"מ, מ"פ ומג"ד), קיבלה תשומת לב מיוחדת. מפקד פלוגה נע בשטח לא רק עם קשר פלוגתי, אלא עם 'שו"ביסט' – לוחם הנושא ומתפעל מערכות שו"ב. מחלקת התקשוב הגדודית הפכה ל'מיני פלוגה', ומונה 12 עד 15 לוחמים, שני נגדים בקבע (אחד עוסק בשו"ב ובהיבט הטכני, שני בכתבי סתר ובאפסנייה), ושני קצינים: קצין קשר גדודי (קצין בתפקיד שני), וסגנו (קצין בתפקיד ראשון). לקשר התג"ם 'המסורת', הבסיס לשליטה ביחידות השדה, התווספה מערכת תקשורת נתונים מתקדמת ('אלעד'). שיחוח (Chat) בתהליכים מבצעיים הפך לנורמה.

5 מבצע 'שומר החומות' נתפש בישראל כהישג שפגע קשה בחמאס וחזק את ההרתעה הישראלית. ממסמכי שלל שנתפסו ברצועה בלחימה התברר כי החמאס ראה במבצע הישג גדול, תבוסה לישראל ו'ניצחון אסטרטגי', וחזוק ביטחונם העצמי הביא לקידום החזון והתוכניות ל'השמדת ישראל'. ד"ר אורי רוסון, מבצע 'שומר החומות' כקו פרשת מים באסטרטגיית חמאס ל'השמדת ישראל', כפי שעולה ממסמכי שלל, מרכז המידע למודיעין ולטרור על שם אלוף מאיר עמית במרכז המורשת המודיעין (מל"ם), אפריל 2025.

הגנת גבולות המדינה והמרחבים בשליטת צה"ל הסתייעה בטכנולוגיות של 'גבול חכם וקטלני' ו'מרחב חכם', שרתמו טכנולוגיות מתקדמות של עיבוד תמונה ומידע עתק (Big Data) לשיפור היעילות המבצעית.

מערך המקצועות הבסיסיים בחיל הקשר והתקשוב עבר שינוי, בהתאמה לתפישת ההפעלה העדכנית ולשינויים הטכנולוגיים והתפעוליים. המקצועות הבסיסיים החדשים היו מפעיל דיגיטל מבצעי, טכנאי דיגיטל, מנהל רשת, תומך תהליכים רשתיים, מגן סייבר (במפקדות), מיישמי הגנה בסייבר (ביחידות). שיטות ההכשרה השתנו, ובתי הספר התקשוביים (בה"ד 7, בסמ"ח, מצו"ב, חושן, ל"א) שינו את שיטות ההוראה ואת מערך ההכשרות, בדגש על למידה מותאמת אישית (כל חייל לומד בשיטה הנוחה לו) ולימוד עצמי ברשת. תשומת לב רבה הוקדשה לפיתוח ולהכשרת נגדים, עמוד השידרה המקצועי של החיל, במגמה להכשירם כמפקדים ולתת בידיהם כלים פיקודיים.

מאמץ מיוחד הוקדש לשילוב נשים בתפקידי פיקוד – כמחצית מהקצינים בתפקידי קצין קשר חטיבתי הם נשים, אך מספר הקצינות בתפקידי מג"ד נמוך יותר, ובדרגת אל"ם רק 20% הן נשים. הנשים בחיל הקשר והתקשוב, חיילות ומפקדות, הן חלק מסיפור הלחימה, בכל התחומים ובכל הדרגים, עם יכולת מרשימה, עוצמה אישית וגבורה בקרב.

הכשרת הקצונה בחיל הקשר והתקשוב עברה אף היא שינוי מהותי. מסלול ההכשרה הייחודי לתפקידי קשר"ג (קצין קשר גדודי) מכשיר קציני תקשוב קרביים לגדודים הלוחמים בצה"ל. ייחודו של המסלול הוא בשילוב שבין שירות קרבי, פיתוח כישורי פיקוד ומנהיגות, לבין הכשרה מקצועית בתחומי הקשר והתקשוב. קצינים עוברים קורסים והשתלמויות רבות, לפיתוח יכולותיהם ולהקנות להם הכשרה רלוונטית, ככל שהם עולים בסולם הדרגות. הקורס הבכיר בחיל הקשר והתקשוב הוא קורס סא"לים, קורס משותף לקצונה מכל מערכי אגף התקשוב.

אגף התקשוב השכיל להפוך את מגפת הקורונה ממשבר להזדמנות,⁶ ולהאיץ הנחלת 'תרבות דיגיטלית' בצה"ל. הצבא המשיך לתפקד למרות המגיפה, ו'התרבות הדיגיטלית' – פגישות ודיונים מרחוק, למידה מרחוק ועוד – הפכה לדרך העבודה בצה"ל.

6 מגיפה גלובלית של נגיף בשם COVID-19 שפרצה במרץ 2020. ישראל (והעולם) התמודדה עם המגיפה בדרך של 'דיחוק חברתי' ו'סגר' (שהוטל על כשליש מאוכלוסיית העולם), עבודה מהבית ולימוד מרחוק. בשלהי 2020 החל בישראל מבצע חיסון האוכלוסייה, שהביא לצמצום הדרגתי במגבלות, אך התפשטות מוטציות חדשות של הנגיף הובילה לפריצת גל נוסף של המחלה ביוני 2021, ואז שינתה ממשלת ישראל את מדיניותה: לא עוד ניסיון למגר את הנגיף, אלא חיפוש דרכים לחיות עם הנגיף, תוך צמצום הפגיעה בחברה ובמשק.

'עד קצה המימד'

ערב המלחמה היה חיל הקשר והתקשוב בעיצומו של שינוי מהותי שהתחייב מתר"ש תנופה, שכונה 'עד קצה המימד', שמטרתו הייתה להביא את יכולתו ועוצמתו של צה"ל, ואת כל יכולות אגף התקשוב, לדרג הלוחם, ובכך הביא לידי ביטוי את תפקידי אנשי החיל בשדה הקרב בעידן החדש, שאינו רק תקשוב, לומ"ר ומידע, אלא הובלת מאמץ כולל בחמישה תחומים: תקשוב, לומ"ר, מידע, ספקטרום וסייבר. הדבר חייב, בין היתר, את שינוי מקצועות התקשוב. 22 מקצועות אוחדו לתשעה מקצועות, שנמצאו רלוונטיים לעידן החדש. קורס הקצינים חודש, ועבר להכשרת 'מפקד מאמץ', שיש לו המיומנויות הדרושות בשדה הקרב המודרני. קצינים טכנולוגיים שובצו בחטיבות ובאוגדות, והוקם מערך מידע מבצעי, שהכשיר אנליסטים מבצעיים ומפתחי פתרונות מידע (BI) ומערך לשליטה ולוחמה בספקטרום האלקטרומגנטי. מחסור בכוח אדם סדיר הכביד על מימוש השינוי, ובמקביל הושקע מאמץ רב בשמירת כשירויות חיילי המילואים ובכוננות ליום פקודה.

באוקטובר 2022, ביום החיל, כתב קשר"ר, תא"ל יוסי כראדי, באגרת לחיילים ולמפקדים בחיל: "מאז הקמתו, על בסיס שירות הקשר של ארגון 'ההגנה', החלה להתפתח מורשת חילית מפוארת אשר נכתבה באמצעות המעשים של החיילות והחיילים לאורך השנים וממשיכה להיכתב גם בימים אלו... העולם נמצא בעיצומה של המהפכה הדיגיטאלית ומקומו של החיל בצה"ל הפך למרכזי עוד יותר. תפקידנו להוביל את צה"ל לעוד שנים רבות של יתרון איכותי באמצעות יכולות טכנולוגיות ודיגיטאליות מתקדמות ובהתבסס על האנשים הטובים ביותר. כדי להוביל, אנו נדרשים להשתנות הכרחית. תהליך משמעותי בו אנו נדרשים להוביל מאמץ מרכזי בצה"ל המהווה היתוך של חמישה צירים: תקשוב, לומ"ר, מידע, ספקטרום והגנה בסייבר. החל מהקמתו, החיל ידע להשתנות כל הזמן וכך להמשיך להוביל את צה"ל לניצחון. אני משוכנע כי גם הפעם נעשה זאת בתבונה ובנחישות ובאמצעות אנשינו הטובים ביותר – ננצח".⁷

באוגוסט 2023 עודכנה מערכת צי"ד 750 (שנמצאת בשירות משנת 2017) ונוסף יישום בשם 'עמוד האש', יישום בטחון שוטף בסלולר האדום של מפקדים, המציג בין היתר מפה, מיקום כוחות בזמן אמת, שרטוט קווים לניווט, מדידת מרחק ואיתור אויב – זמין לכל מפקד בשטח, בכל מקום ובכל עת. מהלך ייחודי זה הביא לידי ביטוי את משמעות חיל הקשר והתקשוב בלחימה, כ'קצה המבצעי' המביא לשדה הקרב את כל יכולות אגף התקשוב.

7 מערכת את"צ, 74 שנים להקמת חיל הקשר והתקשוב, אתר צה"ל, 13 באוקטובר 2022.

מידע הוא נשק

בצה"ל מידע רב ועשיר, ממקורות רבים ומגוונים – דיווחי הכוחות הלוחמים, מידע חזותי, ממצלמות, אותות אלקטרומגנטיים, מידע ממכ"מים ומחיישנים, מודיעין. כמות המידע מאתגרת, וניצולו היעיל בשדה הקרב הוא קושי מהותי. בשנים שקדמו למלחמה הוביל אגף התקשוב, באמצעות 'מנהלת הטרנספורמציה הדיגיטלית', תהליך שכלל, בין היתר, הקמת 'מרחב מידע' כלל צה"לי, שמטרתו שיפור קצב קבלת ההחלטות המבצעיות ואיכות החלטות אלה. תא"ל (לימים אלוף) אביעד דגן, אז ראש מנהלת הטרנספורמציה הדיגיטלית, אמר: "בנינו מפעלי נתונים במגזרי עשייה שונים, בחלוקה גיאוגרפית ומשימתית. עד כה, החלטות רבות אמנם היו מבוססות נתונים, אבל נעשו באופן ידני. עם הכנסת מערכות בינה מלאכותית, אלגוריתמים חכמים ולימוד מכונה, ההחלטות ימשיכו להתקבל על ידי בני אנוש, אבל הן תהיינה יותר חכמות ומדויקות, וגם מהירות יותר. הנתונים הם כיום בצבא כלי נשק לכל דבר ועניין, והבינה המלאכותית היא האקס פקטור, שמעניק לנו את העליונות בשדה הקרב... הנתונים הם נשק, שעלותו זולה יותר מעלות מטוס F-35, וניצול נכון שלהם, על בסיס טכנולוגיות בינה מלאכותית, ישנה באופן דרמטי את ההתנהלות של הכוחות בשדה הקרב... בניית אגם הנתונים הייתה לא פחות מנס. נדרשנו לנתץ את החומות שהיו קיימות בין הזרועות השונות – ים, אוויר ויבשה. אולם גם זה אינו מספיק. פעלנו לשילוב הנתונים, גם כשהם מגיעים מכלל רכיבי הקצה – הלוחם, הספינה, המזל"ט. כך, תשתיות אגם הנתונים בנויות ממפעלי נתונים. אלה עובדים באופן מתוזמר, כמו נגנים בקונצרט, עם היררכיה קוגניטיבית. את מפעלי הנתונים בנינו בכמה חתכים: לפי זרועות, גזרות, ולפי מאמצים. ככל שנבנה יותר מפעלי נתונים, לעולם זה לא יהיה מספיק. כל המפעלים מחוברים ביניהם, ובדרך זו ניתן לשתף כל פריט מידע, תובנה, או היסק – לכלל הלוחות. ככה ניתן לקבוע תיעודף, גם של המטרות וגם של זהות הכוח הלוחם שיפגע בהן. מדובר במשחק מאתגר – שמשתנה".

תא"ל דגן חזר והדגיש: "הנתונים הם נשק ועלינו לייעל את השימוש בו. על בסיס בינה מלאכותית אנו סוגרים פערים בטיפול במידע והופכים את הנתונים לגורם מבדל ומעניק יתרון בשדה הקרב. אנו בעיצומו של המסע הדיגיטלי, אולם יש לנו דרך ארוכה לעבור".⁸

הטכנולוגיה איננה מחליפה את האדם, אך נותנת בידי כלים לשיפור פעילותו, להשגת יתרונות מבצעיים, ומשמשת כ'מכפיל כוח' בשדה הקרב.

8 יוסי הטוני, אתגרי ראש אגף התקשוב החדש: לקחי המלחמה ו-GenAI, אנשים ומחשבים, 5 במאי 2024.

העורף האזרחי

מרכיב חשוב בחוסן הלאומי של מדינת ישראל הוא העורף האזרחי, ופעילות פיקוד העורף נשענת על מערכות תקשוב מתקדמות.⁹

הגנה אזרחית היא 'יצור היברידי': פיקוד העורף הוא חלק מהצבא, אך פועל עם גופים אזרחיים – גופי חירום והצלה, רשויות מקומיות – ותושבי המדינה. הדבר מחייב מערכות תקשוב מורכבות, ולפיקוד העורף יש שתי מערכות מרכזיות: האחת לתפעול כוחות החילוץ ותמונת המצב של הפעלתם, הנשענת בין היתר על רשת קשר רדיו לאומית ייחודית לפיקוד העורף, הפועלת בשגרה ובחירום; השנייה היא שו"ב לגופים האזרחיים, לפיקוד ותיאום פעילויות כלל הכוחות והגופים המטפלים במצבי חירום בעורף, בשם שו"ל (שליטה ובקרה בעורף הלאומי), היוצרת תמונת מצב לאומית ותהליכים מבצעיים בשיתוף כל הגורמים הרלבנטיים, אזרחיים וצבאיים, לשיפור זמני התגובה, שימוש נכון במשאבים וריכוז מאמצים.

מערכות אלה מקבלות מידע מעשרות מערכות, צבאיות ואזרחיות, תוך קיום 'הפרדה רשתית', בקרות מחמירות של גישה וזהויות, להגנת סייבר, ושרידות גבוהה, הנשענת בין היתר על מתקני ענן ציבוריים אזרחיים.

בשנת 2012 גובשה תכנית רב-שנתית לקידום מערכות אלה, ופעילות קידום המערכות הואצה במהלך הלחימה, בהתאמה להתפתחות האיומים, תוך התמודדות מתמדת בהתקפות סייבר.¹⁰

המשק הישראלי נשען על תקשוב ואינטרנט. גורמי התקשוב האזרחיים – חברות תקשורת, ספקי שירותי ענן, ספקי תשתיות אינטרנט, גופים אזרחיים המספקים שירותים לציבור, שלטון מקומי, ועוד – פיתחו כישורים גבוהים בתחום הגנת סייבר, והקמת מערך הסייבר הלאומי בשנת 2015 קידמה וביססה את עוצמתה

9 להשוואה: ממשלת איראן צמצמה את האינטרנט לאזרחי איראן בתחילת הלחימה ביוני 2025, כדי לשלוט במידע המגיע לתושבים ולמנוע התקפות סייבר, סגרה אותו כמעט לחלוטין במשך שלושה ימים, והחזירה את המצב לקדמותו רק בתום הלחימה. ראו להלן את תנועת האינטרנט בין איראן לעולם (מתוך Cloudflare Radar):

10 יוסי הטוני, "שירת הסירנה, גרסת ה-IT", דיילי מיילי, 22 ביוני 2025.

של ישראל בתחום זה. המערך פועל ברמת המדינה לחיזוק תמידי של רמת ההגנה של הארגונים והאזרחים, לטיפול בתקיפות סייבר ולסילוקן ולהיערכות לחירום. כחלק מתפקידיו, מקדם המערך פתרונות חדשניים וטכנולוגיות צופות פני עתיד, מתווה אסטרטגיה ומדיניות בזירות הלאומית והבין-לאומית, ומפתח את ההון האנושי בתחום, ופועל לקיום מרחב סייבר מוגן, בטוח וחופשי עבור כלל האזרחים, המאפשר את צמיחתה ואת ביסוס עוצמתה של מדינת ישראל. ההכנות וההשקעה בתשתיות הכינו את המערך האזרחי למלחמה, בה המשק תפקד בהצלחה וברציפות, מערכות ליבה לא נפגעו ופעלו כראוי, והמשק האזרחי התמודד בהצלחה עם מספר רב מאוד של תקיפות סייבר.¹¹

11 במהלך המלחמה: בנובמבר 2023, פצחנים פלשתינאיים פגעו באתר האינטרנט של ארכיון המדינה, שלא היה מוגן כראוי. אתר אינטרנט חדש עלה לרשת בשלהי 2024. גופים איראניים פרצו למצלמות אבטחה, כדי להשיג תמונות מזירות נפילת טילים, ועשו שימוש רב במידע שישראלים פרסמו ברשתות חברתיות.

הדלפה מתוך יחידת סייבר של משמרות המהפכה באיראן חשפה את הפעילות האיראנית נגד ישראל. בין היתר: הקמת תשתית של זהויות ישראליות מזויפות שהשתמשו במספרי טלפון ישראליים והפעלת שרתים פרטיים וירטואליים שפעלו בכתובות IP ישראליות; הפעלת רוג'לה בטלפונים סלולריים; סריקה שיטתית של 256 שרתי VPN של גופים ישראלים – האיראנים איתרו 29 שרתים פגיעים והצליחו לפרוץ לשניים מהם; עומד בן יעקב, הדלפת ענק חשפה את קומנדו הסייבר האיראני של אנשי משמרות המהפכה, הארץ, 20 בנובמבר 2025.

פרק ג: הקשר והתקשוב בצה"ל בלחימה

הלם מתקפת הפתע וההתאוששות המהירה

מתקפת הפתע של ה-7 באוקטובר החלה בהצלחת האויב לפגוע ברוב אתרי הקשר המרחביים הנייחים (הבלתי מאוישים) בקו הקדמי של אוגדת עזה והשתלטות האויב על מחנה רעים, ממנו פעלה מפקדת אוגדת עזה ומפקדות החטיבות המרחביות (כוחות צה"ל השתלטו מחדש על המחנה בערב יום הלחימה הראשון).¹ הפגיעה הקשה ונפילת מספר רב של מפקדים שיבשה את הפיקוד והשליטה בשעות הראשונות והקריטיות של מתקפת הפתע ובימים הבאים, עד לפריסת כוחות בגזרה.²

צה"ל לא היה ערוך למתאר החדירה הנרחב של השבעה באוקטובר – חדירת אלפי מחבלים לשטחנו ב'מרחבי חדירה' רבים, ותקיפה במקביל בעשרות מוקדים – והתקשה ליצור תמונת מצב ברורה ובהירה. הלחימה במרחב בשעות הלחימה הראשונות התאפיינה ב'ערפל קרב', היעדר פיקוד ושליטה וחוסר תיאום וסדר בין הכוחות והיחידות השונות.

את קריסת הפו"ש הצה"לי ומולה את גבורת הלוחמים היטיב לתאר אל"ם אורי לוי, מח"ט 185 (חטיבת תל-חי) וסגן מפקד המלפ"ק (המרכז להכשרת פיקוד קרבי): "התיישבתי לכתוב אחרי שחוויתי שלוש יממות וחצי של לחימה רצופה וקשה כמעט ללא שינה בעוטף עזה, לשם קפצתי ב-7 באוקטובר עם שני ג'יפים, ארבעה מפקדים-לוחמים בכל ג'יפ. כך נלחמנו עד הערב, אז חברו אלינו שני גדודי מילואים שהשלימו תהליך הצטיידות מהיר במחסני החירום. בשעות הלחימה הראשונות,

1 ריכוז המפקדות והמתקנים העיקריים של הגזרה במחנה אחד, שלא היה ערוך כראוי להגנה, התברר כמשגה חמור.

2 מסמכי שלל העידו על כוונת החמאס להשתלטות פיזית וממושכת על מרכזי שליטה ותקשורת, ד"ר יגאל שירי, ד"ר חיים איסרוביץ, אבישי קארו, הנחיות יחיא אלסנואר לפתיחת המערכה נגד ישראל, כפי שעולה מתוך מסמך שלל, מרכז המידע למודיעין ולטרור על שם אלוף מאיר עמית במרכז למורשת המודיעין, 9 באוקטובר 2025.

ובמידה רבה גם ביממות שאחריהן, פעלנו במרחב שבו הפו"ש הצה"לי קרס ולמעשה לא התקיים – את הקרבות ניהלנו באמצעות הסלולריים הפרטיים שלנו [הערת המחבר: שפעלו על התשתית של האתרים הבודדים שלוחמי חיל הקשר והתקשוב התאמצו לקיים]. מעולם לא האמנתי ולא העליתי בדמיוני שיום אחד אכווין כלי טיס לעבר חוליית מחבלים באמצעות הסלולרי ושאלח מרשם קרב מצויר על גבי צילום מסך של גוגל מאפס, באמצעות ווטסאפ, לקמב"ץ בפד"ם שבמקרה מכיר אותי, זיהה את הקול שלי בקשר, הבין שאני נמצא סמוך לכפר עזה, התקשר אלי וחיבר ביני לבין מפעיל הכטב"ם. מרגע שמערכות הפו"ש קרסו היו אלה רק רוח הלחימה וגבורת הלוחמים שאפשרו לנו להמשיך קדימה... במצבים הקשים שפגשנו, במובנים של חתירה לפעולה וליוזמה, לקיחת אחריות, נכונות לנטילת סיכונים, קבלת שגיאות הן של מפקדים והן של פקודים, גיבוי למצבים רבים של כישלון, למידה במהלך לחימה ופיתוח מענה ושיטות לחימה למשימות ולמצבים שלא דמיינו שנדרש להם. ולבסוף, הפקת הלקחים והאומץ להודות בשגיאות"³.

אנשי הקשר והתקשוב עמדו על משמרתם, גם בשעות הקשות בהם המחנות מהם פעלו נכבשו בידי מחבלי החמאס, ועשו כמיטב יכולתם לקיים קשר בתנאים הקשים, עד לשחרור המחנות. מאמץ רב לניצול יעיל של אמצעים יתירים ושינוי תצורת אמצעים פעילים הרחיב את תפקוד האתרים והמערכות שעדיין פעלו. הפגיעה הקשה בתשתיות וה'עמימות' של הערכת תמונת המצב עם תחילת התקפת הפתע של האויב התחלפה תוך פחות מיממה לתמונת מצב ברורה ופעילות נמרצת למתן פתרונות תקשוב לכוחות הלוחמים.

קצין הקשר והתקשוב הראשי, תא"ל יוסי כראדי, סיפר שבשמחת תורה הוקפצו לוחמים וכוחות לקרבות בעוטף, ורבים יצאו לשטח עם הטלפונים שלהם – אפילו הטייסים. "בסופו של דבר אדם שהגיע לאזור עוטף עזה דיבר עם החברים בוואטסאפ. הוא התקשר ברשת הסלולרית הרגילה, זה היה הרגע שבו כלנו הוקפצנו. במקביל המערכת של חיל הקשר שרדה את מתקפת ה-7 באוקטובר: גם כשהותקפו אתרי הקשר שלנו במתקפה, המערכת ידעה לנתב את הקשר לאתרים שעדיין עמדו. לכן, מבחינת ההיקף, למרות שבהחלט הופתענו, המתקפה לא הצליחה להפיל באמת את היכולות שלנו"⁴.

יחד עם זאת הדגיש תא"ל כראדי: "כשלונו ב-7 באוקטובר: מאוד קשה לי, כל פעם מחדש, לומר זאת – אבל חשוב לציין זאת משלושה טעמים: כדי לזכור, כדי להפיק

3 אורי לוי, גישת פיקוד משימה במתאר העומק – מאפיינים, התפתחות ומגמות, מערכות 506, יוני 2025, עמ' 12–19.

4 שי רינגל, "עושים דברים כמעט דמיוניים בתוך עזה ולא משאירים עקבות", N12, 18 באפריל 2024.

לקחים וללמוד מזה, וכדי לתקן. איך תיראה המלחמה הבאה? כקשר"ר, בחרתי להתמקד במלחמה הנוכחית, מתוך הבנה שהיא תלווה אותנו זמן רב מאוד. חשוב להביא עוד יכולות – תקשוב, דיגיטל, מידע, ספקטרום והגנת סייבר בכל ההיבטים. זאת, על מנת לאפשר ולהכריע את המערכה בעזה ולהיכנס חזקים – עוד יותר – תקשובית ללחימה בלבנון. כשאני מביט לעומק על לבנון, אני רואה מגרש אחר לגמרי לפעול בו, ולכן כבר כעת, במלחמה זו, אנו עוסקים בפיתוח מענה לזירה הצפונית"⁵.

הקשר והתקשוב בתמרון

התמרון הקרקעי, בכל הגזרות, התבסס על מערכות הקשר והתקשוב המתקדמות שהוכיחו את עצמן בקרב. הרשת הטקטית התבססה על שילוב אמצעים מגוון: רדיו תג"ם נישא ומוסע, בצד רדיו נתונים בתא"ג, עורקי נקודה-לנקודה בקו ראייה, תקשורת תאית מתקדמת, ברשת צבאית ייחודית ועל הרשת האזרחית, ומגוון אמצעי תקשורת לוויינית. מערכות חד-פס בת"ג הופעלו בהיקף מוגבל. על רשתות טקטיות אלה הופעלו יישומי שו"ב מגוונים: צי"ד (צבא יבשה דיגיטלי), משואה, הפעלת רדיו מרחוק (RoIP), שיחוח (Chat), חוזי וטלפוניה.

המערכת המרכזית בניהול הקרב הייתה מערכת צי"ד, שלראשונה הופעלה בהיקף כה נרחב. נדרש מאמץ רב ומתמשך כדי לענות לביקוש ולהתמודד בעומס התעבורה במערכת זו, ובוצעו בה תיקונים ושיפורים מהותיים תוך כדי הלחימה, כדי לענות לצרכים.⁶

מערכת צי"ד, שהופעלה לראשונה בהיקף מלא, בכל היחידות המתמרנות, הייתה אתגר של ממש לחיל הקשר והתקשוב, שנטל על עצמו את האחריות להפעלתה. המערכת פעלה כראוי אך הפעלת המערכת בהיקף כה נרחב עוררה חששות כבדים. מספר הקשר"ר, תא"ל כראדי: "באחד הלילות לפני התמרון, הרמטכ"ל מכנס התייעצות דחופה על כשירות מערכת הצי"ד לקראת התמרון ומזמן את סגן הרמטכ"ל, ראש אגף התקשוב, מפקד מז"י, רח"ט מבצעים, רמ"ח אדרת (שאחראי טכנולוגית על המערכת) ואותי. בדיון הוצגו לרמטכ"ל מספר שקפים מעטים על כשירות המערכת, עדכנתי על החלטות שקיבלתי מתחילת המלחמה בהפעלת הכוח שקשורות בכשירות המערכת. בסיום ההצגה הרמטכ"ל פונה אלי: 'כראדי, אני ביום שלישי רוצה לצאת לתמרון. זה יעבוד? וכשיש שאלות כאלה, אתה מרגיש שכולם

5 יוסי הטוני, "ניכנס ללחימה בלבנון חזקים – עוד יותר – תקשובית", דיילי מיילי, 10 ביולי 2024.

6 במהלך הלחימה הוסבו כל המערכות בצה"ל מצי"ד 700 לצי"ד 750.

מסתכלים עליך... ואני עונה לו: 'הרמטכ"ל, אני על זה, צא לתמרון'. מבחינתי, זה היה רגע מכונן ברמה האישית".

רשת 'ענן המידע עד הקצה', סיפקה נגישות למידע מודיעיני. במהלך התמרון נעשה שימוש במערכת אול"ר (אמצעי ורסטילי דיגיטלי רשת) לתצוגת מפות דיגיטלית והעברת נתוני מיקום על טלפון חכם אזרחי שהוסב לשימוש זה, להחלפת מפות נייר ישנות.⁷ מערכות השו"ב פעלו היטב, ותוך כדי לחימה נעשו שיפורים והוכנסו לשימוש יישומים חדשים וחשובים, שה'פופולריים' ביניהם היו MapIt ו-Hunter: הראשונה היא מפה אינטראקטיבית המאגדת את כל המידע הרלוונטי עבור המפקדים. השנייה מציגה בזמן אמת את המקור של שיגורי רקטות ורחפנים, שתיהן נוצרו בתחילת הלחימה, במהירות רבה, ושימשו היטב את הכוחות הלוחמים.

המסירות והרמה המקצועית של אנשי התקשוב בכוח הלוחם איפשרה את כינון המרחב הדיגיטלי בהפעלה נכונה של המערכות המורכבות ואת רציפות השליטה בתמרון. מפקדים ברמת הגדוד, החטיבה והאוגדה פיקדו 'מלפנים' בחברת פיקוד קדמית (חפ"ק), ועיקר עבודת המטה ו'ניהול' הלחימה נעשתה במפקדות עורפיות ('קדמיות' ו'עורפיות').⁸ שוב הוכח כי לקצין הקשר הגדודי ולקצין הקשר החטיבתי, כשהם בחפ"ק, צמודים למפקדים בקרב, משמעות חשובה ומיוחדת בלחימה.

הלחימה האינטנסיבית בשטח בנוי הייתה אתגר משמעותי, שחייב שימוש באנטנות כיווניות, הקמת ממסרים, פריסת צמתים ייעודיים והפעלת אמצעי קשר על גגות מבנים, תוך חשיפת אנשי הקשר והתקשוב לאש אויב. פתרונות קשר ותקשוב לתמרון של יחידות חי"ר, ללא רק"ם, היו אתגר מהותי. אתגר נוסף היה הפרעות הדדיות בספקטרום האלקטרומגנטי, עקב צפיפות הכוחות והאמצעים. אתגר לא מבוטל היה אספקת סוללות וטעינת סוללות נטענות. הסולר הצבאי נתן מענה תקשובי יעיל, חוצה מסגרות ארגוניות. עוד בשלהי 2023 הוקמו ברצועה תרנים גבוהים, כדי לשפר את התקשורת לכוחות הלוחמים.

השבעה באוקטובר 2023 היה נקודת מפנה בפעילות גורמים רבים בחיל ובאגף. הלוחמה במרחב הספקטרום האלקטרומגנטי הייתה מימד חשוב בלחימה, ביבשה, בים ובאוויר. מרכז לוחמת הספקטרום הוביל את המאמץ הצה"לי בתחום זה. לוחמי ולוחמות גדוד הספקטרום 5114, בסדיר ובמילואים, נטלו חלק משמעותי

7 במהלך התמרון נפלו מערכות אול"ר בידי החמאס וזוהה כי החמאס הצליח לפרוץ אליהם, ולכן מערכת זו לא חוברת לצי"ד. חגי עמית, "כשהחרב על הצוואר – השכל מתחדד", דה מרקר, כ"ח בתשרי תשפ"ז – 20 באוקטובר 2025.

8 בלחימה, רוב המפקדות העורפיות של הגדודים הלוחמים נפרסו בסמיכות למפקדה הקדמית החטיבית.

גם במשימת ההגנה על מדינת ישראל מפני תקיפות כלי טיס בלתי מאויישים. בכל הגזרות, סיפקו לכוחותינו שכבת הגנה נוספת, המבוססת על שימוש באמצעים טכנולוגיים מתקדמים לזיהוי ולנטרול איומים אוויריים בזמן אמת, וסיכלו מספר רב של ניסיונות חדירה.⁹

החיל התגבר על אתגרים משמעותיים בהגנה במרחב הסייבר וביישום מערכות אמל"ח חדשות – מחוברות, מקושרות ומוגנות. אחת הפעילויות החשובות שבוצעה, באופן תקדימי ויזירתי, הייתה הקמת מרכזי מחשוב חדשים, על בסיס פתרונות ייחודיים שפותחו במצו"ב (מרכז צופן וביטחון בחטיבת הספקטרום וההגנה בסייבר).¹⁰ יחידת מצפן הפכה לציר מרכזי במענה הטכנולוגי של צה"ל ללחימה, בשילוב יוצא דופן של אנשי מילואים, לצד אנשי קבע וחיילים בסדיר, הצליחה היחידה לפתח פתרונות טכנולוגיים קריטיים בזמן שיא. ממערכת קבלת החלטות מבוססת דאטה, דרך ניהול תקיפות אוויריות ועד שליטה ברחפנים – והטכנולוגיה שינתה את פני הלחימה בשטח.¹¹

מאמץ רב נעשה ללמידה מבצעית תוך כדי לחימה, לתחקירים מסודרים, להכנת חומר תורתי ולהפצתו והטמעתו ביחידות.

הושקע מאמץ תקשובי לא מבוטל בטיפול בעורף האזרחי. מערך ההתראות פעל ללא דופי כל תקופת הלחימה. מאמץ מיוחד הושקע בציוד ובאימון כיתות כוננות ביישובים. חברות התקשורת האזרחיות נחלצו לביצוע עבודות ותיקון נזקים בהתאם להנחיות אגף התקשוב וההגנה בסייבר.

חיל הקשר והתקשוב הצליח לספק שירותים איכותיים בתמרון הקרקעי ברצועת עזה ובלבנון, שהיו מכפיל כוח של ממש לצה"ל בלחימה. תא"ל כראדי הדגיש את פעילות אנשי הקשר והתקשוב: "החיילים בשטח יכולים לראות את מה שהמטוס שולח להם, הם יכולים לראות את מה שהרחפן רואה ברגע זה ולכוון אותו ולקבל מידע ישיר מהחמ"ל, ששולח להם ויזואליה של השטח. הלוחמים יכולים להתעדכן בזמן אמת במיקום של יחידות אחרות בשטח, וכל זאת בזמן שהאויב מסביב לא יכול לעלות על הקשר הזה. כדי לאפשר את התקשורת הזו יוצר חיל הקשר והתקשוב 'בועות של קשר' בשטח, לפי ההתקדמות של החיילים במרחב. בתוך אותן בועות

9 מרכז לוחמת הספקטרום אחראי בין היתר על הפלת 25% מכלל כלי הטיס בלתי מאויישים שנשלחו לעבר ישראל מאז ה-7 באוקטובר 2023. ישראל וולמן, צה"ל חושף: חטיבת בינה מלאכותית חדשה "שתהפוך טנק אחד למאה", ynet, 2 בדצמבר 2025.

10 יואל צפירי, "מצו"ב היא חוד החנית של ישראל בתחום הצופן וההגנה בסייבר", דהמרקר תוכן שיווקי, 30 ביוני 2025.

11 דניאלה גינזבורג, "תוך שלושה שבועות פיתחנו מערכת שליטה בכטב"מים": מאחורי המהפכה הדיגיטלית של צה"ל, ynet, 18 בנובמבר 2024.

מרים החייל את המכשיר החכם, מקבל את המידע, ומתקדם הלאה – מבלי לחשוב שכמה מטרים משם הקשר הזה כבר לא קיים". **בשביל ליצור את התנאים הללו צריכים חיילי הקשר והתקשוב להצטרף ללוחמים ולהתקין את הציוד שלהם בלב הקרבות.** "הם אנשי קשר ותקשוב מוכשרים שצריכים גם להבין איך ליצור את הקשר, גם להכיר את כל הכלים וגם לדעת איך להיכנס לשטח ולהפעיל את הדבר הזה, שנראה כמו קסם", **מפרט תא"ל כראדי.** "הם לוחמים ולוחמות שיכולים להיכנס לשטח, והם גם צריכים לבוא עם מידע טכני מאוד גבוה וליצור עבורנו את בועות התקשורת האלה. הם עולים לגגות בלב עזה להתקין אנטנות, ואחר כך כשהכוח מסתלק הם צריכים להוריד הכל ולא להשאיר עקבות. הדברים שהם עושים בשטח כמעט דמיוניים".

"עכשיו תחשוב על כמות הידע שהחיילים האלה צריכים כדי לבצע את המשימה", **מציין תא"ל כראדי.** "ב'קומה' הראשונה, שהיא הקומה הלוחמת, הם צריכים להיכנס לשטח ולהיות כמו כל החיילים, ב'קומה' מעליה הם צריכים להכיר את המכשור ולדעת איך להתקין אותו, להבין איך הם פורסים רשת תקשורת, מה כמות רוחב הפס שהם צריכים לספק ואיך לספק אותה; וה'קומה' השלישית היא עולם ההצפנה והסייבר – הם צריכים לדאוג שכל הרשת הזאת נשמרת לכוחותינו".

"אנחנו בשיאה של המהפכה הדיגיטלית בצה"ל", **אומר תא"ל כראדי,** "והקצב שלה שונה לגמרי מכל מה שהכרנו, וודאי עבור הצבא. כיום יש תלות מוחלטת בדיגיטל. רוב האנשים ששומעים על המלחמה שומעים על התקיפות במטוסים, על המודיעין, על כוח התמרון שנכנס לשטח, אבל הם לא חושבים על איך כל הדברים האלה מתקשרים זה עם זה בזמן אמת. ואת זה מביאה המהפכה הדיגיטלית".¹²

שיתוף הפעולה הזה, בין האוויר ליבשה ולים, הגיע לשיאו בליל ה-13-14 באפריל 2024, עם המתקפה האיראנית על ישראל. בתוך שעות ספורות היו צריכים כוחות רבים לתקשר ביניהם וחפ"קים ברחבי הארץ היו צריכים לנהל את האירוע. התיעוד שפרסם צה"ל מראה כיצד מטוסי קרב וכלים אחרים ידעו לעקוב אחרי הטילים והכטב"מים ולקבל מידע ממקורות שונים בזמן אמת. "אנחנו שותף פעיל ומשמעותי בהגנה על המדינה", **אומר כראדי.** "לא נוכל לפרט, אבל יש שותפות רבי-זרועית בתחומי הדיגיטל והספקטרום שבאה לידי ביטוי באירוע כזה".

"הקשר של היום הוא כבר לא בין אדם לאדם כמו שהיה פעם", **מסביר הקשר"ר.** "גם המכונות מדברות עם המכונות. והקשר הזה גורם לכך שבכל מקום בארץ, בכל שלב, אפשר לנהל הרבה מאוד זירות. זאת הסיבה שהיום חפ"ק שיושב במקום אחד

12 שי רינגל, "עושים דברים כמעט דמיוניים בתוך עזה ולא משאירים עקבות", N12, 18 באפריל 2024.

בארץ יכול לנהל מערכה שקורית במקום אחר לגמרי. החפ"ק הזה לא צריך לוותר על כלום, הוא יכול לקבל את כל הגישה וכל המידע שהוא צריך בשביל לקבל את ההחלטות הנכונות ולשלוט בסיטואציה. את זה אנחנו צריכים לספק לו".

זמינות המידע הדיגיטלי לכוח הלוחם משנה את הצורה שבה מנוהלים קרבות בשטח. "בעולם הישן, לפני הדיגיטל, מידע היה עובר באוויר ונעלם – קשר הרדיו הזה שדיברת בו עם הפלוגה שלך היה באוויר ואז הלך לפח", **מתאר תא"ל כראדי.** "עכשיו אנו שומרים את הקשר הזה במערכת, את כל הקשר, והופכים אותו לנתונים. ואנחנו אוספים נתונים ובונים מערכת שיכולה לנתח את הנתונים האלה, לבנות תמונת מצב הרבה יותר רחבה ולעזור למקבלי ההחלטות להגיע בהווה ובעתיד להחלטות מושכלות יותר. זאת מהפכה גדולה מאוד".

"הרי יש פה הררים של מידע, וניהול קרב הוא בעצם היכולת לקבל אלפי החלטות בכל רגע נתון, והחלטות אפשר לקבל טוב יותר ככל שיש מידע. לכן אנחנו משתמשים באנליסטים, שיודעים לא רק להסתכל ולאגור את המידע הזה, אלא גם לנתח אותו ולאפשר לנו לקבל החלטות מודעות יותר", **מציין הקשר"ר.** "עכשיו המערכת הזאת יכולה לענות על השאלות הנכונות ולעזור לחייל שבחפ"ק ולחייל שבשטח לקבל החלטות טובות יותר. חשוב לציין שאת ההחלטות בסופו של דבר מבצעים בני אדם, שום דבר לא נעשה באופן אוטומטי בידי מכונה. אבל כדי שהחיילים יוכלו להגיע להחלטות טובות יותר, עם יותר מידע, המערכות האלה עכשיו עומדות לרשותם... בצניעות הראויה ניתן לומר כי מאמץ התקשוב הצליח לבוא לידי ביטוי ולהביא את התפוקות הנדרשות ממנו במלחמה. אני נפגש עם מפקדים רבים מחד, וחילי וקציני תקשוב וקשר מאידך. יש כמעט קונצנזוס ושיעור רצון מהתוצרים והשירותים שהתקשוב הביא לשדה הקרב. אלה לא נולדו במלחמה, מדובר בערכים שהקינו לאנשים, בשילוב טכנולוגיות... לצד שביעות הרצון ממאמץ התקשוב, יש דברים רבים אותם אנו רוצים לשפר: יותר ורסטיליות, יותר יכולות גמישות, שיאפשרו לשנע את המידע הנכון לקצה, לא משנה היכן... בחודשי המלחמה נדרשנו להמון גמישות, להבאת יכולות 'כאן, מהר ועכשיו', להיקף רחב בכל צה"ל לטובת פעולה עצימה. הנגזרת של זה היא יותר יכולות אזרחיות עם התאמות מינימליות, ופחות מו"פ צבאי ייחודי. האצת השימוש ביכולות אזרחיות היא המאפשר המרכזי של גמישות בעולמות הענן והניידות".¹³

ב-7 באוגוסט 2024, ערב התמרון הקרקעי בדרום הלבנון, החליף תא"ל עומר כהן את תא"ל כראדי בתפקיד קצין קשר ותקשוב ראשי.

13 יוסי הטוני, "ניכנס ללחימה בלבנון חזקים – עוד יותר – תקשובית", דיילי מיילי, 10 ביולי 2024.

מימד ה'דיגיטל'

יחידות המחשב השונות עסקו באינטנסיביות בהתאמת התשתיות ובפיתוח יישומים מגוונים לצרכים שונים של צה"ל.

תא"ל יעל גרוסמן, מפקדת יחידת לוט"ם, תיארה את פעילות היחידה בלחימה: "אחד הדברים שלמדנו [בלחימה] זו חשיבות החיבורים בצבא בין הזרועות. העוצמה באה מהחיבורים הללו, שמאפשרים את הגדלת האפקטיביות בשל חיבור כלים ובני אנוש. חטיבת ההתעצמות מכוננת מרחב דיגיטלי, עשיר במידע, מוגן מפני איומים וחסין מתקלות. בניגוד לשאר הממדים, שהם טבעיים, את ממד הדיגיטל, אנו, בני אנוש – מחוללים, עם בנייה של פלטפורמות דיגיטליות, באמצעות עננים, רשתות סלולר, ניידות, חיבור מידע המגיע ממקומות וממקורות שונים, אירוח וטיפול בו בדאטה סנטרים שלנו... מעל שכבת הבסיס יש את קומת המידע והידע המבצעי. זהו מרחב חכם, עם מפעלי מידע, המכיל תוכן עבור עולמות האש, הפור"ש [פיקוד ושליטה] ושירותים שנבנו באינטרנט המבצעי, בארכיטקטורה פתוחה ומודרנית. לצידה, יש את קומת המידע המנהלת-לוגיסטי, תומך הלחימה, עם מערכות המאפשרות לנהל תפעול מורכב זה... יצרנו יכולת לחבר בין תמונות השיגורים והנפילות. על בסיס אלגוריתמיקה של המידע, ניתן לבנות תהליך המכווין את תקיפות האש ומביא ליותר אפקטיביות בשדה הקרב. היחידה, שהיא בית התוכנה וההנדסה של פיקוד העורף, אמונה על זרימת המידע המגיע מחיל האוויר, ומשם למערך ההתרעות במגוון ערוצים, עם יישומים, כלי תקשורת המונים וצופרים – לטובת דיוק התהליך... עוד סייענו למערכי כוח האדם בצבא לטפל ביעילות בגיוסים ההמוניים של אנשי מילואים. בתוך ימים ספורים שילשנו את גודלו של הארגון שעבר ממצב שגרה לחירום, עם מערכות תומכות... לדאבוני, נדרשנו לזהות כמות נוראית של נפגעים וחללים, ובשל שמירה של נתוני עבר, בשילוב אלגוריתמיקה חכמה, חיבור לענן ולמובייל – יצרנו תהליך יעיל... הסלולר המוצפן מאפשר לנו להעביר מידע בכל מקום ובכל זמן. הוספנו עוד ועוד שירותים בשנה החולפת – לתשתית הסלולר ולאינטרנט המבצעי... פיתחנו מערכת מידע הכוללת רכיב גיאוגרפי [מפה] המוטמע בכלל המערכות המבצעיות. המערכת מניבה יכולות – גיאוגרפיות ואחרות – מתקדמות, ומביאה לשיתוף מידע בכל רמות התוכן השונות. כך, כל מערכת המתחברת אליה, יודעת 'לשאוב' את הנתונים הרלוונטיים לה. בדרך זו, אנו יכולים להקים ולהרים מערכות מאפס, ובמהירות. המערכת גם עובדת כאפליקציה ומספקת לגורמים שונים, ביבשה ובזרועות שכבות מידע לטובת קבלת תמונת מצב כוללת... מרכיב נוסף הוא הענן והפלטפורמות. אנו מצליחים לייצר את הפתרונות בעולמות המחשוב והאחסון, ולבנות שכבות הכוללות שירותים מנוהלים – וכך לקצר משמעותית את משך פיתוח השירות. בנינו אקו-סיסטם שלם בעולמות המידע, עם פלטפורמות ושירותים, עם כלי מידע ומודלים לטיפול במאגרי המידע וחקר שלהם, עם

שיתופים מחד ומידור מאידך. עוד בנינו מרכזי מצוינות לטובת מחקרי מידע. כך, אנו מספקים למפקדים ברמות השונות יכולת קבלת החלטות מושכלת, מבוססת נתונים ורלוונטית¹⁴.

תא"ל גרוסמן הדגישה: "ענן אינו רק פתרון מחשובי מתקדם, אלא תשתית אסטרטגית המאפשרת חיבור רציף בין מטות, זרועות וכוחות בשטח – גם בתנאים של עומס, פגיעה או נתק. הפלטפורמה נשענת על ארכיטקטורות מודרניות המאפשרות גמישות, יכולת התרחבות ועמידות גבוהה, לצד שילוב יכולות עיבוד, אחסון ואלגוריתמיקה מתקדמת המשרתות את המפקדות ובעיקר את הקצה המבצעי. יכולות אלה מאפשרות קיצור מעגלי קבלת החלטות ובהלימה פעולה, שיפור התיאום הבין-זרועי והעצמת האפקטיביות המבצעית הרב-ממדית, וכן מיצוי המידע לאורך זמן, לאור יכולת אגירת המידע, קטלוגו וקידום תהליכי אימון, ובתוך כך זיהוי אנומליות אשר יוכלו להתריע על שינויים המחייבים פעולה, או לכל הפחות בירור... הענן הפך לאחד ממנועי השינוי המרכזיים בשדה הקרב המודרני"¹⁵.

יחידת מעו"ף אמונה על פיתוח פלטפורמות תקשורת, מערכות ליבה ושירותים דיגיטליים מתקדמים, הנותנים מענה מבצעי וטכנולוגי למטה הכללי ולדרגים הטקטיים בשטח. היחידה עוסקת בין היתר בפיתוח תקשורת ניחת, אלחוטית, ניידת ולוויינית – ומהווה נדבך מרכזי ברציפות ובחוסן המבצעי של צה"ל.

יישום שפותח במהירות בתחילת הלחימה, לשיפור היכולת המבצעית של הכוחות הלוחמים, היא מערכת 'האנטר', לניהול והפעלת תקיפה באש של מטרות שמתגלות בשטח, בתהליך יעיל ומהיר.

אחד היישומים הקריטיים שפותח ביחידת מעו"ף כמענה לצרכים הייחודיים בלחימה הוא 'זי טיוב' – פלטפורמת צפייה ישירה (Streaming) לחווי (Video) שהושקה בשנת 2017 ועברה מאז שינויים ופיתוח מהותי, במיוחד כמענה לצרכי הכוחות הלוחמים במהלך התמרון, והרחבה כמותית של ממש. בין היתר, מתעדת המערכת כל תקיפה של משגר, תת"ק או מפקדת טרור. המערכת קריטית לכוחות הלוחמים – בעזה, בסוריה, בלבנון, ביו"ש ובאיראן, 'מצרך חובה' בכל חמ"ל או תא תקיפה, ומאפשרת צפייה ישירה בזמן אמת בכל מקור חווי בצה"ל, מכל הזרועות (רק"ם, רחפן, מטוס, ספינה וכו'), כולל 'הרצה לאחור' של כל חווי ששודר למטרות בדיקה ותחקור, יישומי מדיה ייחודיים למשתמשים, צפייה בזמן-אמת בכמה שידורים, יחד עם כלים נוספים (כמו מפה או שיחוח מבצעי), ועוד.

14 יוסי הטוני, הדרך לאפקטיביות מבצעית עוברת בתרבות המשלבת טכנולוגיה, אנשים ומחשבים, 17 בספטמבר 2024.

15 תא"ל יעל גרוסמן, מעדכן גרסה בעיצומה של מהפכה, מוסף הייטק, דהמרקר, ינואר 2026.

בין היתר, מאפשרת המערכת לסמן פוליגון (צורה גיאומטרית סגורה) על מפה, ובצד ייפתח חלון של כל המצלמות והכלים שיש באזור, מסומנים בכחול, עליהם סמן ירוק, שמראה את תזמון הקטע בו צולם המרחב. בלחיצה על הסמן, ניתן לפתוח את החווי. כך אפשר להבין אירוע ולנקוט בצעדים מתאימים בשטח, בזמן אמת.¹⁶

יישום חשוב שפותח ביחידת מצפ"ן הוא מערכת 'לוחם', מערכת לניהול קרב, בצורה יעילה וקטלנית, תוך הגנה מיטבית על כוחותינו.

באוגוסט 2024 הסתיים תהליך מבצוע של מערכת 'מסר אישי' בטכנולוגיה של 'שידור תאי' (Cell broadcast), המספקת 'מסר אישי' (הודעה על צג טלפון נייד וצליל התרעה ייעודי) לתושבי ישראל בעת חירום, כאשר הם במקום מאוים, ומשלימה התרעה במערך של יותר מ-3,000 צופרים. המערכת הופעלה לראשונה, ובהצלחה, בעת ההתקפה האיראנית על ישראל ב-1 באוקטובר 2024 (אז נשלחה לראשונה גם הודעת הרגעה, ליציאה מהמרחבים המוגנים). בעקבות המשך ירי טילים מתימן לעבר ישראל שולב באפריל 2025 מנגנון של 'התראה מוקדמת'.

ב-7 באוקטובר לא ידעו בפיקוד במשך שעות ארוכות על היקף הטבח המתחולל ביישובי העוטף, והתקשו בקבלת מידע מצוותי החירום וכיתות הכוננות, לתאם איתם סיוע ולקבל החלטות מושכלות. אחת ממערכות המידע שפותחו במהירות, כלקח מהלחימה, היא ניץ (NETS) – מערכת שליטה ובקרה לקשר בין הגורמים הרלוונטיים בצבא ובכוחות הביטחון לכיתות הכוננות וצוותי החירום ביישובים. המערכת יודעת היכן כל אחד מאנשי הביטחון ביישובים והיכן גורמים נוספים הפועלים עמם, מספקת להם יכולות להעביר מידע בתקשורת אזרחית, כמו ווטסאפ, בטקסט ובקול, ומעבדת עבורם ועבור מפקדות ממונות את המידע, כדי שיוכלו לקבל החלטות ולבצע אותן. עד תום הלחימה נכנסה המערכת לשימוש ברוב היישובים במדינה.¹⁷

תא"ל יוסי כראדי, קצין הקשר והתקשוב באוקטובר 2023, הדגיש בסיום תפקידו כי "במהלך המלחמה כתבנו פרק בהיסטוריה של החיל, בהיסטוריה של המדינה. התכוננו זמן רב לרגע שבו ניקרא למלחמה". הוא פנה לאנשי הקשר התקשוב ואמר: "ביצעתם ואתם מבצעים משימות בלתי אפשריות על בסיס יומי, נלחמתם על הקשר, סיכנתם את חייכם, הפגנתם מקצועיות מדהימה ודאגתם כי המברק עבור יעבור".

16 ליה אפשטיין, האנשים מאחורי מסך ה-Z-Tube מציגים: שידור חי מאיראן וכמו אחסון של כ-100,000 טלפונים, את"ץ, 2 ביולי 2025.

17 יניב הלפרין, השפעת המלחמה: האם צה"ל מתקדם מספיק מבחינה טכנולוגית?, אנשים ומחשבים, 17 ביולי 2025.

מחליפו תא"ל עומר כהן, שנכנס לתפקיד קצין קשר ותקשוב ראשי באוגוסט 2024, סיכם: "יש לחיל תפקיד חשוב מאוד בעיצוב המערכה הנוכחית. מערך התקשוב המבצעי מממש את ייעודו בהצטיינות במערכה, מחדש את ימיו כקדם, נלחם על הקשר, מכונן מרחב דיגיטלי ומביא את כלל יכולות אגף התקשוב לידי מיצוי במרחב הלחימה... חשוב לזכור שאל מול הכישלון בהגנה על הבית ב־7 באוקטובר, חיילי ומפקדי חיל הקשר והתקשוב הפגינו גבורה, אומץ לב ודבקות במשימה. אלה שינו את פני המערכה ואפשרו לצה"ל לעמוד במשימתו, לפתח תמרון, לנצח בקרבות ולהשמיד אויב".

תא"ל כהן, ציין כי "חיילי חיל הקשר והתקשוב לחמו בכלל מלחמות ישראל, גם עכשיו במלחמת חרבות הברזל שכם אל שכם עם הכוחות הלוחמים, מביאים את כלל יכולות האגף לקצה המבצעי, מכוננים מרחב דיגיטלי המהווה תשתית מבצעית מרכזית בהגנה, בתמרון ובמעגלי לחימה רחוקים ומאפשרים להביא את עוצמות צה"ל לכל מפגש עם אויב בשדה הקרב... המורשת שאתם מניחים לפנינו היא סיפור של גבורה, עוצמה ואנושיות, הנוכחת בכלל מרחבי העשייה ומהווה עבורנו השראה לדורות הבאים... הטכנולוגיה התקדמה, אך המשימה נותרה אותה משימה – המלחמה על הבית היא אותה מלחמה, והרוח היא אותה רוח – רוח הדורות, רוח חיל הקשר והתקשוב".

הניסיון של צה"ל בלחימה המחיש את חשיבותה של תוכנית ההשתנות החילית, 'עד קצה המימד', ליישום ה'דיגיטל' בצה"ל, והדגיש כי עם כל החשיבות של נושאים כמו לומ"ר, מידע, ספקטרום וסייבר, הבסיס לכל זה הוא הקשר והתקשוב במערך הלוחם, רשתות דיבור ורשתות נתונים, והלחימה המחישה את חשיבות קציני הקשר והתקשוב במערך הלוחם ואת תפקידם המרכזי בקרב.

בצד ההישגים המחישה הלחימה כי מערכת צי"ד, ושילובה במערכי זרועות האוויר, הים והמודיעין, חייבת בקידום ושיפור כדי להתמודד עם אתגרי הלחימה הרב-זרועית המורכבת והמשתנה, כדי שהכוחות הלוחמים יהיו יותר יעילים ו'קטלניים', ואין לשכוח כי התמרון הקרקעי בלחימה היה בטווחים קצרים יחסית, בעוד האתגר של חיל הקשר והתקשוב הוא תמרון בטווחים גדולים פי כמה.

ראש המטה הכללי, רא"ל אייל זמיר, סיכם ב-25 ביוני 2025, בביקור בבסיס אגף התקשוב וההגנה בסייבר במחנה 'גדעונים' בתום המערכה באיראן: "היו הרבה גופים שהצטיינו בצה"ל, ואחד מהם הוא אגף התקשוב, אגף שפעל בצניעות, אין הרבה אנשים שיודעים מה אגף התקשוב תרם למערכה זו, אני יודע. יש דברים שלא נוכל לספר אותם ולא נוכל לדבר עליהם אבל עשו פה כחלק מהמעשה המופלא של צה"ל... הייתה פה עבודה מרשימה ביותר, איכותית ביותר, מקצועית ביותר שהביאה לידי ביטוי את האיכות של האנשים שיש באגף הזה, את המוח החרוף שלהם,

את המקצועיות הרבה שלהם וחלק מההפתעות שאנחנו הבאנו לשטח האויב, גם בהתקפה וגם בהגנה, נולדו פה ויושמו בשטח. אני אומר לכם שאנחנו תכננו את המבצע הזה, תכננו להישג מסוים, גבוה. והשגנו הישג גבוה ממה שתכננו. במובן הזה, הרבה הערכה לכם על התרומה החיונית שלכם על המערכה הזו ועל ההישגים שלה... הישגים היסטוריים, אתם שותפים להיסטוריה ולהישג".

הגנת סייבר

ראש אגף התקשוב, האלוף אביעד דגן, הדגיש: "האירועים שפורסמו עד כה אינם מייצגים באופן מלא את איום הסייבר. אסור לנו לטעות – מדובר בסוגיה שנמצאת בלב הביטחון הלאומי שלנו. בשנתיים האחרונות בלמנו עשרות פעמים ניסיונות של אויבים לפגוע ולהשבית מערכות לאומיות של ישראל – והניסיונות הללו עוד יגברו".

האלוף דגן ציין עוד כי "מאחורי כל מערכה גלויה קיימת מערכה סמויה. אנחנו פועלים... בלא לאות, כדי להבטיח עליונות מול כל איום, מכל כיוון. אנחנו ניצבים מול אויבים שינסו לנצל כל פתח במערכות ההגנה שלנו. אין לנו את הפריבילגיה להישאר מאחור. להפך – מוטלת עלינו החובה לשמור על ביטחון המדינה... אנחנו מפתחים פרויקטים ומערכות שעושות בדיוק את זה"¹⁸.

התחדשות והשתנות באגף התקשוב וההגנה בסייבר

קידום ופיתוח יתרונו היחסי של צה"ל מחייב את אגף התקשוב להתמודד עם אתגרים צבאיים וטכנולוגיים לשם מיצוי מיטבי של יכולות הדיגיטל, המידע, הסייבר והספקטרום. ראש אגף התקשוב, האלוף אביעד דגן, הבהיר כי "הכישלון וגם ההצלחות במלחמה לא היו נראים כמו שהם אילולא תרומת אנשי ונשות התקשוב, בסדיר ובמילואים. זה שנים רבות שכמעט שאין תהליך מבצעי שניתן לקיים בצה"ל ללא הטכנולוגיה.... אני אומר זאת גם כ'לקוח' בשדה הקרב [האלוף דגן השתתף כנווט קרב בתקיפות 'עם כלביא']. לתקשוב היה חלק בהפיכת הקערה והשבת הביטחון לאזרחים מאז אותו שבוע נורא באוקטובר 2023... המלחמה גרמה לנו לחשוב כיצד להכין את עצמנו עשרות שנים קדימה. המענה שלנו הוא שאנחנו, הטכנולוגים, נמצאים על המגרש הצבאי באופן מלא... השתנינו, ואנחנו משחקים בעולם הדיגיטל ובמגרש המלחמתי 'על מלא', כולל פעילות בעולמות הדאטה, הגנת הסייבר, הספקטרום, לוויינות, החלל ועוד. הבאנו לשיפורים יוצאי דופן ביכולות שלנו

18 מערכת את"ץ, "נבלמו עשרות ניסיונות להשבית מערכות לאומיות – חובתנו לשמור על ביטחון המדינה", 16 בדצמבר 2025.

בעולמות תוכן אלה. כמו כן, משימת ההגנה בסייבר מאתגרת אותנו מדי יום... עלינו להפרות את עצמנו, וזה יעשה על ידי ערבוב תחומים, טכנולוגיים ואחרים. זה קורה מתוך הבנה של העולם החדש, ולשם צה"ל פונה".¹⁹

בדצמבר 2025 בוצע שינוי ארגוני באגף התקשוב וההגנה בסייבר, כדי "לאפשר לאגף ולצה"ל להתקדם בצורה אפקטיבית ויעילה יותר, ולהתפתח לצד הטכנולוגיה, במהירות שלה". יחידת לוט"ם נסגרה. מפקדת לוט"ם תא"ל יעל גרוסמן מונתה לראש מטה האגף (להובלת בניין הכוח), תא"ל ל' מונה לראש חטיבת ההגנה בסייבר באגף, אל"ם רחלי דמבינסקי מונתה לראש חטיבת ספירה וקודמה לדרגת תא"ל, אל"ם ב' מונה לראש חטיבת בינה וקודם לדרגת תא"ל. תא"ל עומר כהן, קצין קשר ותקשוב ראשי, מונה בנוסף לתפקידו לראש חטיבת ההפעלה באגף, "להובלת המערכה במימדי הלחימה בסייבר וספקטרום". מנהלת הטרנספורמציה הדיגיטלית הוטמעה בחטיבת הרמ"ט.²⁰

החטיבות החדשות באגף הם חטיבת ספירה (ספקטרום ורשת) "שתוביל את הלחימה וההגנה בספקטרום האלקטרו־מגנטי, כולל בניית הפלטפורמות, היכולות והאמצעים, פיתוח והנדסה ומרכזים מבצעיים הכוללים את יחידות מעוף, חושן, פריזמה ומרכז לוחמת הספקטרום, ותוביל את יכולות התקשורת המתקדמות והחסינות מהקרקע ועד החלל, באופן שיאפשר חופש פעולה ועליונות במימד הספקטרום וביכולות התקשורת", וחטיבת בינה (מידע ובינה מלאכותית) "שתוביל ותבנה את יכולות הבינה המלאכותית בצה"ל, תחום שמתפתח במהירות. תרכז את המאמצים, היחידות והפרויקטים של צה"ל שעוסקים בתחום הדיגיטלי ובבינה המלאכותית, לרבות בסמ"ח, שחר, מצפ"ן, ממר"ם, מחלקת מידע, ומרכז מצוינות בינה מלאכותית, כדי 'לשלב זרועות' ולהעצים את יכולות הבינה המלאכותית, באופן שצופה פני עתיד ומבנה יכולות מעצמתיות עבור צה"ל בראי עשור קדימה"; **כן שודרגה חטיבת ההגנה בסייבר, כחטיבה ייעודית, תוך "העצמה ומיקוד, לדייק ולרכז משאבים, הון אנושי ואנרגיה בתחום הקיברנטי, באמצעות תחומי הפיתוח, המבצעים והמודיעין. אחת היחידות שתפעל תחת החטיבה היא מצו"ב".**

ראש אגף התקשוב, האלוף אביעד דגן, הסביר: "עד היום, תחומי התפקוד [של חטיבות הבינה והספירה] היו בכל מיני מקומות באגף. מה שמאפיין אותן הוא שיש להן משימה מבצעית ובניין כוח – וזה מקצר מאוד את המרחק בין רעיונות שעולים אצלנו למימושם... מדובר בשתי חטיבות שפועלות בצורה אגילית ומהירה, ויכולות

19 יוסי הטוני, התקשוב היה חלק מהשבת הביטחון לאזרחים לאחר ה-7 באוקטובר, אנשים ומחשבים, 28 בדצמבר 2015.

20 מערכת את"ץ, אגף התקשוב וההגנה בסייבר מציג מבנה ארגוני חדש. כך הוא נראה, 2 בדצמבר 2025.

להביא את צה"ל למקום טוב יותר מבחינה טכנולוגית בחומש הקרוב, עם יכולות חדשות וקיימות. למשל, הפריחה בעולמות הבינה המלאכותית היא כלי יקר מפז עבור צה"ל, שהוא יכול לקחת אותו לטובת אופרציות מבצעיות. אנחנו עושים כבר כיום שימוש נכון בבינה מלאכותית וקוטפים את הפירות... סוכני בינה מלאכותית לא הולכים להחליף את החיילים והמפקדים... אבל יכולים לתת לכוח האדם האנושי תובנות שבני אדם לא יכולים לתת להם... עד היום, בניין הכוח שלנו נעשה בתצורה מפוזרת. ראש מטה האגף תרכז את כל התחום הזה, את כל המאמצים של אגף התקשוב בכוח אדם, תקציב, יכולות וכדומה, ותעביר את הדברים הדרושים לחטיבות השונות, בתצורה רב-זרועית ורב-ארגונית".²¹

בין היתר, אגף התקשוב מקים 'מפעל בינה מלאכותית'. מפקד ממר"ם, אל"ם גלעד יבין, הסביר: "נקים מפעל בינה מלאכותית עם תשתיות של ניאו קלאודס (Neoclouds), שיספקו כוח מחשוב ניתן להרחבה, עבור עומסי העבודה התובעניים ביותר. כך נוכל לבנות את כל המודלים הרבים שחלמנו עליהם... נשנה את כלל תהליכי הפיתוח, נעזר ביכולות וייב קודינג ואסיסטנט קודינג, נקצר תהליכים וזמני הגעה לשוק, ונמנע טעויות ותקלות של בני אנוש... נבנה תשתית של עשרות אלפי יחידות עיבוד גרפיות... שישמשו תשתית מחשובית להקמת כל המודלים".²²

כדוגמה להשתנות – כלי תוכנה המתמלל בזמן אמת את התעבורה ברשתות הקשר, ומעביר את התמלול למאגר מידע המעובד בידי בינה מלאכותית ומפיק תובנות למפקדים.²³

אגף התקשוב התארגן עם "מטה לבניין כוח ומטה להפעלת כוח... המטמיע את אחד השרירים המשמעותיים ביותר של האגף, מערך התקשוב הקרבי-מבצעי, אשר מדייק את הצרכים, מתחכך עם היכולות המתקדמות ביותר ומאפשר להגיע לידי מימוש מבצעי ב'קרוב המגע הקינטי'.... שילוב זה יצר ארגון המחייב חיבור מתמיד בין מרכזי הפיתוח לבין השדה המבצעי... אגף התקשוב מחזיק בעוצמה משמעותית לחילול ומיצוי היכולות הדיגיטליות, באמצעות אנשי מערך התקשוב המבצעיים אשר פועלים בקצוות צה"ל ומהווים נכס צאן ברזל, המחבר בין הטכנולוגיה לבין הצרכים המבצעיים בשטח, ומאפשר הטמעה אפקטיבית עד הקצה הטקטי".²⁴

21 פלי הנמר, יחידת לוטם נסגרה – ותוחלף בחטיבות חדשות באגף התקשוב, אנשים ומחשבים, 2 בדצמבר 2025.

22 יוסי הטוני, ממר"ם תקים בשנה הקרובה מפעל AI, אנשים ומחשבים, 28 בדצמבר 2025.

23 ישראל וולמן, צה"ל חושף: חטיבת בינה מלאכותית חדשה "שתהפוך טנק אחד למאה", ynet, 2 בדצמבר 2025.

24 תא"ל יעל גרוסמן, מעדכן גרסה בעיצומה של מהפכה, מוסף הייטק, דהמרקר, ינואר 2026.

תובנות

האיומים על מדינת ישראל לא תמו. מדינת ישראל עלולה להימצא שוב במצב קשה, כפי שהיה במלחמת יום הכיפורים בשנת 1973 ובפתיחת הלחימה בשנת 2023 – לחימה אכזרית, קשה וממושכת על קיומה, הפורצת בהפתעה, ועל חיל הקשר והתקשוב להיות ערוך ומוכן ליום פקודה זה, כי יבוא.

תפקוד הצבא מותנה בפעולת מערכת הקשר והתקשוב, בכינון 'מרחב דיגיטלי', זמינות מידע ויכולת יישום מהירה ויעילה של תהליכים מבצעיים. מאמצי תקשוב, לומ"ר, מידע, ספקטרום וסייבר הם המפתח להישגים בלחימה. על אנשי החיל להיות ערוכים ומוכנים למבחן זה, מבחן כולל וממושך, בו צפויות פגיעות קשות בתשתיות, במערכות ובאנשים. עליהם להיות עם המערכות המתקדמות, הידע המקצועי, היכולות התפעוליות ותעצומות הנפש כדי להתמודד עם הקשיים ולספק לצה"ל את שירותי הקשר, התקשוב, הפיקוד והשליטה החיוניים, כדי שצה"ל יוכל לנצח בלחימה ולהכריע את האויב.

"האמצעים הדיגיטליים בצה"ל אינם המטרה בפני עצמם. הם מהווים כלי, שפה ותשתית המאפשרים לצבא לפעול בצורה רלוונטית, אפקטיבית, מהירה ומדויקת בשדה הקרב – ובעיקר, להיות צעד אחד לפני האויב... כאשר מתייחסים לקרב משולב ורב־ממדי, הרי שבין הממדים הפיזיים משתלב ממד נוסף, יציר יד האדם – הממד הדיגיטלי. תפישה חדשה זו, המעמידה את המשתמש המבצעי במרכז, מחברת בין עומק הנדסי לצורך ופעולה מרחביים, הנדרשים במהירות ובפשטות, תוך הנגשה מותאמת של המידע... האמצעים הדיגיטליים בצה"ל מהווים אמצעי לחימה קריטי המשפיע ישירות על יכולות הלחימה, על היכולת להפתיע ולסגל דרכי פעולה מגוונות חדשות, על מאפייני הפיקוד ואף על תהליכי קבלת ההחלטות... המעבר לתפיסת מפעל מידע צה"לי אחוד, הנשען על תשתית מאובטחת וסקלבילית, מאפשר עיבוד מתקדם של מידע ויצירת שכבות מידע מבצעיות, המותכות לכדי תמונת מצב מדויקת ותומכות בקבלת החלטות מבוססות נתונים... צה"ל מצוי בחזית היישום של יכולות מתקדמות בתחום זה... נוכח למידת האויב והסתגלותו, נדרש המשך פיתוח יכולות אלו לשם שימור היתרון האיכותי בשדה הקרב... במסגרת זו מאורגנים המרחבים הדיגיטליים כך שיאפשרו קישוריות רציפה, חסינה ומוגנת, מיצוי משאבים משותפים ומענה לצרכים מבצעיים בהסתכלות רב־זירתית... רשתות סלולר מתקדמות, תקשורת רחבת סרט ולוויינים במסלולים שונים מאפשרים קישוריות גלובלית ורציפה... מגמות אלה משנות מן היסוד את האופן שבו מידע נאסף, מועבר ומעובד – מהקצה המבצעי ועד מרכזי השליטה... הגנה פרואקטיבית הופכת לנדבך מרכזי לשימור הרציפות המבצעית... כך התהוותה זירת הסייבר כמרחב לחימה פעיל, המחייב את אגף התקשוב וההגנה בסייבר לבסס תפישת

הגנה מתקדמת ודינמית... זהו תנאי הכרחי לשמירה על העליונות הצה"לית בתחום זה... האמצעים הדיגיטליים אינם עוד שכבה מאפשרת, אלא מרכיב יסוד בתפישת הלחימה, בתרבות, בפיקוד, ובעיקר – בבסיס המוכנות לאתגרי ההווה והעתיד".²⁵

"המברק עבור יעבור" – זו משימתו של חיל הקשר והתקשוב, זה תפקידו, בזה הוא ממוקד, לזה הוא נערך, כך הוא פועל. ה'מברק' של היום הוא מידע ובינה מלאכותית, 'דיגיטל', תהליכים מבצעיים, ספקטרום וסייבר – וכל אלה חייבים לתפקד כראוי ולפעול היטב באילוץ שדה הקרב. רוח הסיסמה הוותיקה – הדבקות במשימה, המצוינות – היא המסמלת את החיל והאגף. לא משנה איך, היכן ומתי, אם ברגע נתון צריך ליצור קשר ושליטה, להעביר את 'המברק' – זה יעשה, בכל מחיר.

לקחי הלחימה, והתובנות העומדות בבסיסם, חייבים להמשיך להנחות את מפקדי צה"ל. שתי התובנות המרכזיות הם האדם – והמערכת הכוללת.

התובנה הראשונה היא כי הדבר המרכזי שלא משתנה עם השנים, למרות כל השינויים וההתפתחויות הטכנולוגיות, היא התלות באנשים: במפעילים, בטכנאים, בתוכניתנים, באנליסטים, באנשי ספקטרום ובקציני קשר ותקשוב, שנדרשים לפעול בעת מבחן בראש צלול, במקצועיות, בתושייה, ביוזמה, בדבקות. מה יניע אנשים לעשות זאת אחרי לילות ללא שינה, כשאין אוכל, כשירים עליהם, באי-הוודאות של קרב, כשחבריהם נופלים לידם, כשגורל משפחתם לא ידוע להם? הכוח העיקרי הנדרש הוא תעצומות נפש, ויש לבנות תעצומות נפש אלה בדור הצעיר של המשרתים בחיל הקשר והתקשוב.

וותיקי חיל הקשר והתקשוב עוסקים בהנצחת נופלי החיל, וסבורים כי הנחלת מורשת הנופלים והערכים בשמם נפלו היא חלק ממעשה ההנצחה, חלק מהחובה לנופלים ולמשפחותיהם, מרכיב חשוב בבניית כוחו של צה"ל, בעיצוב דמותו וערכיו של חיל הקשר והתקשוב ובהכנתו למבחנים שעוד נכונו לו. העמותה להנצחת חילי חיל הקשר והתקשוב מקיימת פעילות מורשת מגוונת, רצופה ומתמשכת, רחבת היקף ומוצלחת בהישגיה, בשיתוף פעולה הדוק עם חיל הקשר והתקשוב ומפקדיו, ולפעילות זו תרומה מהותית לבניית הערכים המנחים את המשרתים בחיל, להעלאת רמת ההנעה שלהם לשרת, לתרום, להתנדב, ולהתמודד בהצלחה עם מטלותיהם בקרב, ביום פקודה.

התובנה השנייה היא הכנת המערכת הכוללת ליום פקודה: הלחימה הייתה מבחן עליון למדינת ישראל, למערכת הצבאית ולמערכת האזרחית. מערכות הקשר והתקשוב, הצבאיות והאזרחיות, חייבות להיות מוכנות תמיד למבחן כולל וממושך, בו אויב מצליח להפתיע, בו צפויות פגיעות קשות בתשתיות צבאיות ואזרחיות.

החשיבות הקריטית של מערכות הקשר והתקשוב לתפקוד הצבא והמדינה וליכולת הכרעת האויב מחייבת את חיל הקשר והתקשוב בהשקעות מתאימות בהיערכות למבחן זה, בבניין הכוח, בהשקעה ברמה המקצועית של אנשיו, בתרגול מתמיד, ובהפקת לקחים מתמשכת. מפקדי החיל חייבים לוודא שכך נעשה. חיל הקשר והתקשוב עמד במבחן זה ב'חרבות ברזל', אך אין בכך די. יש לפעול בדבקות לקידום ולשיפור, ולהמשיך להיערך ללחימה עצימה פי כמה מ'חרבות ברזל', בשדה קרב מורכב יותר, ולהיות מוכנים לאתגרים ולהפתעות.

פרק ד: אנשי הקשר והתקשוב – סיפורים קצרים על מעשים גדולים

הקרב במוצב כיסופים

ה', צוערת בקורס קציני קשר גדודיים, הגיעה ערב הלחימה לשלושה ימי סיפוח בט"ש לגדוד 51 של חטיבת גולני במוצב כיסופים.

ב-7 באוקטובר 2023 בשעה 0629, רצה למיגונית במוצב, לבושה בפיג'מה ובכפכפים, עם נשק. אחרי קרב ממושך עם מחבלים שחדרו למוצב נהרגו ארבעה לוחמים בפתחי המיגונית והמחבלים השליכו למיגונית רימונים ולבנת חבלה. ה' נפצעה מיירות ומפיוץ הרימונים, חולצה לאחר מספר שעות, והובהלה לבית החולים סורוקה.

ה' מספרת: "היה לי ברור שאני חוזרת. חוזרת לשירות. חוזרת להשלמה שלי. חוזרת להגשים את החלום שלי לסיים את המסלול. חוזרת להיות מפקדת וקצינה בצה"ל".

ה' שוחררה מבית החולים, החלימה בר"מ 2, חזרה להשלמה הקרבית, שובצה כסקשר"גית בגדוד 50 בחטיבת הנח"ל, השתתפה בלחימה בגזרות השונות, קודמה לדרגת סגן והמשיכה בלחימה כקשר"גית בגדוד חה"ן 601.

ה' ממחישה לכולנו מהו פיקוד מתוך שליחות.¹

קציני קשר גדודיים

קצין קשר גדודי הוא תפקיד המשלב לחימה, ביטחון ותקשורת. הקשר"גים פועלים מסביב לשעון בשגרה ובזמן לחימה כדי לספק בדיוק את הדברים האלו, בצורה איכותית ומהירה, מהלוחם בקצה ועד למפקד הגדוד. ניהול הלחימה מחייב הקמת תשתית תקשורתית המאפשרת לכוחות לתקשר זה עם זה. מה אומרים קציני הקשר הגדודיים?

1 מתוך ספר מערך התקשוב באוגדה 162: אפיק חושן, חרבות ברזל – 500 ימי לחימה.

סגן (מיל') ל', קצינת קשר של גדוד מילואים בגבעתי, מספרת על מאורעות אותה שבת שחזרה מנקודת מבטה, עם כל הנלווה לכך: "הייתי בדרכי עם חברות למסיבת הטבע 'נובה' כאשר נעצרתי בטלפונים בהולים... בסביבות שש וחצי בבוקר דיברנו עם חברים והם אמרו שאין יותר מסיבה... לא ידענו עדיין מה קורה ומה הסיבה. רק אחרי זמן קצר גילינו שהסיפור הרבה יותר גדול ממה שחשבנו, וכבר ניחשתי שכנראה יזמנו אותי למילואים". **מספר שעות לאחר שחזרה הביתה וארזה תיק, התקבל צו ההתייצבות, והיא יצאה לדרך, בלי לדעת לכמה זמן.**

קקשר"גית בגדוד מילואים של גבעתי שהוקם לפני כשלוש שנים בלבד, משימתה של ל' הייתה קרובה לבלתי אפשרית, כאשר הייתה צריכה להקים מאפס מערך תקשובי מורכב לכוחות מיוחדים ללא ציוד תקין או מעודכן כמעט כלל: "זו הייתה משימה לא פשוטה, במיוחד בזמן הקצר שהיה לנו שאתה ישר מתייצב וישר מתחיל לעבוד", היא מספרת, "היינו צריכים להיכנס ולזווד את הכול מחדש. אני יכולה להגיד שזה הרבה בזכות החיילים והנגד שלי, הצלחנו לעמוד במשימה בצורה מצוינת ומהירה ולאפשר לגדוד את רציפות השליטה ולהילחם, כי כשאתה נמצא בתוך כלי כלשהו אתה צריך שתהיה לך את האופציה לדבר, לתקשר את הכוחות מסביבך לדעת מי מסביבך".

סא"ל (מיל') אלי זילברמן, קצין האג"ם בחטיבת גבעתי, מתאר קרב בבני סוהילה (אזור האן יונס) בנובמבר 2023: "באחד הבקרים הסיירת מתחילה בנוהל קרב גדודי להשמדת רחוב צפוף מאוד, שכבר מספר ימים מחבלים מזנבים בו בכוחותינו ויורים עליהם. לאחר זמן מה נשמע פיצוץ עז. 'כאן אולר 5, אר"ן [ארוע רב נפגעים] בגזרתנו' – נשמע הקול בקשר. דממה. אני לוקח את המע"ד של הקשר ואנחנו מתחילים לבצע את סדר הפעולות החטיבתיות. מסוקי פינני מוקפצים... לבנות הפינני הגדודיות וזו החטיבתית (קוברה) מופעלות... מבול של טלפונים... לאחר מספר דקות מורטות עצבים, בואניש המג"ד [סא"ל זיו בואניש, מפקד הסיירת] עולה בקשר ומעדכן שמספר הנפגעים עומד כעל תשעה וש אחד מהם 'הרדוף' – הרוג... הרצפה כולה מלאה בדם. מבנה שלם מפוצץ וכמעט על הקרקע. הקירות שחורים והריח, אוי איזה ריח, שילוב של דם, אבק שריפה, ענן אבק של לבנים שהתפוררו. כל שדרת הפיקוד ניצבת שם.. המומים, כואבים ומנסים לעכל מה שקרה כאן... ביציאה מהמבנה, החושך כבר מתחיל לרדת. יעקובי [מ"פ] ואני מעשנים סיגריה ומנסים לחשוב ביחד מה אפשר ללמוד מהאירוע... צופים ביחד בסרטון ממצלמת הגו פרו שהייתה לו על הקסדה בזמן הפינני. כמה גבורה, כמה רעות וקור רוח. בזווית העין אני רואה את קצינת הקשר של הגדוד ולרגע לא בטוח שראיתי נכון. אני מגדיר את עצמי כאדם הכי ליברלי שיש, שואף לשוויוניות ומאמין גדול בשילוב נשים בכל תפקיד שרק ירצו כל עוד הן יכולות, ואני לרגע תוהה מה עובר עליה. היא ראתה פה ממש

הכול. צוות שלם עם פציעות הכי חמורות שאפשר לדמיין. מחייך אליה, נותנים כף ואומר לה כל הכבוד. המפגש איתה נצרב לי בראש... התמלאתי הערצה..."².

סגן ע' – קצינת קשר בגדוד חה"ן 601, מספרת על חוויותיה בלחימה: "מתחילת הלחימה, הייתי עם המג"ד בתוך עזה. זה לפרוק איתו, זה להיות לוחם לכל דבר – גם להיות הקשרית שלו, גם קצינה אג"מית, שמבינה כל רגע את המצב. שם אני גם אחראית על מערכות התקשוב, על כל מערכות התקשוב בנמרה ושל כל הכלים שנכנסו פנימה... רגע משמעוטי שהיה לי גם בתור קשר"גית וגם בתור לוחמת זה השנייה הראשונה של הכניסה. גדוד הנדסה זה גדוד שנכנס ראשון. ישבנו עם המג"ד, והוא נתן את הפקודות האחרונות בקשר – 'התקפה, סוף', ואז מבינים שזה באמת קורה, יוצאים למשימות, אם זה להשמיד תשתיות, למצוא פירים, לחקור פירים, וכך היום 'מתגלגל', ממקום למקום, בכל גזרה שצריך את הגדוד, ישר מגיעים... ותפקידי כקשר"גית זה לדאוג שבכל גזרה שנגיע יהיה לנו כיסוי הקשר, גם למאחורה וגם לכוחות בשטח... אני ועוד בנות נוספות הוכחנו שזה לגמרי אפשרי, שיש לנו מקום בקדמה עם הלוחמים, ולא הייתי מוותרת על זה לרגע. זה תפקיד סופר משמעותי. הכוח חייב את המערכות האלה, בלעדיהן אי אפשר לדבר, אי אפשר לתקשר, אי אפשר בלי התקשוב".

מג"ד 601, אל"ם שמעון, מספר: "ע' היא קצינה אג"מית, והייתה בכל מקום שהרגישה שהיא תשפיע ותעזור – גם דברים שלא קשורים לתקשוב. תמיד שלטה בזה. הרבה פעמים דיברה עם מ"פ על הפעלת אש וידעה יש לעלות מול חטיבה/מכלול ולסגור אתם את פרטי האירוע, להביא עוד יכולות, מה שאיפשר לכלל המערכת לפעול בצורה יותר יעילה... הקצינים שעוטפים את המג"ד – אג"ם, קמ"ן וקשר"ג – צריכים להכיר היטב את התכנית האג"מית – לא להמתין להנחיות אלא לפעול. זה מימוש האחריות המקצועית – לא כי אמרו לך. תבין מה נדרש, ותפעל, ותפעיל את כל היכולות, ותראה שזה קורה, אחרת דברים לא יקרו. כזו היא ע'..."

במהלך הלחימה בעזה, בינואר 2024, שמענו קציני קשר נוספים.

סגן נ', קצין קשר גדודי בגדוד 12, חטיבת גולני, מספר: "להיות קשר"ג זה להיות אחראי על הכשירות של כל אמצעי התקשוב בגדוד: מכשירי קשר, מחשבים, כלי רק"ם וגם טנקים. זאת המון אחריות, אם אני לא אעשה את התפקיד שלי על הצד הטוב ביותר, הגדוד לא יוכל לתקשר עם יחידות אחרות ולשמור על פעילות מקצועית ורציפה.... כשאני שומע את המג"ד שלי בהתקפה בקשר, אחרי שעבדתי כל הסופ"ש בשביל שכל המערכות יעבדו כמו שצריך – אני מרגיש תחושת משמעות אדירה. זה מראה את העבודה הטובה שהמחלקה והחיל עושים, ומגביר את תחושת השליחות

2 אלי זילברמן, אריות על נמ"רים – יומן מלחמה של קצין גבעתי בעזה, אוריון – 2025, עמ' 124 –

שיש בתפקיד.... באחת מההיתקלויות של הגדוד היינו צריכים להכווין זיק בשביל סיוע לכוחות. הדבר הראשון שעשיתי אחרי שניתנה הפקודה היה לבדוק ולוודא שכל הלוחמים נמצאים מחוץ לאזור הסכנה, ככה אני יכול לדעת באופן אישי שכולם בטוחים עד כמה שניתן. את הכלי מכוונים בעזרת רשת הקשר הגדודית, וכשהמטרות שלנו מסוכלות, והכוחות בטוחים – זה אומר שעשיתי את העבודה שלי כמו שצריך”.

סגן ע', קשר"גית 196, הטיבה 460, מספרת: “זה תפקיד מאוד מפתח ומעניין. במסלול אנחנו לומדים קשר ותואי שטח, לצד הכשרת לוחמה והתמצאות בעולמות שדה הקרב. כל העולם של הקשר"גים הוא מאוד מוקפד, אני אחראית על כל הרק"ם בגדוד, אם הכלים לא יכולים לתקשר אחד עם השני, הלוחמים לא יכולים לבצע משימות בצורה הטובה ביותר... רציפות הפיקוד והשליטה שהיו בשטח היו פנומנליים, ההבנה שמערכות התקשוב הן קריטיות במלחמה היא חשובה מאוד. אנחנו מביאים לשדה הקרב גם חדשנות וגם נוחות, מרמת הנראות בשטח עד יציאת הפגז מהתותח. זאת המשמעות של התקשוב במערכה, לדבר אחד עם השני ולהוציא אש, ובלי התפקיד שלי – זה לא היה יכול לקרות.... הרגע המשמעותי ביותר עבורי היה הכניסה הראשונה לעזה. אני בת יחידה לאם חד-הורית, והיה ברור שאני לא אכנס, אבל החיילים שלי נכנסו והחלטתי שאני לא יכולה לעמוד מנגד. אמרתי למפקדת שלי שאני צריכה להיכנס ולהוות דוגמה אישית, וכבר באותו היום נכנסתי”.

סגן א', קשר"ג שקד, הטיבת גבעתי, מספר: “במהלך השירות לקחתי חלק בלא מעט קווים מבצעיים מאוד מורכבים. התפקיד שלי הוא לאפשר סיפוק מודיעין במערכות סודיות ביותר – גם בשגרה, גם בחירום וגם במלחמה. אני אחראי בין היתר על הפעלת אש, לוגיסטיקה והחלק הכי חשוב, שהוא לאפשר לפלוגה את העצמאות התקשורתית שלה.... מכשירי הקשר עובדים כי יש מפקדים וחיילים שפועלים קשה מאחורי הקלעים, ואלו הם הקשר"גים והקשר"גיות. אנחנו נמצאים 18 שעות בהתקפה, מתפעלים בלתי"מים ובעיות, חושבים על פתרונות יצירתיים בשדה הקרב, ובעיקר – נותנים את כל כולנו בשביל לאפשר לגדוד תקשורת מלאה... כשאני שומע בקשר על פינוי פצועים מוצלח ובטוח, אני גאה בעבודה שלנו. אם לא היינו שם, הידיעה לא הייתה עוברת בקשר כמו שצריך והפצועים לא היו מקבלים טיפול. הלוחם בקצה יכול להעלות דרישות לוגיסטיות שחשובות לבטיחות שלהם בתמרון, אבל אם מכשירי הקשר לא פועלים בצורה הטובה ביותר יכול להיות שלא ישמעו אותו – אנחנו כאן כדי לוודא שכן”.

קציני קשר חטיבתיים

תפקיד קצין קשר חטיבתי (קשר"ח) הוא תפקיד ייחודי, עם אחריות כוללת למאמצי התקשוב, הלוגיסטי, המידע, הספקטרום והסייבר בחטיבה וביחידותיה. עליו

לעשות את הנדרש כדי שהיכולות והמשאבים יפעלו כראוי בקרב. בקרב הוא צמוד למפקד החטיבה ומסייע בידו בתפעול הכוח, אחראי על כל המערכות בחטיבה עד אחרון הלוחמים, ונדרש לקבל החלטות מבצעיות הרות גורל, המשפיעות מהותית על הקרב. בו בזמן הוא מ"פ – מפקד על עשרות רבות של לוחמים בשדה הקרב, המפעילים מערך טכנולוגי מורכב, לוחמים שהוא אחראי על אימוניהם, ציודם, כשירותם והפעלתם. אחריות מיוחדת במינה, תפקיד ייחודי שאין דומה לו, הממוקד בהבאת כל יכולת התקשוב ל'קצה המבצעי' של צה"ל.³ מה אומרים קציני הקשר החטיבתיים?

רס"ן ד', קשר"ח 1 (חטיבת גולני) בתחילת הלחימה, מספר: "ב"ד באוקטובר איבדנו אנשים, איבדנו קצין [סרן עידן בלוי ז"ל, קשר"ג 13], כלים ואמצעים אבדו. בתחילת התמרון איבדנו שוב אנשים וכלים... המשמיה הייתה להחזיר את החטיבה לכשירות תקשורת, לייצר וודאות ולנסוך ביטחון בחיילי הפלח"ק, שהיו עם 'אש בעיניים'... האתגר המקצועי בתמרון היה הטווחים, רישות המרחב, הקמת מרחב דיגיטלי מהקדמית בעורף לעומק השטח, לחוף הים בעזה... האתגר הפיקודי היה השליטה בתקשוב בחטיבה – כשאי קדימה, עם המח"ט בחפ"ק, אני חייב לשלוט בכל פעילות התקשוב בחטיבה, לייצר את 'השלם', ומכלול התקשוב בקדמית סייע בידי... התקשוב הצטיין. על אף תמרון מורכב, המ"פים והמג"דים משבחים את יציבות השו"ב בלחימה... בכל נקודה בתמרון הצלחנו לייצר תקשורת בין כל המפקדים, ולהיות רלוונטיים בכל אירוע שהיה בחטיבה".

רס"ן ל', קשר"חית חטיבת השריון הסדירה 401 (עוצבת עקבות הברזל), בחפ"ק החטיבה על חוף הים בעזה, נובמבר 2023, מדגישה: "שמירת כשירותם של אמצעי הקשר והתקשוב בחטיבה 401 היא חלק בלתי נפרד משימתנו כצבא ההגנה לישראל – להגן על הבית. מרגישה גאווה ענקית ושליחות אמיתית במילוי התפקיד, בעיקר בימים אלו". מפקד חטיבה 401, אל"ם בני אהרון, מדגיש את תחושת השליחות של רס"ן ל', ואומר בפשטות: "איש לא אמר לה [להיכנס לעזה], היא שיגעה אותי, היא רצתה להיות בפנים, לפני יומיים היא נכנסה לפה, היא אלופה". **רס"ן ל' מספרת:** "במהלך הלחימה התקשוב בא לידי ביטוי במאמץ באופן מלא. השתרשה ההבנה שכל מהלך נדרש בתיאום תקשובי מקדים – החל ממיקום בית המח"ט לבחירת החדר הספציפי בבית בו ייפרסו האמצעים... השתרשה ההבנה שאי אפשר לקיים לחימה ללא מאמץ התקשוב, אי אפשר בלי רישות המרחב, בלי פריסת כלים בעומק, בלי כשירות מירבית – וכמובן שאי אפשר בלי האנשים שלנו, שמיישמים כל חזון... לא יכולתי לבקש מערך תקשוב טוב יותר. החל מחיילי הסדיר,

3 דברי קציני הקשר החטיבתיים הם מתוך ספר מערך התקשוב באוגדה 162: אפיק חושן, חרבות ברזל – 500 ימי לחימה.

אנשי הקבע, ואנשי המילואים, כולם מתאפיינים במקצועיות, רתומים למשימה באופן מלא, נותנים מעצמם מעבר ומעבר, עובדים 24/7 ותמיד מחפשים פתרונות יצירתיים לשיפור וקידום. הכל זה האנשים, ועוד אנשים כאלה טובים”.

רס"ן א', קשר"ח חטיבת השריון הסדירה 188 (חטיבת ברק), שתמרנה ברצועת עזה לאחר תמרון בלבנון, מספר: “עם קבלת הפקודה [לתמרון ברצועה] עלינו בשניות מ"ס 100... דילוג מפקדת החטיבה, פריסת מכלולי מבצעים צמודי קדמית, הכנת החפ"קים והרק"ם... ביצוע נוהל קרב מלא תוך למידת השטח, הקרקע, אויב, ובעיקר – למידה מחטיבות אחיות שנלחמו ברצועת עזה... התמרון ברצועה לימד אותי עצמאות איתנה, איך להצליח להכניס את הצק"ח [צוות הקרב החטיבתי] שלי בנוהל קרב חפוז אך עם כשירות ומוכנות מירביים... הכנסנו צומת חטיבתית עם צוות קרב גדודי ואפשרנו רישות מרחב מרכז הגזרה. הכנסנו צומת אוגדתית לבית חפ"ק המח"ט, מקסמנו יכולות בכל יום שעבר, למדנו יחד, פרסנו מערכות, דילגנו כשהיה צריך ובעיקר אפשרנו. אפשרנו את מאמץ התקשוב החטיבתי, שהתקיים בצורה יוצאת מן הכלל... היכולת שלנו כקציני תקשוב להבין גזרה ומה הצורך בה, להתאים את האמצעים למרחב, לצוות את האנשים הנכונים לפרק הזמן הדרוש, להכין את האנשים מנטלית ואת הכלים והאמצעים היא קריטית. על כך אנו נמדדים”.

רס"ן נ', קשר"ח חטיבת השריון הסדירה 460 (חטיבת בני-אור), מספר: “החטיבה חזקה מתמיד... במהלך הלחימה התקשוב שימש כעמוד שדרה חיוני להצלחה המבצעית של החטיבה... החטיבה ובתוכה פלוגת הקשר החטיבתית ומחלקות התקשוב בגדודים הפגינו תפקוד יוצא מן הכלל, תוך שהם מספקים תקשורת חיונית, תמיכה טכנולוגית ומתן מענה מידי לכלל הכוחות הלוחמים... היכולת לנהל את הלחימה בצורה כזו, עם שליטה מרחבית מדויקת, כל הזמן, הפכה את המאמץ המשותף למוצלח ביותר. החיילים והחיילות ביחידת התקשוב פעלו בתנאים קשים מאוד, תוך שמירה על יכולת תקשורת גבוהה בין הכוחות השונים, תוך יצירת תמונת מצב עדכנית בכל רגע נתון... ללא התקשוב, המערכה הייתה נראית אחרת. יכולת התמרון של כוחות הקרקע, היכולת להגיב בזמן אמת ולספק תמיכה מבצעית, מודיעינית וארטילרית, כל אלו היו תלויים במערכות התקשורת המתקדמות שעמדו לרשותנו. בזכות גורם תקשובי הלחימה הושלמה בהצלחה מרשימה... ההתמודדות עם אתגרים מבצעיים בשדה הקרב לצד החדשנות הטכנולוגית והיכולת להסתגל במהירות לשינויים בשדה הקרב הציבה את מערך התקשוב בצק"ח 460 כמודל מצוינות בשדה הקרב... בזכות העבודה המאומצת, הנחישות והיכולת המקצועית, יכולנו להבטיח את הצלחת הלחימה... כל אחד ואחת תורם את חלקו בהצלחה זו, ואני גאה להיות חלק ממערך התקשוב ומפרק לחימה היסטורי זה”.

סרן מ', קשר"ח חטיבת החי"ר הסדירה 933 (חטיבת הנח"ל), מספר: “נכנסתי לתפקיד כשבוע לפני המלחמה... כל התפקידים שלי בעבר היו ביחידות שריון וזו

הפעם הראשונה שנכנסתי לחטיבת חי"ר מלאה... בפרוץ המלחמה נהרג מפקד החטיבה, הגדס"ר שתפס קו בכרם שלום ספג הרוגים רבים בשדרת הפיקוד, ובתוך כל זה התקבלה פקודה לעלות לצפון להגנת יישובים... לאחר שבוע ירדנו לדרום... יצאתי לחימה עם מה שהכינו לי מראש. למדתי להכיר את אנשי המערך ואת החטיבה תוך כדי הלחימה... חטיבת חי"ר מאתגרת מאוד מבחינה מקצועית תקשורת ברמה הטכנית והמשמעתית של הלוחמים לאור העובדה שהיא נטולת רק"ם. החי"רניק יתמרון בכל מחיר ולא דווקא ידאג להפעלת מערכות השו"ב כמו צוות סנק. האתגר היה חדש ולא מוכר... במלחמה פתאום הכל עבר בקשר, הלוחמים הבינו שהיכולות הינן הכרחיות ולא וויתרו על שום אמצעי".

רס"ן ב', קשר"ח חטיבת החי"ר הסדירה 900 (חטיבת כפיר), מספר: "ההפעלה של החטיבה בדרום פגשה אותנו במהלך תעסוקה מבצעית באיו"ש... ברגע קבלת הפקודה והפיכתנו לצק"ח הרגשנו שאנו לוקחים חלק במשימה גדולה וחשובה... טרם כניסת הצק"ח לתמרון עסקנו בהעלאת כשירות בכל החתכים – הקמת מפקדות וחמ"לים והתעצמות באמל"ח... למדנו על הפלטפורמות השונות במהירות, ביצענו מודלים... במהלך השנה האחרונה ובמיוחד תוך כדי התמרון התחדדה לכולם ההבנה כי בלי תקשוב – לא ניתן לנהל לחימה... כשירות כלל המערכות, רציפות הקשר וההתמקצעות באמל"ח כל אלו מאפשרים לצק"ח לבצע את משימתו על הצד הטוב ביותר... נפלה בחלקי הזכות לבצע את המשימה עם אנשי המערך האיכותיים ביותר, מהמש"קים בגדודים, דרך מחלקות התקשוב והקשר"גים ועד לאנשי פלוגת הקשר החטיבתית בסדיר ובמילואים. כולם מבינים את גודל השעה, את חשיבות המשימה, ולכולם ברור דבר אחד – לא עוצרים עד שמנצחים!"

רס"ן ב', קשר"ח חטיבת ביסלמ"כ 828 (חטיבת בית הספר למפקדי כיתות ומקצועות חיל הרגלים), מספר: "במהלך הלחימה הופעלנו מספר פעמים. הפעם הראשונה הייתה תמרון ראשון לצק"ח כקשר"ח שנכנס לתפקיד באותו חודש, והדבר היה מאתגר ומלמד מאוד... יכולות התקשוב באו לידי ביטוי בהפעלה זו בצורה טובה בנתונים וברדיו ואיפשרו את תמרון הצק"ח... ראיתי את חשיבות התקשוב באה לידי ביטוי במיוחד באירועים מתפרצים כמו אירועים רבי נפגעים, היתקלויות וכו'. שם אתה מבין את החשיבות העצומה שיש לנו, מפינוי הפצועים, להפעלת אש וליכולות המבצעיות של הצק"ח שלא יכלו לקרות ללא התקשוב שיחבר את הלוחמים ואת מפקדת החטיבה שגם היא כולה על בסיס התשתית התקשורתית... אנשי התקשוב באוגדה ובחטיבה השפיעו על איך נראה שדה הקרב, ממיקומי המפקדות בחוץ, לבתי המג"ד והמח"ט בפנים. עושר החפ"קים ויכולות שרידות מגובות וכמובן אנשים מקצועיים מהאוגדה ומהחטיבה – הביאו להישגים משמעותיים".

סרן י', קשר"ח חטיבת חי"ר מילואים 5 (חטיבת גבעתי), מספר: "עד לפני המלחמה לא הכרתי את אנשי הפלוגה בצורה מיטבית עקב העובדה שהפלוגה

מבוססת על אנשי מילואים. הכרתי אותם בעיקר בשמות ופגשתי אותם בתרגילים... ב־7 באוקטובר כולם הגיעו תוך שעה עם רעל בעיניים, וידעו שזה רגע של להיות או לחדול... גיליתי פלוגה עוצמתית שאני יכול לסמוך עליה, אם יהיה משהו כולם יתגייסו למשימה... הרגע הכי משמעותי עבורי היה הרגע בו הבנתי שפריסת בית המח"ט חיונית לניהול אירועים על ידי המח"ט. דוגמה לכך היא אירוע בו פגע נ"ט בכלי וחיילים נפצעו. ללא פריסת בית המח"ט מספר שעות לפני האירוע, המח"ט לא היה מסוגל לקבל את תמונת המצב המליאה ולנהל את האירוע... כשהחטיבה נכנסה פנימה הכנסתי כלי קשר, המח"ט חשש להכניסו פן ייפגע. הסברתי לו את החשיבות לכניסת הכלי ושאלם הוא לא ייכנס יהיה פער בקשר ובשליטה בקרב. לאחר שהמח"ט חווה את אירוע הנ"ט, הוא הבין את המשמעות שבכניסת הכלי ואת החיוניות שלו לקיום הקשר לכוחות".

רס"ן ש', קשר"חית חטיבת אש סדירה 215, מספרת: "בניית תוכניות האש ומימושם בתחילת הלחימה הייתה אתגר מאוד משמעותי. היה קשה להבין מאיפה מביאים משאבים במיוחד כאשר מתבססים על פלטפורמות של חטיבות אחרות... האתגר הראשוני היה לעשות זאת כאשר אף אחד לא מודע לצורך ההכרחי באש לתמרון... קידום מאמץ האש כמאמץ צמוד תמרון היה אתגר חטיבתי... בהיבט התקשוב האתגר בא לידי ביטוי במתן היכולת לניהול סיוע אש בחטיבות השונות באמצעות רשתות האש הייעודיות – בקרת אש וניהול אש... התנהל עיסוק מרכזי בשמירת המתח המבצעי התמידי אל מול העשייה השוטפת... היה אתגר מרכזי בשמירה על רמה מקצועית גבוהה... רגע משמעותי בלחימה היה הרגע בו הכנסנו תק"ש [תיבת קשר] חטיבתית למרחב הלחימה – בשלב מסוים הבנתי שהצורך במפתוחי ניהול אש מהעומק הולך וגובר. ככל שהקרב התקדם תעדוף מפתוחי ניהול אש לא היה בראש סדר העדיפויות מבחינת צוותי הקרב החטיבתיים, והבנתי שזה משהו שאני צריכה לדאוג לו. אנחנו חטיבה שלא רגילה להכניס פלטפורמות לעומק, התק"ש עצמו לא ממוגן, לא היו לנו ערכות להרחקת אנטנות והצוות לא היה ערוך לכניסה למרחב לחימה התקפי. ביצענו נוהל קרב מעמיק מאוד והכנו את החיילים מבחינה מנטלית... כולם הטילו ספק בהחלטה וטענו שזה לא יקרה... בסוף הצלחנו וזה היה מטורף... כפלוגה, זה היה האירוע הכי משמעותי שחווינו בלחימה... הפלוגה עצמה עברה תהליך מקצועי מאוד משמעותי בלחימה. החיילים למדו המון והפכו למקצועיים בתחומם. הם הבינו שאף אחד לא יעשה את זה חוץ מהם... החיילים הרגישו שליחות בעשייה שלהם... במהלך הלחימה הוספנו אמצעים רבים שלא היו קיימים קודם לכן... אין מפקד סוללה שלא הודה לי על העובדה שבזכותנו הוא יכול להאזין לכוחות ולהיות יותר רלוונטי... התקשוב היה מכפיל כוח משמעותי בהיבט החיבור למסתייע והמפקדים הזכירו זאת בסיכומים השונים, ביניהם מג"דים ומ"פים".

רס"ן ס', קשר"ח שייטת 13, מספרת: "השתתפתי בלא מעט מבצעים מיוחדים ובהם

הבנתי שמיקום המפקד צריך להיות בשטח. כל מי שנמצא ביחידה מיוחדת צריך להיכנס עם הכוחות. המשימה המרכזית שלנו היא לסנכרן את כולם ולתת את הקשר עד הקצה... יש המון רגעים מיוחדים ובכל מבצע יש משהו מיוחד... אם זה לקחת הק"ש [הוראות קשר] וללמד את הכוח בשטח איך לחבור לכוח אחר, או ביצוע תדריך קשרים, בו אתה מבהיר להם שיש מטוסי ממסר עבור. אתה מבין שאתה נותן את כל כולך ושעבור כל מבצע כלי התקשוב הכרחיים. בלחימה חשיבות התקשוב קיבלה הכרה והבינו את חשיבות ההעמקה בעולם התקשוב מבחינה מקצועית... אנחנו חייבים להעמיק בפרטים מבחינה מקצועית ולהביא אותם לידי ביטוי בכל מבצע ופעילות... התקשוב הוא עולם ומלואו ויש המון מה ללמוד – התפשטות גלים והפרעות תדרים, כיווני אנטנות, מרחקי אנטנות נדרשים וכו'. בתור קצין תקשוב אתה המהנדס. אתה זה שתהפוך את העולם עבור הלוחם בקצה ונמצא בשטח כדי להכווין ולהסביר לכוחות... כל יום אני לומד משהו חדש – קשר בתת-קרקע, אוויר, ספקטרום כחול/אדום, קשר קווי והטעיית האויב... ההבנה של חשיבות התקשוב מאוד התחדדה בלחימה. כיום מפקד לא זז ללא קצין תקשוב... קציני התקשוב צריכים להיות גאים מאוד על שעשו מעל ומעבר בתחומם... ההתנהלות מול המח"טים וניהול תאי התקשוב החטיבתיים מאוד מורכבים, והקשר"חים עושים זאת בצורה מעוררת השראה ומרגשת... בשיתוף הפעולה עם החטיבות והאוגדות הרגשתי איך הקשר הופך יותר ויותר אישי וחברי. הרגשתי איך כולם יודעים לרכז מאמץ ולהפוך את הלא לכן".

סגן א', סגן קשר"ח, החטיבה הצפונית, אוגדת עזה, מספרת: "בלחימה, קשר זה בכל מקום, קשר זה הבסיס של הבסיס; ב-7 ל-10 הייתי פה ברעים. הבנו שלאט לאט נופלים לנו אתרי קשר בגלל פגיעות אויב... לקחת את המורכבות של פגיעה בקשר ולתעדף אותה, לתת רשתות [למפקדים], לראות ששומעים את כל המפקדים הבכירים בקשר, לראות ששומעים את הלוחמים, לעשות התאמה באתרים, לעשות התאמה ברשתות, להעביר את התדרים למצב אחר כדי שנוכל לתקשר עם כל הכוחות שנקלטים אלינו... והתחלנו לרוץ קדימה..."

אם לוקחים רגע עם הפנים קדימה, במהלך הלחימה, אז כל גדוד שהגיע אלינו, פיזית אנו מגיעים אליהם, אני מגיעה אליהם, בודקים להם את כל המערכות, רואים שהם בכשירות מלאה להיכנס להגנה. נכון שהתמרון רץ קדימה, אבל יש פה הגנה חזקה שצריך לשמר, בסוף ככה מתנהלת לחימה..

מאחורי כל כותרת בחדשות של הצלחנו, כבשנו, יש תקשוב, מעטפת שלמה, שבלעדיה כלום לא היה מצליח לקרות... ברגע שאני נותנת לחיילים שלי תחושה שאיך שהם יעשו את העבודה שלהם, זה איך שבסוף איך שייפלו או איך שיינצלו חיילים, בסוף יש לנו מטרה... אנחנו עושים אותה בצורה הכי גבוהה שאפשר... בסוף בקצה יש מג"ד שנלחם, ואם הוא עושה ככה [מרימה מע"ד לאוזן] ולא עונים, זה לא משנה לו... משימתנו היא שברגע שהוא רוצה לעלות מול החיילים שלו, יהיה לו

קשר, יהיה לו 'משואה', הוא יוכל לראות את הכוחות שלו, הטנק שלו יהיה בכשירות, האמצעים שלו יהיו בכשירות, ושם זה מסתכם".

המלחמה על האמת – תושיית האנליסטיות

פלגה ייעודית במפקדת הקשר והתקשוב בפיקוד דרום הופקדה על איסוף נתונים ממאגרי המידע השונים, בחינתם בהיבטים מודיעיניים ומבצעיים, ויצירת מידע שלא נשען על הערכות מצב בודדות.

ב-17 באוקטובר, בשבוע השני ללחימה, נהרגו כ-500 פלשתינאים בחצר בית החולים אל-אהלי בעזה. ישראל הואשמה בתקיפה אווירית של בית החולים. תחקיר מקיף והצלבת כלל המערכות המבצעיות והמודיעיניות, שבוצע במהירות שיא בידי רב"ט א', דאטה אנליסטית, ורב"ט ש', מפתחת פתרונות מידע (BI) ממחלקת מצפ"ן באגף התקשוב והסייבר, שסופחו ליחידת הקשר והתקשוב בפיקוד דרום, העלה בברור כי האירוע נגרם עקב שגיור כושל של ארגון הטרור גא"פ, והזים טענות שקריות של החמאס, כי ישראל פוגעת באזרחים במתכוון. לדבר נודעה חשיבות רבה בזירה הבין-לאומית, ב'מלחמה על האמת' בדעת הקהל העולמית.

אחד-עשר ימים אל תוך המלחמה, ערב יום שלישי, כשכוחות צה"ל פועלים ללא הפסקה נגד מטרות הטרור, לצד הירי הנמשך לעבר ישראל, התנהלה מלחמה נוספת – המלחמה על האמת.

את המבזק – 'בית חולים בעזה נפגע מרקטה', כולנו קיבלנו, ואיתו גם האשמות שווא מרחבי העולם, שלא איחרו להגיע. מערכות תקשורת בין-לאומיות שלא חיכו להוכחה, מיהרו לפרסם שמדובר בשגיור של צה"ל, והלחץ להוכיח את חפותנו הלך וגבר.

באותו הזמן בפיקוד הדרום הטלפון מצלצל. 'להגיע לחדר המרכזי!', קוראים. המוני חיילים מתייצבים, צגי מחשבים מרצדים, וכולם פועלים במרץ כדי לספק מענה חד-משמעי לשאלה – הפגיעה שהביאה להרג פלסטינים בלתי מעורבים בבית החולים, היא תקיפה שלנו או ירי כושל נוסף מצד האויב?

רב"ט א', דאטה אנליסטית, פותחת את המערכות שמציגות את כל הנתונים של שגיורים ונפילות. היא מצליבה את המידע של השיגור המסוים עם דפוסי ירי רקטות אחרים, ומגיעה למסקנה הוודאית – מי שאחראי על הפגיעה הוא ארגון הטרור גא"פ. רב"ט ש', מפתחת BI, מעבירה מיד את המידע לתצורה ויזואלית, כזו שתשקף את המסקנה באופן הברור והמדויק ביותר, ולא תשאיר צל של ספק – צה"ל לא היה מעורב.

ההוכחה החשובה עליה עבדו שתי החיילות ממחלקת מצפ"ן באגף התקשוב והסייבר, הגיעה מיד למפקדים הבכירים – ובהמשך גם הוצגה לנשיא ארצות הברית.

עם הכוחות בעזה – לוחמות הל"א

יחידות ל"א, צמודות לצוותי קשר חטיבתיים, מסייעות לכוחות מלב הלחימה. הל"א מפיל רחפני אויב, מנטרל אימים ומסייע לכוחות. רב"ט ש' וסמ"ר ע', לוחמות בגדוד 5114, הן בין לוחמות הל"א שנכנסו ראשונות לתוך רצועת עזה. הן חוברות לצק"חים ומסייעות לכוחות ישירות מלב הלחימה.

ליל הטילים

בלילה בין ה-13 ל-14 באפריל לקחו לוחמי הלוחמה האלקטרונית חלק פעיל במאמץ ההגנה וסיכול תקיפת הטילים האיראנית על ישראל. גדוד הלוחמה האלקטרונית של אגף התקשוב, שבו משרתים לוחמים ולוחמות, נשלף מרצועת עזה ופוזר ברחבי המדינה להיערך למתקפה האיראנית. בעוד טילים מתפוצצים להם מעל הראש ולצידם נפלו שברים, הם הביאו להישג היסטורי בלוחמה אלקטרונית. במרכז לוחמת הספקטרום עסקו מש"קי שליטה בספקטרום בתיאום החסימות והשיבושים במרחב האווירי. בשיתוף פעולה עם חיל האוויר ולוחמי הספקטרום בשטח, פעל חמ"ל המרכז בנטרול, חסימות ושיבושים ספקטראליים במרחב האווירי על מנת לשבש את חדירת הטילים לארץ ולמנוע את פגיעתם.

לחימה בדרום הלבנון, אוקטובר 2024

אנשי חיל הקשר והתקשוב הנלחמים בדרום לבנון מספרים על הרגעים שמעניקים להם עוד כוח להילחם למען הבית. רס"ן במיל' א', קשר"ח חטיבת האש 206, מספר: "הרגעים שאנחנו מכווינים את חיל האוויר להסיר איום לטובתנו בשטח דרום לבנון באמצעות הקשר שאני אחראי לו, אלו הרגעים שאתה מבין שיש מאחוריך גב ועוצמה". סגן ב', קשר"ג 606, מספר: "כשהגענו לפשיטה ומצאנו טילים שמשוגרים לעבר יישובי הצפון כבר שנה שלמה, זה הרגע בו הבנתי שאנחנו משנים את העתיד של העם שלנו".

בינה מלאכותית נגד כטב"מים – 'שומו שמיים'

פתרון מבוסס בינה מלאכותית לטיפול בקשיי ההתמודדות של מערך ההגנה האווירית של חיל האוויר עם הכטב"מים שהופנו לעבר ישראל במהלך הלחימה פותח בעיצומה של הלחימה בידי צוות של פיקוד צפון וחיל התקשוב בהובלת

רס"ן ד', רמ"ד מערכות מידע במטה מקשא"פ צפון. "קיבלנו פנייה מהמב"א, היא משחזרת, "הבנו שיש להם עשרות אם לא מאות אירועים שתועדו במהלך כמעט שנה של מלחמה, והם צריכים לסדר אותם בצורה יעילה, כדי שיוכלו להפיק מהם תועלת. כך נולדה הגרסה הראשונה של מערכת 'שומו שמיים'".

"בשלב ההתחלתי, המערכת הציגה את המידע בצורה בהירה למפקדים, כך שיוכלו להפיק ממנה מסקנות בעצמם", מפרט סא"ל (במיל') ט', קצין רוק"ק (רום קרוב לקרקע) במרכז משולבים בפיקוד הצפון, "כשכל הנתונים מרוכזים במקום אחד, ניתן ללמוד הרבה על דפוס הפעולה של האויב... ברגע שמבינים לעומק את אופן הפעולה של צד אדום, אפשר להיות צעד אחד לפניו, לשפר את האמצעים שלנו. המערכת בפני עצמה לא מיירטת או מסכלת אף איום, אבל החיילים והחיילות בקצה שעובדים עליה ועל רבות אחרות, לילות כימים, מצליחים להציל חיי אדם... בהמשך, שילבנו במערכת גם מודל בינה מלאכותית", הוא מגולל באותה נשימה, "בעזרתו, ניתן לזהות הקשרים פחות בולטים לעין, והוא מסוגל לספק המלצות למקבלי ההחלטות – איך לסכל את האיומים בצורה המיטבית". המערכת קיבלה את הכינוי 'שומו שמיים' והיא מספקת ליחידות צה"ל התרעות שוטפות על שיגור כלי טיס בלתי מאוישים ורחפנים חשודים לעבר ישראל, בהתבסס על דפוסי הפעלה שלהם בעבר. המערכת מרכזת את כל אירועי הרוק"ק שבו פועלים הכטב"מים והרחפנים.

המערכת שירתה את צה"ל בלחימה נגד חיזבאללה בשלהי שנת 2024, והורחבה בהמשך לגזרות נוספות.⁴

'ענן' אחד משפיע על תקיפות בעזה, תימן ואיראן

איך יש ללוחמים בלב עזה גישה לכל מערכות הלחימה הטכנולוגיות כמו זי טיוב והשיחוח (צ'אט) המבצעי? ומי שומר שכל המידע הקריטי מאוחסן כראוי? עשרות שרתים עליהם אמונים צוותי יחידת ממר"ם – הם ה'ענן' הסודי ביותר.

רש"ץ הרשתות בענן המבצעי של ממר"ם, סגן ש', ממחיש בפשטות: "חשבו על הטלפון שיש לכל אחד מאיתנו בכיס. אם לא הייתה בו אף אפליקציה הוא לא היה שימושי בשום צורה. לא היה אפשר להתקשר, לשלוח הודעות או לפתוח אינסטגרם – כאן התפקיד שלנו נכנס לתמונה". ה'טלפון' – הוא מערכות מסווגות של הלוחמים בכלל הזירות.

4 יובל אזולאי, "מערכת הברק לא משאירה סיכוי למטרה גם אם היא מתמרנת כדי לחמוק ממנו", כלכליסט, 30 באפריל 2025; גל מי טל, "החוקרת" החדשה נגד רחפני טרור, את"ץ, 18 במאי 2025.

המערכות של צה"ל דורשות שרתי אחסון כדי לפעול ברציפות – וזה תפקידה של יחידת ממר"ם (מרכז המחשבים ומערכות המידע): "בין אם זה 'זוזו' ו'דו"ח 1' או מערכות תקיפה סודיות, הכול מבוסס על שרתים שלנו. ובמלחמה, זה פוגש את השטח כל הזמן דרך הענן המבצעי... למשל, כשמל"ח בקדמית משתמש ב-'MapIt' כדי לקבל תמונת מצב על הכוחות, או כשקצינה בחמ"ל פותחת 'Z-Tube' בשביל לראות אמצעי חוזי שונים, זה יושב אצלנו", ממשיך סגן ש', "כאמור, אם למערכת לא תהיה תשתית לפעול בה, הלוחמים יקבלו מכשיר חסר תועלת עבורם". כפי שהרש"ץ מעיד, זה הרבה הרבה יותר מורכב מזה: "הצוות שלי הוא כמו צינור משוכלל, העבודה כוללת הנגשה של המערכות מבחינת רשת, כלומר איך המידע מגיע מהלוחם בקצה, דרך השרת, אל תא התקיפה – וההפך".

במאי 2025, כשצה"ל יצא למספר תקיפות אוויריות נגד המשטר החות"י, חברי הצוות של סגן ש' עמלו ללא הפסקה: "זו הייתה אופרציה מורכבת שדרשה שימוש בהמון מערכות במקביל. העיסוק שלנו היה בשלוש מערכות עיקריות: 'בנק המטרות', 'MapIt' ו-'Z-Tube'... בו זמנית, גם חיל הים, גם חיל האוויר, תקשוב, אגף המודיעין ועוד שותפים היו צריכים גישה למידע הכולל – אנחנו תפעלנו הכול בתחומנו, וקישרנו בין האינפורמציה לאדם שבקצה, במהירות הכי גבוהה שאפשר... כמה שעות לפני ההמראה, גילינו פער תקשורתי בחלק מהמערכות במטוסים, מה שעלול להשפיע על הדיוק של החוזי והוויזואליה שהגיעו מהאוויר.. ידענו שחייבים לתקן את זה בזמן כדי שהתקיפה תתאפשר ותבוצע בצורה היעילה והמקצועית ביותר... התחלנו לעבור במהירות על כל ניתוב (מסלול שדרכו עוברים נתוני המידע), כדי לאתר את החיבור הספציפי שממנו נובעת האינפורמציה הלקויה", הוא מוסיף. ומשום שכל נתב כזה מחזיק בתוכו מודיעין קריטי לצוותי האוויר ושאר הכוחות, הפעולה הזו לבדה – היא כבר משימה מסובכת מאוד: "לאחר שעות של מאמץ ארוך, הצלחנו לעלות על הפער. 45 דקות לפני שעת הש', סידרנו מה שצריך – והמטוסים המריאו בהצלחה".

במהלך כל מבצע 'עם כלביא', העשייה שלהם לא פסקה לרגע: "אחרי מכת הפתיחה, ריכזנו את כל מכלול החיילים, ונסענו למקום מסווג. משם, ניטרנו וטיפלנו בכל התקלות שנגעו לצרכים הטכנולוגיים של צה"ל. בגלל שמדובר בתקיפה בסדר גודל שבאמת לא נראה כמוהו לפני, וששילבה כמעט את כלל יכולות הצבא – הרבה היה מונח על הכף... בשעות הראשונות, במהלך פעילות ובידיקות שגרתיות, עלתה תקלה עליה לא ניתן לפרט יותר מדי, שהשפיעה על חלק ממערכות צה"ל הנשענות על תשתיות אחסון שלנו. עבדנו יומיים רצוף – עד שאיתרנו את כל השגיאות ותיקנו אותן".

ובסוף, כשהכול עובד כשורה, אי אפשר להתעלם מהתחושה שמגיעה מבעד

למסך המחשב: "לשבת באותם רגעים בחמ"ל מתחת לאדמה ולראות בעיניים שזה מצליח, כשאתה יודע שתרמת לזה בצורה אקטיבית – זה פשוט מטורף".⁵

מצפ"ן – תכנון וסנכרון תקיפות

בית התוכנה מצפ"ן (מערכות צבאיות לפיקוד, שליטה וניהול) הוביל קידום ופיתוח מספר מערכות קריטיות. רס"ן ע', רמ"ד פיתוח וניהול המערכה במצפ"ן, מספר: "הגיעו אלינו דרישות מכל רחבי צה"ל. בין אם מדובר בצורך לשפר יכולות טכנולוגיות קיימות, או ממש ליצור חדשות מאפס". סא"ל ב', רע"ן עוצמה במצפ"ן, מספר: "עוד בשלבים המוקדמים, הגיע אלינו צורך במערכת רביזרועית, שמסוגלת לתכנן מבצעים רביזרועיים גדולים... לכן, פיתחנו את 'לוחם' – תוכנה שמשלבת בין בנק המטרות לבין המשאבים הקיימים, ובכך מאפשרת ממש 'לשרטט' את התקיפות ולסנכרן ביניהן". רוב תכנוני תקיפות 'עם כלביא' בוצעו בעזרת מערכת זו. רס"ן ע' מוסיף: "אנחנו נמצאים במערכה ממושכת מול כמה גזרות, והרבה מהתקיפות והפעולות המבצעיות נעשות במקביל. בשביל זה, יצרנו את 'גאנט איי טי' (GantIT), וכמו שניתן להבין משמה, המערכת אחראית על ניהול גאנט המבצעים הצה"לי – איפה, מתי ועל ידי מי כל דבר קורה... היתרון בתשתית כזו, הוא שהיא יוצרת סדר, וממש מספקת שפה משותפת בין כלל הגופים הצבאיים שלנו... במקום שהתוכניות יהיו מופרדות, מפקדים יכולים לקבל תמונת מצב עדכנית ומקיפה... החוזקה שלנו היא לדעת לשלב את הידע הזה עבור הכלים הבאים של צה"ל, גם בטווח המיידי – וגם במערכות העתיד".⁶

עם כלביא

במבצע 'עם כלביא', לוחמי ולוחמות גדוד לוחמת הספקטרום 5114 שבאגף התקשוב וההגנה בסייבר נטלו חלק משמעותי במשימת ההגנה מפני כלי טיס בלתי מאוישים ששוגרו מאיראן לעבר מדינת ישראל, וסיכלו עשרות ניסיונות חדירה של כלי טיס עוינים. פעילותם מהווה שכבת הגנה נוספת, המבוססת על שימוש באמצעים טכנולוגיים מתקדמים לזיהוי ולנטרול איומים אוויריים בזמן אמת.

5 ליה אפשטיין, מתוך החמ"ל התת-קרקעי של ממר"ם, את"ן, 21 אוקטובר 2025.

6 ליה אפשטיין, אלו הפיתוחים של מצפ"ן – שמסנכרנים תקיפות לשפה משותפת, את"ן, 7 בדצמבר 2025.

סא"ל ב', מפקד גדוד 5114 במרכז לוחמת הספקטרום, מדגיש: "לוחמות ולוחמי, חוקרות וחוקרי, ואנשי המעטפת של גדוד לוחמת הספקטרום של אגף התקשוב, מסייעים במשימת הגנת שמיים מפני כלי טיס עויינים אשר חודרים ומשוגרים לעבר מדינת ישראל. בימים האחרונים, סיכלנו באמצעות מערכות לוחמה אלקטרונית מתקדמות עשרות ניסיונות חדירה כאלה. הכטב"מים מגיעים משטח איראן לשטח המדינה ואנחנו מסייעים לסכל אותם כל העת. סיכולים אלה מהווים שכבת הגנה נוספת ומשמעותית אשר מסייעת בהגנה על שמי ישראל. כל כטב"ם שאנו מצליחים לסכל, מסייע בהגנה על אזרחינו, תושבינו ונכסינו האסטרטגיים. נמשיך לפעול בכל עת על מנת להגן על אזרחי המדינה".⁷

קורס קצינים במילואים

ביוני 2024 התקיים קורס קציני קשר ותקשוב לאנשי מילואים, להכשרת נגדי מילואים מובילים לתפקיד קצין קשר גדודי ביחידות מילואים. בקורס השתתפו כארבעים אנשי מילואים שהתנדבו לקורס, גברים ונשים. הקורס נמשך שבועה שבועות. החניכים בקורס היו מיטב האנשים. חלקם שירתו שנים במילואים בתפקידי קשר ותקשוב שונים, ואחרים היו לוחמים שעברו הסבה, וכולם מתנדבים, שלקחו את המחויבות לשירות המילואים צעד נוסף קדימה, להפוך למפקדים איכותיים. הקורס התקיים בעקבות הבנת הצורך המבצעי והתגייסות עצומה לשירות. בסיום הקורס שובצו הקצינים החדשים כקציני קשר גדודיים בגדודי מילואים.

הקמת חטיבות חי"ר חדשות

לאור לקחי הלחימה, הוחלט בצה"ל על הקמת חמש חטיבות חי"ר במילואים, שנקראו 'חטיבות דוד'. חיל הקשר והתקשוב בהובלתם של אל"ם (מיל') ד' וסא"ל (מיל') ע', שקדו מספר חודשים על הקמה ומיסוד של מערך התקשוב בחטיבות אלו. קציני התקשוב החטיבתיים והגדודיים שחזרו לשירות מילואים פעיל בצה"ל קיימו אימון הקמה תקשובי בו התמקצעו במלאכת כינון המרחב הדיגיטלי ויתר תפקודי הליבה של החיל, לרבות למידת לקחי הלחימה. במסגרת אימון ההקמה, מערך התקשוב תרגל הפעלת מערכות קשר רדיו לדיבור, מערכות שו"ב ותקשורת נתונים.

7 מערכת את"ץ, עשרות כלי טיס איראניים יורטו על ידי לוחמה אלקטרונית מתקדמת, 23 ביוני 2025.

המערך נערך להמשך תהליך בניין הכוח התקשובי בדגש על גיוס ואימון כוח אדם, הטמעת יכולות וכניסת הגדודים לתעסוקה מבצעית.

מעבר הקשר והתקשוב לנגב

אגף התקשוב נמצא בשינוי חסר תקדים – מעבר 8,000 חיילים ואנשי קבע המשרתים באגף התקשוב וההגנה בסייבר ממרכז הארץ לקריית התקשוב בבאר שבע. מעבר היחידות הטכנולוגיות של אגף התקשוב לנגב הוא חלק מתוכנית לאומית נרחבת שבמסגרתה הוכנה התשתית לקליטת המשרתים ולפיתוח החדשנות בבירת הנגב. הקריה הצבאית תוקם בלב רובע החדשנות העירוני, בצמוד לפארק ההייטק. המעבר לבאר שבע אינו רק שינוי גיאוגרפי, אלא חלק משמעותי בצמצום הפערים בין המרכז לפריפריה הכוללת הצבת מוקדי כוח טכנולוגיים ואנושיים בלב הנגב שיתרמו להאצת הכלכלה המקומית, גידול בתעסוקה ועידוד קהילות טכנולוגיות להשתקע וליזום בדרום.

צה"ל פעל ליצירת מעטפת כוללת עבור אלפי המשרתים ובני משפחותיהם, כגון: הסדרים עם מוסדות להשכלה גבוהה, תגבור התחבורה הציבורית, הסעות מהמרכז וסיוע אישי ומרחבי. דגש רב ניתן לשיתופי פעולה עם בתי ספר, מתוך התפיסה ששוויון הזדמנויות מתחיל בגיל צעיר.

פרויקט קריית התקשוב בבאר שבע, הנמצא בעיצומו בעת כתיבת ספר זה, מסמן שלב חשוב בתהליך ארוך של הבטחות, תכנונים ודחיות. כעת, כשהמעבר יוצא סוף סוף לדרך, ייבחן אגף התקשוב לא רק ביכולתו להקים תשתיות מתקדמות, אלא גם ביכולתו ליצור תנאים שיאפשרו לחיילים, לאנשי הקבע ולבני משפחותיהם לבנות חיים בדרום. הדרך לשילוב אמיתי של הנגב במפת החדשנות והעוצמה הצה"לית עוד ארוכה, אך מעבר משרתי חיל הקשר והתקשוב לבאר שבע הוא צעד מרכזי וחשוב בדרך זו.

שומרים על קשר

העמותה להנצחת חילי חיל הקשר והתקשוב, המאגדת רבים מוותיקי החיל, נרתמה למאמץ של חיל הקשר והתקשוב, להנצחת הנופלים ולקידוש הקרבתם ומעשיהם, לתמיכה במשפחות החללים ולביקור ותמיכה בפצועי החיל, ולסיוע נוסף שהתבקש.

העמותה קיימה מאמץ מיוחד ומוצלח, בהיקף נרחב, למענה לצרכים האישיים של החיילים והחיילות ביחידות חיל הקשר והתקשוב הפרושות במשך תקופה ממושכת בגזרות הלחימה, מרמת מחלקת הקשר הגדודית ועד יחידות הקשר

המטכ"ליות, בדרך של הקצאת ערכות אישיות של ציוד אישי לקיץ ולחורף וערכות לצוותים, שכללו גזיות להכנת קפה, וסוללות גיבוי לטלפונים ניידים. מפקדי עבר בכירים מוותיקי החיל ביקרו את פצועי החיל, ולמשפחות שכולות נזקקות הוענקו תווי קנייה.

באוקטובר 2023, כאשר באר שבע הייתה תחת מטר טילים, פעילות בסמ"ח הועתקה לאתר העמותה. ונמצאו פתרונות להפעלת כל הקורסים במתכונת מלאה. החיילות והחיילים בחיל, בסדיר ובמילואים, מייחסים חשיבות רבה ל'חיבוק החם', התומך והאוהב של וותיקי החיל, לקשר היחודי עם דור הוותיקים, ורואים בו תמיכה ערכית חשובה, המעודדת אותם ומחזקת אותם בביצוע משימותיהם.

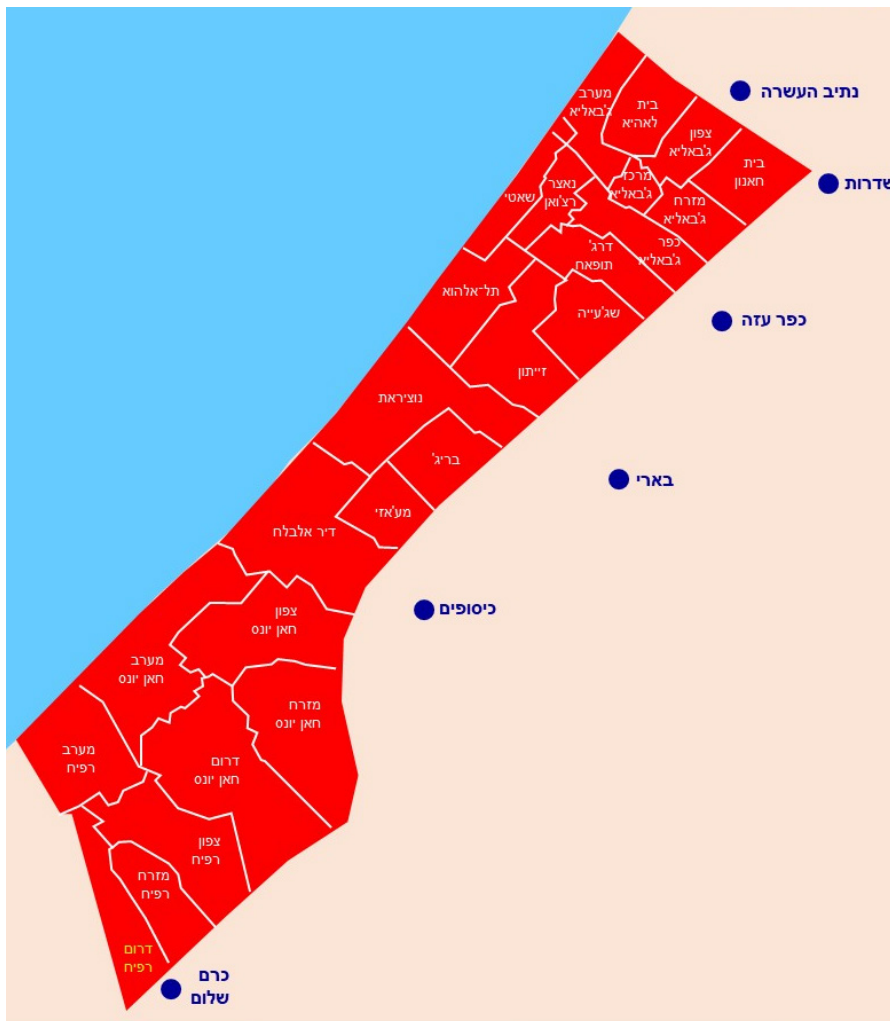
הלחימה בעזה

דחפור חמאס פורץ את גדר הביטחון, 7 באוקטובר 2023
'באדיבות' חמאס

חדירת המחבלים לעיר שדרות, 7 באוקטובר 2023
באדיבות מוקד מידע ושירות התושב שדרות

רצועת עזה - אזורים ושכונות

נתיבים להתפנות אזרחים מצפון הרצועה ומהעיר עזה, 14 באוקטובר 2023
באדיבות דובר צה"ל

דף קרבי מס' 1

חיילי צה"ל ומפקדיו,

מדינת ישראל במלחמה ומדינת ישראל תנצח!

בבוקר שבת, כ"ב בתשרי התשפ"ד, 7 באוקטובר 2023, פתח ארגון הטרור חמאס במתקפת פתע רצחנית נגד מדינת ישראל. במעשים אכזריים ונפשעים הוא ביקש לערער על ריבונות ישראל בארצו. בשעה גורלית זו, אנו מקיימים את שבועתנו להגן על המולדת ועל חירות ישראל ומשיבים מלחמה.

זה היום האחד עשר ברציפות שצה"ל הולם באויב בעוצמה מהאוויר, ביבשה ובים. פגענו בתשתיות האויב, בהנהגתו ובאמצעיו והסבנו לו אבדות קשות. נרדוף ונשיג אותו בכל מקום ונכה בו בכל העוצמה. אנחנו נחושים ומאוחדים במשימתנו להגן על הבית, וערוכים לכל תרחיש ובכל הזירות. לנגד עינינו עומדת המחויבות הבלתי מתפשרת להכריע את האויב ולהשיב את הביטחון על כנו בכל מקום.

חיילי צה"ל,

ספגנו מכה ואנחנו אחראים, אך כעת היוזמה בידינו. לכל אחד ואחת מכם תפקיד באתגרים העומדים בפנינו. המלחמה תהיה קשה וארוכה וצה"ל ינצח בה. **צה"ל ינצח בזכות הדבקות במשימה, עוז הרוח והרעות. צה"ל ינצח כי מלחמתנו צודקת. צה"ל ינצח בזכות חוסנו של העם שממנו הוא בא.** הוא ינצח בזכות יכולותיו וכי למשימה הזו התאמנו. אנחנו ננצח, ובכל מעשינו נפעל על פי רוח צה"ל וערכיו. נזכור את רעינו, חיילים, מפקדים ואנשי כוחות הביטחון ואת כיתות הכוננות והאזרחים שהסתערו באומץ, לחמו בגבורה והצילו חיים רבים. הם לחמו ושילמו בחייהם, אך דמם לא נספג באדמת הארץ לשווא; הם מורשתנו, ואנחנו נשלים את משימתם.

עם ישראל עמד בעבר בפני מבחנים קשים. צה"ל היה ועודנו מגן העם, ואנחנו דור לוחמים, הניצב כחוליה נוספת בשרשרת דורות מגיני המדינה. כוחנו, נחישותנו ואחדותנו ינצחו גם בפרק הזה בתולדות ישראל.

אזרחי ישראל סומכים עליכם.
אני סומך עליכם.

חזקו ואמצו,

ב.צ. ה.ל.

רב-אלוף הרצי הלוי
ראש המטה הכללי

ב' במרחשוון התשפ"ד
17 באוקטובר 2023

מגנן סביב חפ"ק בעזה, 5 בנובמבר 2023
באדיבות דובר צה"ל

אוגדה 36 יוצאת מעזה, ינואר 2024
באדיבות דובר צה"ל

המזח האמריקאי בעזה (Pier 28), מאי 2024
באדיבות CENTCOM

חלוקת דרום רצועת עזה לתאי שטח קטנים, 1 בדצמבר 2025
באדיבות דובר צה"ל

הרחבת המרחב ההומניטרי ופינוי אוכלוסייה מרפיח, 6 במאי 2024
באדיבות דובר צה"ל

הנעת אוכלוסייה מזרחית בעזה, 11 במאי 2024
באדיבות דובר צה"ל

מנהרה למעבר כלי רכב שנחשפה בציר פילדלפי, אוגוסט 2024
באדיבות דובר צה"ל

פעילות אוגדה 162 במרחב רפיח בדרום הרצועה, יולי-ספטמבר 2024
באדיבות דובר צה"ל

פינוי גופתו של מנהיג חמאס יחיא סינוואר מהמבנה שקרס ברפיח, 17 באוקטובר 2024
באדיבות דובר צה"ל

עבודות לקראת פתיחת מעבר הגבול בכיסופים, נובמבר 2024
באדיבות דובר צה"ל

הרמטכ"ל, רא"ל הרצל (הרצי) הלוי, פוגש תצפיתניות ממוצב נחל עוז שחזרו משבי החמאס,
פברואר 2025
מימין לשמאל: אגם ברגר, לירי אלבג, נעמה לוי, קרינה ארייב, הרמטכ"ל. באדיבות דובר צה"ל

פיקוד על תקיפה אווירית בעזה, 18 במרץ 2025
מימין לשמאל: ראש שירות הבטחון הכללי רונן בר, הרמטכ"ל רא"ל אייל זמיר, מפקד חיל האוויר אלוף תומר בר. באדיבות דובר צה"ל

تحذير عاجل!
إلى كل السكان المتواجدين في المنطقة المحددة بالأحمر وتحديداً في أحياء بيت حانون، خربة خزاة، عسان الكبيرة والجديدة.

بدأ جيش الدفاع الإسرائيلي هجوماً قوياً ضد المنظمات الإرهابية. هذه المناطق تعتبر مناطق قتال خطيرة! من أجل أمنكم عليكم الإخلاء فوراً إلى المأوى المعروفة في غرب مدينة غزة وتلك الموجودة في مدينة خانونس.

مواصلة بقائكم في المناطق المحددة يعرض حياتكم وحياة أفراد عائلاتكم للخطر. جيش الدفاع الإسرائيلي

‘הנעת’ אוכלוסייה אזרחית בעזה, 18 במרץ 2025
באדיבות דובר צה"ל

כניסה למנהרה, אפריל 2025
באדיבות דובר צה"ל

מבצע מרכבות גדעון א', מאי 2025
באדיבות דובר צה"ל

הוראת פינוי לתושבי עזה, 26 במאי 2025
באדיבות דובר צה"ל

פיר שאותר בצפון הרצועה, מאי 2025
באדיבות דובר צה"ל

תשתית מרכז החלוקה שצה"ל הכין בתל-סולטאן, מאי 2025
באדיבות דובר צה"ל

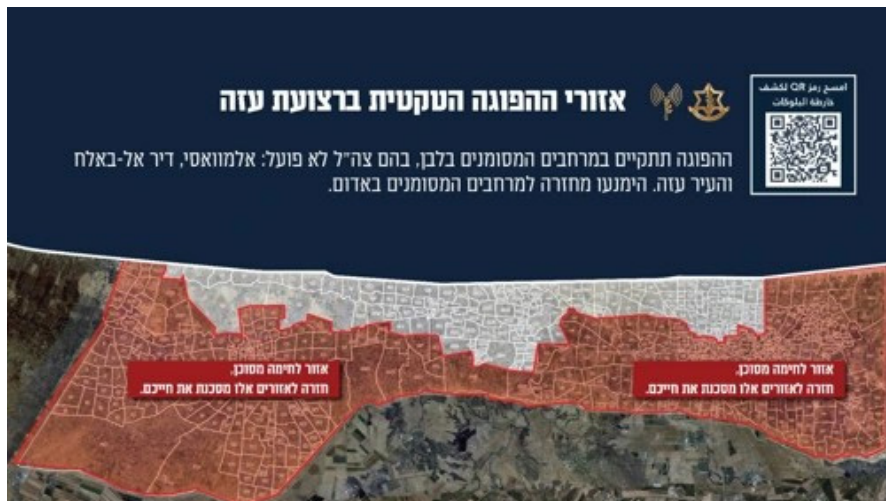
פעילות צה"ל ברצועה, 4 ביולי 2025 - 'אחיזה מבצעית' בכ-65% משטח הרצועה
באדיבות דובר צה"ל

ציר 'מגן עוז', חאן יונס, 16 ביולי 2025
באדיבות דובר צה"ל

פעילות צה"ל ברצועה, 17 ביולי 2025 - 'אחיזה מבצעית' בכ-75% משטח הרצועה
באדיבות דובר צה"ל

אזורי ההפוגה הטקטית לצרכים הומניטריים בעזה, 27 ביולי 2025
באדיבות דובר צה"ל

אזורי הצנחת הסיוע האווירי לאוכלוסיית הרצועה, 7 באוגוסט 2025
באדיבות דובר צה"ל

פתיחת ציר פיננסי נוסף מעזה ל-48 שעות, מרכבות גדעון ב', 17 בספטמבר 2025
 באדיבות דובר צה"ל
 נוסף לכביש החוף (א-רשיד) נפתח זמנית רחוב צלאח א-דין (ציר טנצ'ר)

כוחות צה"ל בעיר עזה, מרכבות גדעון ב', ספטמבר 2025
 באדיבות דובר צה"ל

Donald J. Trump

@realDonaldTrump · 7h

Based on the Statement just issued by Hamas, I believe they are ready for a lasting PEACE. Israel must immediately stop the bombing of Gaza, so that we can get the Hostages out safely and quickly! Right now, it's far too dangerous to do that. We are already in discussions on details to be worked out. This is not about Gaza alone, this is about long sought PEACE in the Middle East.

סיום הלחימה בעזה – 'ציון' של נשיא ארה"ב ברשת החברתית Truth Social
חצות, 3 באוקטובר 2025

Donald J. Trump

@realDonaldTrump · 4h

I am very proud to announce that Israel and Hamas have both signed off on the first Phase of our Peace Plan. This means that ALL of the Hostages will be released very soon, and Israel will withdraw their Troops to an agreed upon line as the first steps toward a Strong, Durable, and Everlasting Peace. All Parties will be treated fairly! This is a GREAT Day for the Arab and Muslim World, Israel, all surrounding Nations, and the United States of America, and we thank the mediators from Qatar, Egypt, and Turkey, who worked with us to make this Historic and Unprecedented Event happen. BLESSED ARE THE PEACEMAKERS!

סיום הלחימה בעזה – 'ציון' של נשיא ארה"ב ברשת החברתית Truth Social
מוקדם בבוקר, 9 באוקטובר 2025

החלה הפסקת אש: שער אתר Ynet, יום ו', 10 באוקטובר 2025
צילום: עמותת ברק, חטיבה 188

כוחות צה"ל יוצאים מעזה - יום ו', 10 באוקטובר 2025
צילום: עמותת ברק, חטיבה 188

היערכות כוחות צה"ל ב'קו הצהוב', 10 באוקטובר 2025, 1200
באדיבות דובר צה"ל

לוחמות ולוחמים,
משרתי צה"ל ומפקדיו, בשירות קבע ובמילואים, אזרחים עובדי צה"ל,
בני ובנות דור הגבורה של מדינת ישראל,

ביחד, חדורי גאווה ובתחושת שליחות לאומית, עם החזרת החטופים הביתה.

אסון השבעה באוקטובר גרם לפגיעה אנושה באמון שביסס צה"ל לאורך שנים מול אזרחי מדינת ישראל. מתוך השבר, קם דור לוחמים ולוחמות, שהפך את אותו יום אפל לנקודת מפנה. צה"ל יצא אל מלחמת קיום קשה, כואבת, מעצימה ומעצבת – וניצח!

לחמנו במלחמה רב-זירתית, בעצימות ובמורכבות שלא ידעה המדינה מיום הקמתה. המערכה לא ניטשה רק בשדות הקרב; לחמנו בעורף ביצרנו חוסן אזרחי חסר תקדים, כאבנו וקמנו שוב ושוב, ללא הרף למען ביטחונה של מדינת ישראל – למען קיומה.

עיצבנו מחדש את פני המזרח התיכון, את תפיסת הביטחון של מדינת ישראל, ואת אסטרטגיית ההגנה וההרתעה שלנו לשנים הבאות.

מן הרגע הראשון עמדו לנגד עינינו שתי מטרות מלחמה עיקריות: הציווי להשיב את הבנים והבנות הביתה והחובה להכריע את חמאס. משימת השבת החטופים צמחה מתוך ערכים ברורים של עם חופשי בארצו – החובה לבחור בחיים. הציווי להחיות אסורים היה לשיקול כבד משקל בכל החלטה מבצעית ובכל פעולה שאליה יצאנו – זוהי חובתנו של צבא ההגנה לישראל לחייליו ואזרחיו.

בפעולה שיטתית ונחושה בעזה, יצרנו מציאות ביטחונית חדשה. צה"ל פועל בשליטה מבצעית מלאה לאורך כל הרצועה. הכרעת האיוב לא הייתה רק יעד צבאי, היא הייתה בעבורנו נתיב הכרחי לביצור ביטחון אזרחי ישראל ולמען תקומת העם והארץ.

עם תום תקופת הלחימה הנוכחית נערך בקווי ההגנה מחדש, לאור לקחי תבונת הקרב, באחיזה מבצעית איתנה שלא תאפשר לאיזמים מתחדשים לשוב לפתחנו. לא נסיט מבטנו מהלקחים הכואבים, העמוקים וההיסטוריים שעלינו להפיק מכישלון ה-7 באוקטובר, מהתהליכים שהובילו אליו ומהתבוננות שעלינו להפיק מימי הלחימה הארוכים שפקדו אותנו מאז.

חיילי צה"ל ומפקדיו,

פגשתי בכם, שוב ושוב בכל ימי הקרבות. ראיתי את הלהבה היוקדת בכם, את העיניים הבורקות מעבר למסך העייפות, את האמונה הבלתי פוסקת בצדקת הדרך, את הרצון העמוק להגן על הבית ולהשיב את החטופים לביתם.

אתם, לוחמות ולוחמים, ביבשה, באוויר ובים, אתם הדר פניו של עם ישראל. אתם משרתי הימים.

פני תפארת הגבורה, פני האהבה העמוקה אל הארץ ואל אנשיה, הפנים צרובי העמל המפרך של שדה הקרב, פני האור של צדקת דרך, של גודל השעה, של הנחישות והגבורה, של הניצחון!

היום, לקראת שובם של החטופים הביתה, אנתנו מרכינים ראשנו בפני המחיר הבלתי נתפס ששילמנו.

בפני הנופלים, בפניהם של פצועי הגוף והלב, בפני המשפחות השכולות, נשבעים להיות ראויים לאובדן המהדהד שילווה אותנו לעד. נלך יחד עם המשפחות השכולות ועם פצועינו בגוף ובנפש, את כל הדרך כולה – עד ההחלמה, בחיבוק אמין, ברעות לוחמים, ובהכרת תודה של חברה מתחדשת המוקירה את ההקרבה שהובילה לתקומתה.

"אל נסב את עינינו פן תחלש דיננו. זו גזרת דורנו. זו ברירת חיינו – להיות נכונים וחמושים, חזקים ונוקשים", אמר הרמטכ"ל משה דיין על קברו של רועי רוטברג, רכז הביטחון של קיבוץ נחל עוז בשנת 1956.

כאן, גם היום אנחנו נכונים למעמד איתן מול משימת חיינו כשאנחנו חזקים, חמושים ונוקשים, אנו נשבעים שלא נסב את עינינו.

אני מצדיע לכם, דור המלחמה. מצדיע לכל אחד ואחת מכם. אני גאה על הזכות להוביל את צה"ל בשעה גורלית זו.

בהצדעתי מסורה לכם תודתו והערכתו העמוקה של עם שלם, אתם הבטחת המחר.

רב-אלוף אייל זמיר
ראש המטה הכללי

תשרי התשפ"ו
אוקטובר 2025

הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר, מחבק את סמ"ר מתן אנגרסט, איש צוות טנק בחטיבה 7, שנפל בידי החמאס ב־7 באוקטובר 2023, לאחר שחרורו, אחרי 738 יום בשבי החמאס, יתר חברי צוות הטנק בו לחם מתן - סרן דניאל פרץ, סמ"ר איתי חן וסמל תומר ליבוביץ - נפלו בקרב. באדיבות דובר צה"ל

הלחימה בלבנון

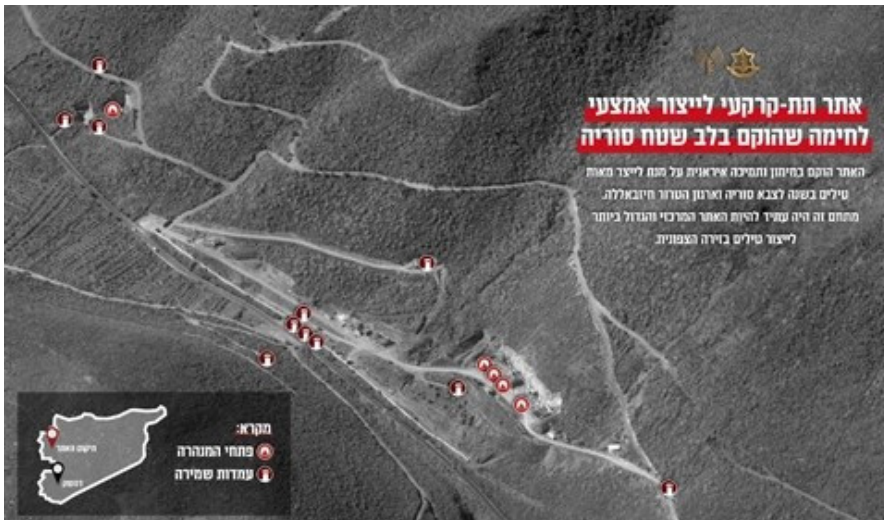
פגיעה בבסיס פיקוד צפון, 9 בינואר 2024
צלם לא ידוע, על פי סעיף 27 לחוק זכויות יוצרים

הפגיעה בבלון התצפית 'טל שמיים', סמוך לצומת גולני, מאי 2024
'באדיבות' חיזבאללה

כטב"ם של חיזבאללה מעל עמק החולה, 25 אוגוסט 2024
באדיבות הצלם אפי שריר

פשיטת שלדג על מתקן תת-קרקעי לייצור טילים מדויקים בעומק סוריה
באדיבות דובר צה"ל

יכולות האש של ארגון הטרור חיזבאללה שהותקפו על ידי צה"ל

טי"ל שיטת DR-3

- טווח טיסה: 100 ק"מ
- משקל: 100 ק"ג
- מטען: 100 ק"ג

כלי טיס טקטי 'ציאד 107'

- אורך: 10 מ' (33 רגל)
- רוחב: 1.5 מ' (5 רגל)
- משקל: 100 ק"ג
- טווח טיסה: 100 ק"מ
- מטען: 100 ק"ג

רקטות נקצרות טוחח

- מספר: 50
- משקל: 100 ק"ג
- טווח טיסה: 100 ק"מ
- מטען: 100 ק"ג

רקטות שתיחת משקל

- מספר: 10
- משקל: 100 ק"ג
- טווח טיסה: 100 ק"מ
- מטען: 100 ק"ג

רקטות לעומח ביטוי

- מספר: 10
- משקל: 100 ק"ג
- טווח טיסה: 100 ק"מ
- מטען: 100 ק"ג

יכולות של חיזבאללה שהותקפו ביד צה"ל, 23 בספטמבר 2024
באדיבות דובר צה"ל

מפקדה של כוח רדואן חצובה בסלע, דרום הלבנון, אוקטובר 2024
באדיבות דובר צה"ל

האזורים בלבנון שצה"ל פינה (בצהוב) והנקודות בשליטת צה"ל (בכחול), פברואר 2025
 הפס האדום מימין הוא חוות שבעה (הר דב), אזור סורי לשעבר שלבנון טוענת לבעלות עליו.
 'באדיבות' התקשורת הלבנונית

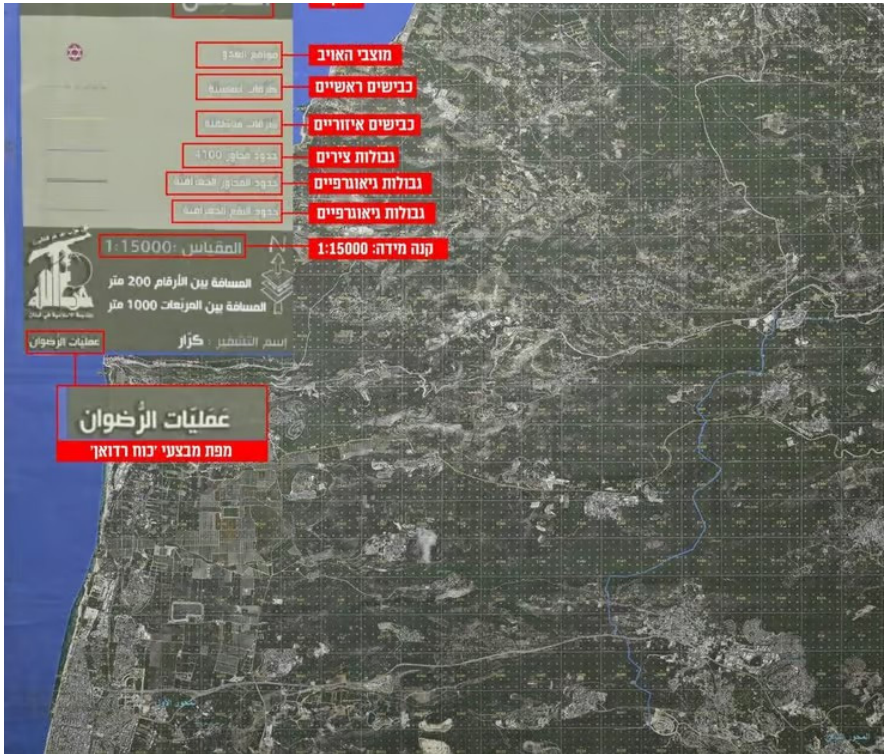

تحذير عاجل للمتواجدين في الضاحية الجنوبية: لكل من يتواجد في المبنى المحدد بالأحمر وفق ما يُعرض في الخارطة والمباني القريبة منه في الغيبيري

أنتم متواجدون بالقرب من منشآت تابعة لحزب الله، فمن أجل سلامتكم وسلامة أبناء عائلاتكم، أنتم مضطرون لإخلاء هذه المباني فوراً والابتعاد عنها لمسافة 500 متر وفق ما يُعرض في الخارطة.

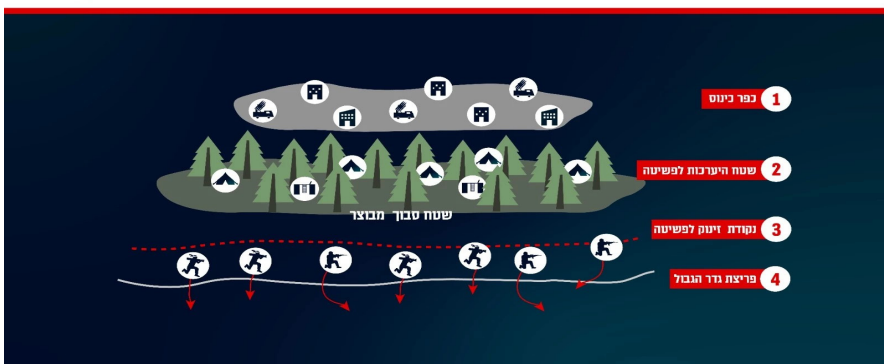
פעילות נגד התעצמות חיזבאללה - פניית צה"ל לתושבי הדאחייה בבירות,
 להתפנות מאתרים שיופצצו ערב תקיפת צה"ל, 21 בנובמבר 2024
 באדיבות דובר צה"ל

מפת הגליל, חלק מתוכנית החיזבאללה לכיבוש הגליל באדיבות דובר צה"ל

תוכנית ההתקפה של 'כוח רדואן'

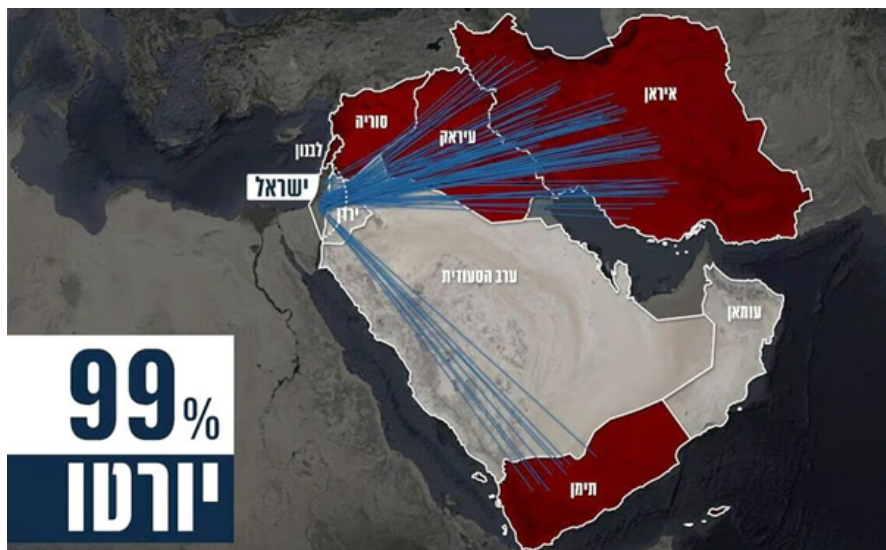

הערכות החיזבאללה בדרום הלבנון לפריצת הגבול עם ישראל, באמצעות 'כוח רדואן' באדיבות דובר צה"ל

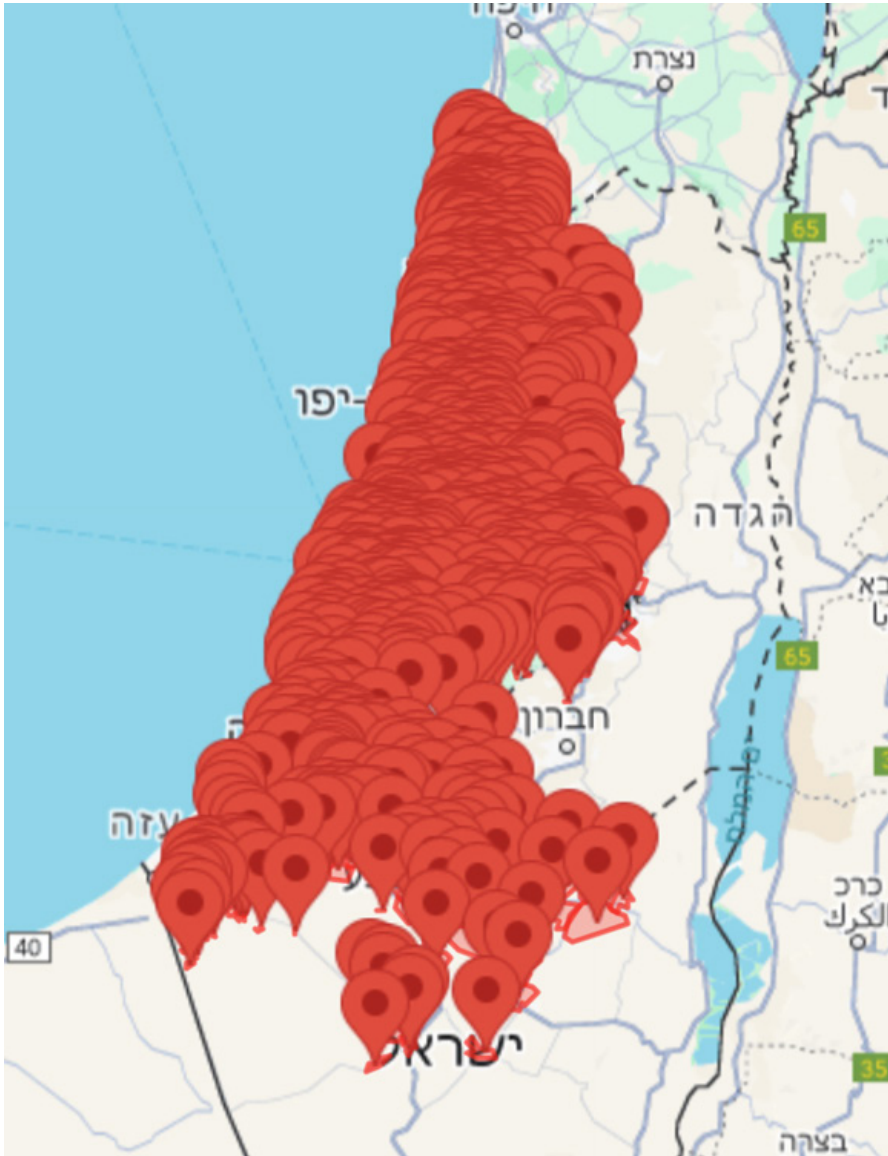

יכולות טילי חוף-ים של חיזבאללה שהותקפו בידי צה"ל, 28 בספטמבר 2024 באדיבות דובר צה"ל

הלחימה באיראן

שיגור טילים וכטב"מים לישראל, ליל 13-14 באפריל 2024 באדיבות דובר צה"ל

מפת התראות 'צבע אדום' בעת התקיפה האיראנית, 1 באוקטובר 2024
באדיבות צופר – צבע אדום, איתי גולן וחושן קדוש

תקיפות צה"ל באיראן, ליל 25-26 באוקטובר 2024
לפי מקורות ערביים, באדיבות ynet

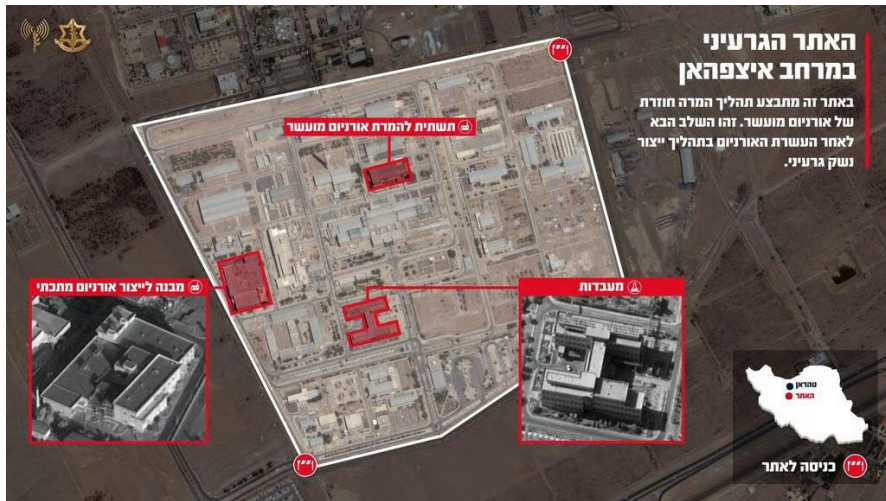
משגרי טילי 'גיל' ישראלים מופעלים מרחוק, שאותרו באיראן
באדיבות סוכנות הידיעות העיראקית 'סברין', 17 ביוני 2025

אתר העשרת האורניום בנטנז, שנפגע בתקיפת אווירית של צה"ל ב-13 ביוני 2025 באדיבות דובר צה"ל

תקיפת אתר טילי קרקע-קרקע במערב איראן, 13 ביוני 2025 באדיבות דובר צה"ל

תקיפת אתר גרעיני באיצפהאן, 13 ביוני 2025
באדיבות דובר צה"ל

תקיפת בסיס חיל האוויר 'המדאן' במערב איראן, 13 ביוני 2025
באדיבות דובר צה"ל

תקיפת כור גרעיני (לא פעיל) באראכ, 19 ביוני 2025
באדיבות דובר צה"ל

תקיפת מפקדת אבטחת המידע של כוחות ביטחון הפנים בטהרן, 23 ביוני 2025
באדיבות דובר צה"ל

יירוט טילים איראניים בשמי תל אביב, 13 ביוני 2025
צילום: AP Photo/Leo Correa

רב קומות בתל אביב, סמוך למחנה הקריה, שנפגע מטיל איראני, 13 ביוני 2025
צילום: Jack GUEZ/AFP

נזקים מפגיעת טיל איראני בגוש דן, 15 ביוני 2025.
צילום: יחידת הרחפנים של איחוד הצלה

הרס מטיל איראני בבתים
צילום: גיל נחשתן, באדיבות ידיעות אחרונות

שבדי טיל איראני, שנפל ליד אריאל
פורסם ברשתות חברתיות

**השדאר פורי به کارکنان و نیز کلیه
افرادى که در منطقه ۳ تهران بر
اساس ناحیه مشخص شده بر روی
نقشه ضمیمه قرار دارند.**

شهروندان گرامی، بمنظور امنیت و سلامتی
شما خواهشمندیم از ناحیه تعیین شده مذکور
در منطقه ۳ تهران فوراً خارج گردید.

طنی ساعات آینده ارتش اسرائیل در این ناحیه
همچنان که طنی روزهای اخیر در محدوده تهران
عمل نموده است، برای حمله به زیرساختهای
نظامی رژیم ایران وارد عمل خواهد شد.

وجود شما در این ناحیه جانتان را به خطر میاندازد.

הודעת פניו לתושבי אזור בטהרון, לקראת הפצצת מתקנים של המשטר האיראני, 16 ביוני 2025
באדיבות דובר צה"ל

הודעת פינוי לאזור הכור הגרעיני IR-40 באראק, 19 ביוני 2025, 0439
באדיבות דובר צה"ל

הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר, ומפקד חיל האוויר אלוף תומר בר,
בתא שליטה בחיל האוויר, 15 ביוני 2025
באדיבות דובר צה"ל

תא השליטה של חיל האוויר: פיקוד על תקיפת אתרי אחסון של טילי קרקע-קרקע ארוכי טווח 'ח'וראמשהאר' במרחב יזד, 22 ביוני 2025. מימין לשמאל: ראש מבצעי אוויר, תא"ל גלעד קינן, ומפקד חיל האוויר, אלוף תומר בר, פיקדו על התקיפה בזמן אמת בתא השליטה. באדיבות דובר צה"ל

 Rapid Response 47   @Rapid... · 4h

 Donald J. Trump
 @realDonaldTrump

CONGRATULATIONS TO EVERYONE! It has been fully agreed by and between Israel and Iran that there will be a Complete and Total CEASEFIRE (in approximately 6 hours from now, when Israel and Iran have wound down and completed their in progress, final missions!), for 12 hours, at which point the War will be considered, ENDED! Officially, Iran will start the CEASEFIRE and, upon the 12th Hour, Israel will start the CEASEFIRE and, upon the 24th Hour, an Official END TO THE 12 DAY WAR will be saluted by the World. During each CEASEFIRE, the other side will remain PEACEFUL and RESPECTFUL. On the assumption that everything works as it should, which it will, I would like to congratulate both Countries, Israel and Iran, on having the Stamina, Courage, and Intelligence to end, what should be called, "THE 12 DAY WAR." This is a War that could have gone on for years, and destroyed the entire Middle East, but it didn't, and never will! God bless Israel, God bless Iran, God bless the Middle East, God bless the United States of America, and GOD BLESS THE WORLD!

DONALD J. TRUMP,
PRESIDENT OF THE UNITED STATES OF AMERICA

 2.2K 7.1K 50K 1.2M

ציוץ של נשיא ארה"ב ברשת חברתית על הפסקת אש וסיום הלחימה, 24 ביוני 2025, 0100 זמן ישראל

דף מפקד מטעם הרמטכ"ל - מבצע "עם כלביא"

חיילי צה"ל ומפקדיו,

הגיעה העת! זה שבוע ימים שאנו כותבים פרק חדש בתקופה של התהוות היסטורית עבור מדינת ישראל והמזרח התיכון כולו. יצאנו למבצע "עם כלביא" במאמץ צבאי חסר תקדים בהיקפו. מהלכים שתוכננו בקפידה, יוצאים כעת אל הפועל. הם מובילים לפגיעה מהותית באיום קיומי שנבנה במשך שנים במטרה להשמיד את מדינת ישראל.

בימים האחרונים פרצנו ציר אווירי לטראן!

כוחות חיל האוויר פועלים, תוך סיכון רב, במרחק מאות רבות של קילומטרים משטח מדינת ישראל, תוקפים מגוון מטרות שתוכננו באופן מדויק בשיתוף עם אגף המודיעין.

הודות למהלומת פתיחה חזקה ומפתיעה הגענו להישגים אדירים: חיסלנו את צמרת הפיקוד הבכיר של האויב, פגענו עמוקות ברכיבים מתוכנית הגרעין האיראנית, איתרנו והשמדנו משגרי טילים, ואנחנו ממשיכים ומגבירים את עוצמת פעולותינו ככל שנדרש.

הישג המערכה עד כה הפרי עמלו של צה"ל כולו. מאות אלפי משרתים, בסדיר ובמילואים, פעלו לילות כימים במשך שבועות, חודשים ושנים – על מנת לאפשר לצה"ל את חופש הפעולה הנוכחי ואת היכולת שאנו מביאים כעת לידי ביטוי.

אנחנו פועלים בהתאם לתוכנית סדורה, יסודית, מקצועית ומתפתחת – אך המערכה טרם הושלמה; ימים מאתגרים עוד לפנינו. נמשיך לפעול בקור רוח, בהתמדה ונחישות כדי לממש את ייעודנו: להגן על ביטחון המדינה ולהביטח את עתידנו כחברה משגשגת וחפצת חיים.

לצד הפעולה ההתקפית נמשכת גם ההגנה על העורף. זהו אתגר שונה מזה שהכרנו עד כה, והוא ממחיש את הסיבה לכך שפעלנו עכשיו, לפני שהיה מאוחר מדי. כוחות פיקוד העורף עובדים בנחישות ובתושייה, מסייעים לאזרחים ומצילים חיים. החברה הישראלית מגלה חוסן יוצא דופן, ניצבת כאיש אחד מאחורי צה"ל ומעניקה רוח גבית לפעולותינו. אנו מצידנו נעשה כל שאנו יכולים להביא לה **ניצחון**.

אנו מצויים בלב מערכה רבזירתית ורחבת היקף, שאין לה אח ורע מאז קום המדינה. בה בעת אנו ממשיכים להילחם בזירות נוספות, בצפון, ביהודה ושומרון וברצועת עזה. ליבנו ומחשבותינו עם משפחות החטופים כל העת. השבתם הביתה עודנה מטרה מוסרית ולאומית, שצה"ל פועל למימושה ללא הרף.

משרתי ומשרתות צה"ל בסדיר ובמילואים,

כולכם, בכל הזרועות והחילות, מביאים לידי ביטוי בפועלכם את העוצמה והייחודיות שלנו כארגון: תעוזה מבצעית, חשיבה יצירתית, ויכולת לפעול גם בתנאים מורכבים ביותר. זהו רגע מבחן לרוח צה"ל – ואתם מוכיחים כי היא חזקה וערכית. כל הישגינו בימים האחרונים לא יכולים היו להתממש אלמלא המאמץ המתמשך של כולנו יחד. כוחנו נשען על רקמה אנושית שאין לה תחליף.

אני גאה על הזכות להיות מפקדכם בעת הזו. גאה בכם על הרוח, על ההירטמות, על הגבורה. כעת מעשינו מדברים – וההיסטוריה נכתבת.

נמשיך יחד – בנחישות, בצניעות, באחדות ובאחריות, ומתוך אמונה בצדקת דרכנו.

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" (במדבר כ"ג, כ"ד)

רב-אלוף אייל זמיר
ראש המטה הכללי

סיון התשפ"ה
יוני 2025

‘עם כלביא’, ראש אמ”ץ (אגף המבצעים), האלוף עודד בסיוק, בחמ”ל באדיבות דובר צה”ל

דף מפקד מטעם הרמטכ"ל - סיכום מבצע "עם כלביא"

חיילי צה"ל ומפקדיו,

מבצע "עם כלביא" הוא נקודת ציון מכוונת במערכה על ביטחון מדינת ישראל. המבצע הוכיח פעם נוספת את כוחו של צה"ל, את עומק יכולותיו המבצעיות ואת נחישותו של עם ישראל להגן על קיומו.

ידעו כי אם לא נפעל כעת - נשלם על כך בעתיד מחיר כבד לאין ערוך.

המבצע לא נולד בן לילה. הוא **עוצב במשך שנים** והתבסס על עשרות אלפי שעות תכנון, איסוף ואימון. בחודשים האחרונים המודיעין התחזק, הבשילו היכולות, והתוכנית הפכה לשיממה.

אני שולח **תודה והערכה עמוקה** לכל העוסקים במלאכה ששקדו ובנו את התשתית שממנה יצא לפועל המבצע – אתם שותפים מלאים להצלחה!

צה"ל, צבא העם, על כלל המשרתים והמשרתות בסדיר ובמילואים - **תפקד במיטבו**. מטוסיי חיל האוויר תקפו ושלטו בשמי טהרן, המודיעין הציג יכולות פורצות דרך, ההגנה האווירית פרסה כנפיה על העורף, כוחות החילוץ וההצלה פעלו להציל חיים והתמיכה הטכנו-לוגיסטית והתקשובית אפשרו את ביצוע המשימות.

בה בעת, הוכיחו אזרחי מדינת ישראל את עוצמתו, כשעמדו איתנים ומלוכדים בעורף מול איום קיומי. **זהו נצחוננו של העם כולו!**

מאז שבעה באוקטובר 2023, נמצאת מדינת ישראל במלחמה רב־זירתית, מתמשכת. צה"ל הגיע להישגים כבירים – **ציר הרשע הוכה בכמה גזרות ונחלש**. הוכחנו לאויבינו המרים, **שלא ניתן ראשנו לתליין וגרוננו לשוחט**. ניזום, נילחם, נהלום וננצח את כל המבקשים לקום עלינו לכלותינו.

המבצע הסתיים – אך המערכה עוד לא תמה.

הכוח שבידינו אדיר ואנו נמשיך לפעול בענווה, בזהירות ובאחריות.

בליבנו ולנגד עינינו עומדת **חובתנו הערכית להשיב הביתה את החטופים**, יקירינו, שעדיין מוחזקים בידי מרצחי חמאס בעזה.

משרתים יקרים,

נפלה בחלקי הזכות לפקד על צה"ל באחת משעותיו ההיסטוריות. אני גאה בשילוב העוצמה, החוכמה והרוח הישראלית, שהתגלו במיטבן. אני מצדיע לכל אחת ואחד מכם; אשרי העם שאלו חייליו ומפקדיו.

"הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" (במדבר כ"ג, כ"ד)

 רב־אלוף **אייל זמיר**
 ראש המטה הכללי
 צבא ההגנה לישראל

תמוז התשפ"ה
 יולי 2025

כותרת ynet, בוקר 22 יוני 2025

'ציון' של נשיא ארה"ב ברשת חברתית, 22 ביוני 2025: פורדו איננה

מפקד CENTCOM (פיקוד המרכז של צבא ארה"ב), גנרל (ארבעה כוכבים) מייקל אריק קורילה, בפגישה עם הרמטכ"ל, רא"ל אייל זמיר, יולי 2025 באדיבות דובר צה"ל

הלחימה בתימן

התראה מוקדמת של דובר צה"ל - דרישה לפינוי שדה התעופה הבין-לאומי בצנעא, 6 במאי 2025 באדיבות דובר צה"ל

תקיפות בפועל בשדה התעופה בצנעא, 6 במאי 2025 באדיבות דובר צה"ל

הלחימה בסוריה

מוצבי צה"ל במרחב החיץ, באדיבות N12¹

1 ניצן שפירא, הגבול החדש: לוחמי צה"ל מתבססים במרחב החיץ בסוריה, המהדורה המרכזית, 20 במאי 2025.

פריסה קדמית של אוגדה 210 בגולן, יולי 2025
באדיבות דובר צה"ל

דעת הקהל העולמית

11 בנובמבר, *Time Magazine*

23 במרץ 2024, *The Economist*

9 באוגוסט 2025, *The Economist*

29 במרץ 2025, *The Economist*

11 באוקטובר 2025, *The Economist*

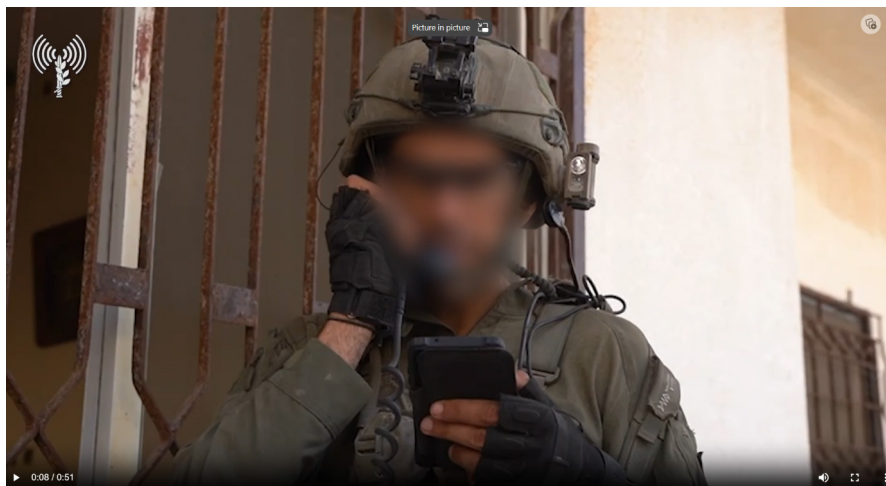
הקשר והתקשוב בלחימה

המפקד והקשר - לחימה ברצועת עזה
באדיבות דובר צה"ל

שו"ב בקרב - רצועת עזה
באדיבות דובר צה"ל

סלולר צבאי, עזה, נובמבר 2023
באדיבות דובר צה"ל

הרמטכ"ל רא"ל הרצל (הרצי) הלוי בעזה, 23 בנובמבר 2023
באדיבות דובר צה"ל

המפקד והקשר - פעילות אוגדה 98 בחאן יונס, אוגוסט 2024
באדיבות דובר צה"ל

חפ"ק בתנועה - פעילות ברפיח, מרץ 2025
באדיבות דובר צה"ל

חפ"ק ברפיח, אפריל 2025
באדיבות דובר צה"ל

השלמת השליטה על 'מסדרון מורג', אפריל 2025
באדיבות דובר צה"ל

עזה, מאי 2025
באדיבות דובר צה"ל

חטיבת בסל"ח, עזה, יולי 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימה בעזה, יולי 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימה בעזה, יולי 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימה בעזה, יולי 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימה בבית חאנון, חטיבת מילואים 646 'שועלי מרום', אוגוסט 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימת אוגדה 98 בעזה, ספטמבר 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימת אוגדה 98 בעזה, ספטמבר 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימת אוגדה 143 בעזה, ספטמבר 2025
באדיבות דובר צה"ל

לחימה בעזה, אוקטובר 2025
באדיבות דובר צה"ל

צומת קשר ברצועת עזה, אוקטובר 2025
באדיבות דובר צה"ל

אלוף יניב עשור, מפקד פיקוד דרום, בהתייעצות מפקדים, חפ"ק ברצועת עזה, נובמבר 2025
מכשיר קשר תג"ם על אדן החלון. באדיבות דובר צה"ל

‘תופסים גובה’ על צריח טנק, כדי לשוחח בטלפון סלולרי, רצועת עזה, נובמבר 2025
באדיבות דובר צה״ל

חטיבת כפיר בקרב בחאן יונס, רצועת עזה, דצמבר 2025
באדיבות דובר צה״ל

מטפס רום בגזרה הצפונית
באדיבות דובר צה"ל

שו"ב בקרב בדרום הלבנון, ינואר 2025
באדיבות דובר צה"ל

חמ"ל מאולתר בדרום לבנון, 10 באוקטובר 2024
באדיבות דובר צה"ל

המפקד והקשר, דרום לבנון, אוקטובר 2024
באדיבות דובר צה"ל

מפקדי גדוד התקשוב באוגדת יו"ש, פברואר 2025
באדיבות דובר צה"ל

שו"ב בפעילות ביו"ש, אפריל 2025
באדיבות דובר צה"ל

חמ"ל מאולתר ביו"ש, פברואר 2025
באדיבות דובר צה"ל

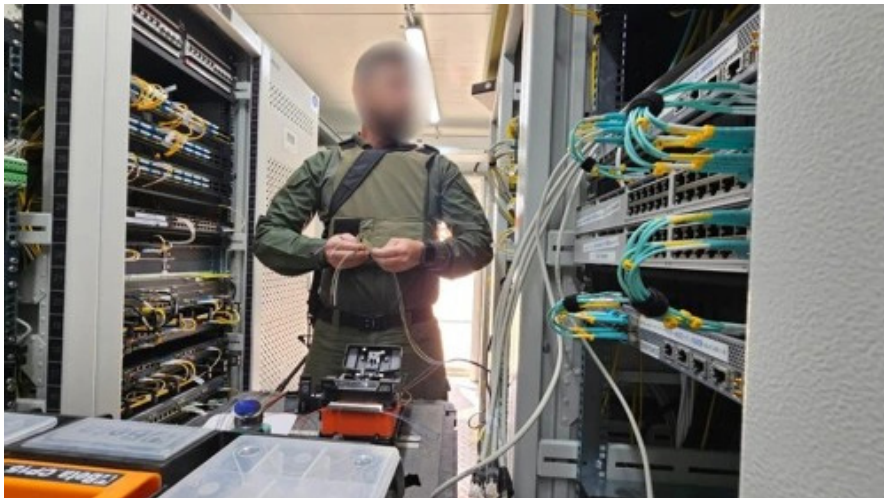
לוחם ביחידת הלוחמה האלקטרונית
באדיבות דובר צה"ל

קשר"ר, תא"ל יוסי כראדי: 'לא יכול לתאר את רמת המחויבות שיש לחיילים שלי'
באדיבות דובר צה"ל

תק"ש רדיו וגורר סלולרי צבאי במוצב במרכז הרצועה, ספטמבר 2025
באדיבות דובר צה"ל

צ"ד - חיבור סיב אופטי במרכז שליטה רשתי
באדיבות דובר צה"ל

קשר"ר, תא"ל עומר כהן, טקס סיום השלמת הקצונה הקרבית והמבצעית, נובמבר 2024. דבר הקשר"ר: "המסע האישי מתחיל מהרגע שבו החלטתם לצאת לקורס הקצינים ובכך בחרתם לשאת דבר שגדול יותר מכל אחד מכם וגדול מכולנו - הבחירה לשאת על כתפיהם אחריות לאומית ולהשתתף בהגנת המדינה... אתם יוצאים מכאן להיות מפקדים בצבא ההגנה לישראל, מפקדים במערך הקרבי והמבצעי של חיל הקשר והתקשוב!" באדיבות אתר אגף התקשוב

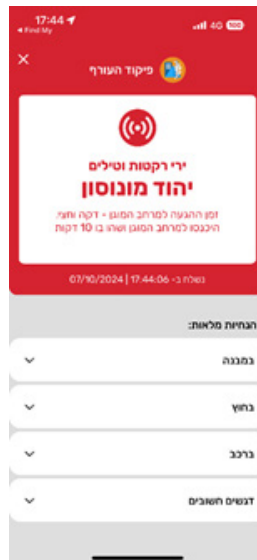
יישום 'זי טיוב' - חוזי מבצעי במסך הסלולר הצבאי
באדיבות דובר צה"ל

מפעל המידע (הדמיה)
באדיבות דובר צה"ל

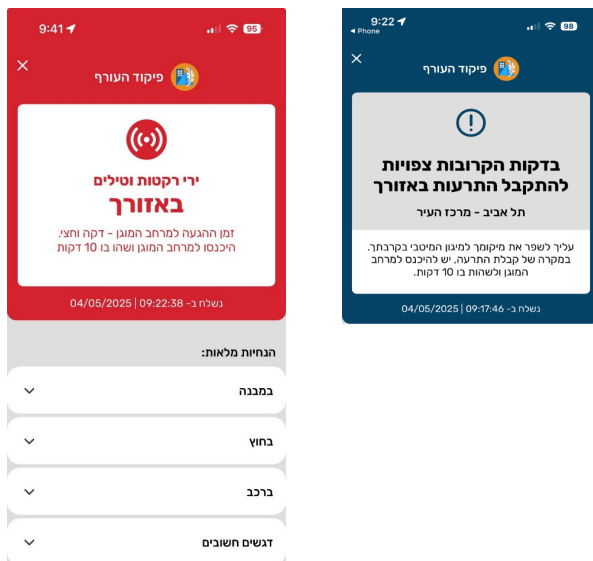
צפירה והרעה

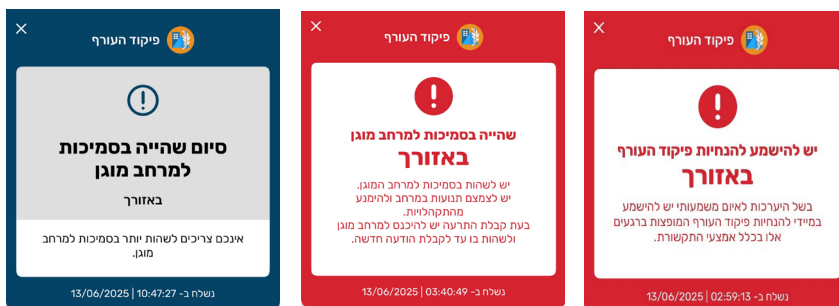
יישום פיקוד העורף
באדיבות דובר צה"ל

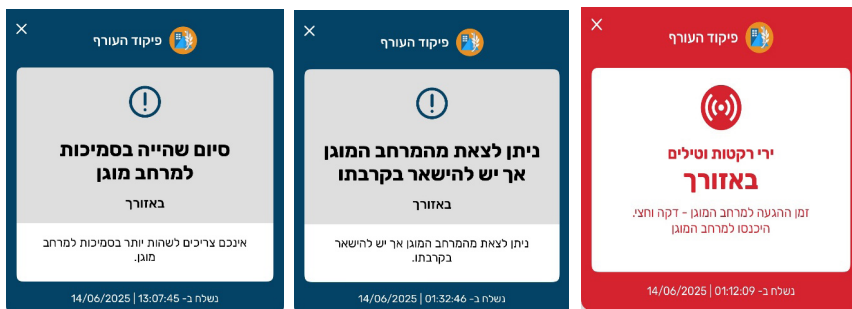
מסר אישי

התראה מוקדמת והתראה רגילה

התראה לתושבי ישראל עם תחילת המתקפה הישראלית באיראן, 13 ביוני 2025

פעילויות תקיפה מוצלחות של חיל האוויר הביאו להערכה כי לא צפוי המשך מיידי לירי על ישראל, 14 ביוני 2025

אמצעי קשר עיקריים בדרג הלוחם

מק-714

מק-710

מק-91

מק-122 - מכלול

יחידת קצה דור רביעי לסלולר צבאי

מק-91

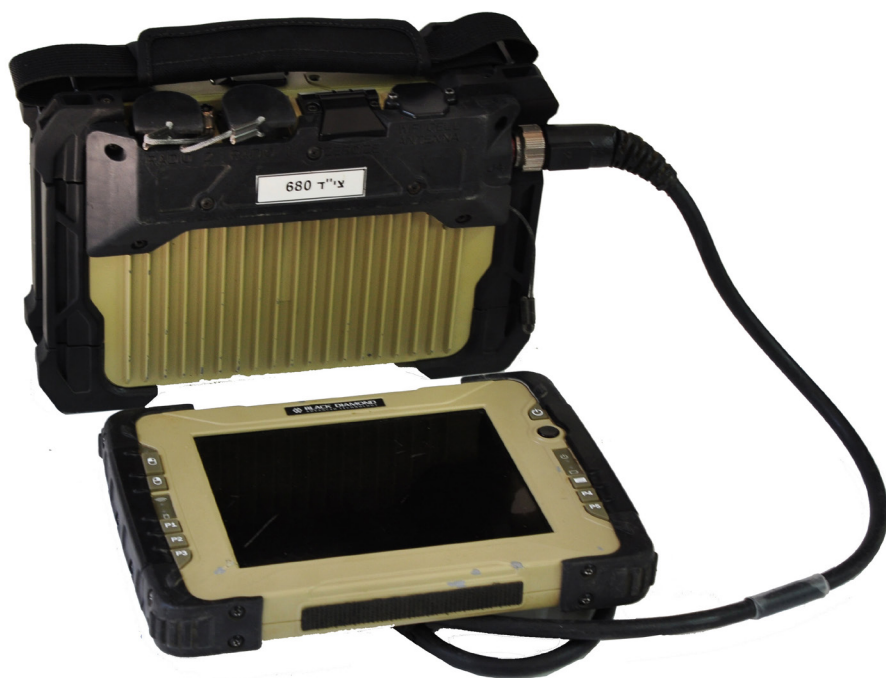
מק-721

צג טקטי 'צרעה'

צג טקטי - 'שקד'

משואה לחי"ר

אנשי הקשר והתקשוב

באדיבות אתר אגף התקשוב

סגן נ', קשר"ג 12, גולני
באדיבות דובר צה"ל

בלמ"ס

לישראל הכללי	ההגנה	צבא המטה
התקשוב 808	ר' אגף בסייבר	לשכת וההגנה טל:
0302-8808	שו-לש 40 100189-3-4002	תיק: סימוכין:
התשפ"ד 2023	בתשרי באוקטובר	ל' 15

דף מפקד מספר 1- "חרבות ברזל" - לפנינו, אחורה לצדדים

מפקדים וחיללים יקרים,

אנו בשעת מבחן, אנו יוצאים לשעה זו ממקום קשה וכואב. הופתענו וספגנו מכה קשה, קשה מאוד. המקום ממנו אנו יוצאים עתה רק מגביר את נחישותנו להלום חזרה, לשנות משמעותית את המצב האסטרטגי, להכריע את האויב ולדאוג שהאירוע הנורא לא יקרה שנית.

מדוע זה קרה לנו? שאלה זו עוד נחקר רבות, ואמר בשלב זה כי ההפתעה האסטרטגית הגיעה, לא הצלחנו למנוע אותה ושילמנו מחיר כבד מנשוא.

בתקופה הקרובה נעמוד בלחץ קשה של מלחמה, ברצוני לומר לכם מספר דברים שיסייעו לכם להתמודד עם האתגרים והקשיים.

קדימה – הביטו קדימה, יש לנו חזון להקים ולהגן על מדינת ישראל, יש לנו תכלית לכונן מרחב דיגיטלי ולקיים עליונות בממדי הסייבר והספקטרום ויש לנו משימה להכריע את האויב ולהבטיח הגנה על מדינת ישראל. על מנת לממש משימה זו נדרשות יכולות משמעותיות ביבשה, באוויר, בים בספקטרום, בדיגיטל ובסייבר.

משימתנו היא להבטיח שהכול יקרה - צה"ל לא יוכל להילחם ללא המרחב הדיגיטלי, חופש הפעולה בספקטרום וההגנה בסייבר. לכן קדימה – יש משמעות, יש משימה וקדימה לממש. זה במשמרת שלנו!

אחורה – נביט אחורה, נזכור כי זה יכול להתרחש שוב ונפעל בכל כוחינו שזה לא יתרחש שוב. הזיכרון שכישלון כזה קרה ימריץ אותנו להצליח, לא ירפה את דינו. הדחקה שלו תעמעם את הצורך לנצח ולא תחזק אותנו בשעותינו הקשות ועל כן אנו זוכרים את הכישלון, את ההרוגים, החטופים והנעדרים והדבר מחזק אותנו בצורך לנצח הפעם. גם אנחנו ספגנו נפגעים והרוגים, ואני מחזק ומשתתף בצער המשפחות.

לצדדים – אנו מתבוננים קדימה אבל חייבים גם להתבונן לצדדים - צריך לגעת באנשים, למצוא את אלו שקשה להם ולחזק אותם.

אני רואה את אנשי האגף נחושים ומלאי מוטיבציה ורצון להצליח, זוהי שעת מבחן ואני סמוך ובטוח שנדע לעשות זאת ביחד, למען אזרחי מדינת ישראל ולמען הדורות הבאים.

מאמין בכם!

אלוף ר' אגף
וההגנה

ניב
התקשוב
בסב"ד

דף מפקד של ראש אגף התקשוב
הופץ בשבוע השני ללחימה

ל' בתשרי התשפ"ד
15 באוקטובר 2023

חיילי ומפקדי חיל הקשר והתקשוב בסדיר ובמילואים,

לפני כשבוע, ביום חג שמחת תורה, פתחו אנשים צמאי דם, הגרועים שבמין האנושי, במתקפת פתע על בני עמינו.

הזוועות הנוראיות אותם ביצעו ידעש של עזה! באזרחים - תינוקות, נשים וטף, סבים וסבתות, חלקם שורדי שואה, מזכירים את **התקופות החשובות** של האנושות כולה **ובפרט של בני העם היהודי**.

ההבדל המהותי בין הימים הנוראים ההם לימינו אנו הוא עובדת קיומה של **מדינת ישראל**, ביתו של העם היהודי **וכוח המגן שלה** בו אנו כולנו משרתים **צבא ההגנה לישראל**.

הופתענו. שילמנו מחיר כבד מנשוא בגין הפתעה זו.

המחיר הכבד לא פסח על חיל הקשר והתקשוב ואיבדנו מפקדים, חיילים וחיילות. משפחות רבות נוספו למשפחות הנופלים של חיל הקשר והתקשוב. בנוסף איבדנו בני משפחה וחברים רבים והכאב העצום נמצא עמוק בליבנו.

אני שולח את תנחומיי למשפחות השכולות, מאמץ אותן אל ליבנו ומבטיח כי לעד נישאר יחד. בעת הזו, מלווים את המשפחות חלק מהמפקדים ובעיקר מערך המשא"ן וקצינות הנפגעים הנפלאות עד שנצטרף אליהם **כולנו** מיד בשוך הקרבות.

שילמנו מחיר כבד, אך **האחריות מחייבת אותנו להתאושש**.

קמנו יחדיו **כולנו כאיש אחד** בדרך להפוך את אופי המערכה **עד שנכריע אויבנו**.

אני מכיר אתכם באופן אישי. ביקרתי בכל יחידות החיל, מהפיקוד ועד למערך הקרבי שבחזית, במחלקות הטכניות ובמחלקות המטה. בכל מפגש נפעמתי מאיכות האנשים שלנו, מעוצמת המסגרות, מהמקצועיות, מרוח הלחימה ובעיקר **מהרעות התקשובית** המאפיינת את ערכי החיל שלנו מאז ומעולם.

יחד, אני יודע שאין משימה שלא נוכל לה!

זה הזמן לחדד חרבות. להגביר את מוכנות היחידות, לשפר את כשירות האמצעים והמערכות, להכין את האנשים ולהוביל את מאמץ התקשוב עד לניצחון.

מפקדים, כולנו בני אדם, חשוב לקיים שיח עם אנשיכם, לעודד לנחם ולחבק ובמקביל שכם אל שכם, להישיר מבט ולצעוד קדימה תוך דבקות במשימה עד להשלמתה.

חיילי ומפקדי חיל הקשר והתקשוב,

אני מלא בהערכה למאמץ האדיר של כולכם בכלל הפיקודים והזרועות ומאמין בכל אחד ואחת מכם!

עם ישראל מסתכל עלינו. צה"ל הוא התקווה של אזרחי מדינת ישראל והם מצפים מאיתנו ללחום בכל כוחנו עד לניצחון. ואנחנו נילחם וננצח!

בהצדעה,

תא"ל, יוסי כראדי
קצין הקשר והתקשוב הראשי

דף מפקד של קשר"ר
הופץ בשבוע השני ללחימה

רב"ט א' ורב"ט ש'
באדיבות אתר צה"ל

הפגיעה בבית החולים אלמעמדאני, 17 באוקטובר 2023
באדיבות אתר צה"ל

לוחמות גדוד 5114 בעזה, באדיבות אתר אנף התקשוב
באדיבות אתר צה"ל

צוות לוחמי הלחמה האלקטרונית בליל התקיפה האיראנית
(בין ה־14 ל־15 באפריל 2024). באדיבות דובר צה"ל

הערכות בפקוד צפון, אפריל 2024

מימין לשמאל: מפקד פיקוד הצפון אלוף אורי גורדין, ראש אגף התקשוב אלוף ערן ניב, קשר"ר תא"ל יוסי כראדי. באדיבות אתר אגף התקשוב

הערכת מצב במרכז התקשוב בפקוד העורף, יוני 2025

במרכז השולחן, מימין לשמאל: קצין אג"ם פיקוד העורף אל"ם חי רוקח, מקשא"פ העורף סא"ל פטריק הרוש, ראש אגף התקשוב וההגנה בסייבר אלוף אביעד דגן, מפקדת לוט"ם תא"ל יעל גרוסמן. באדיבות דובר צה"ל

משמר כבוד, טקס התייחדות עם חללי החיל, העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב,
נובמבר 2025

התחדשות והשתנות

-בלמ"ס-
י' נסלו התשפ"ו
30/11/2025

דף מפקד-ר' אגף התקשוב וההגנה בסייבר

מפקדי ומשרתי אגף התקשוב וההגנה בסייבר,

מזה שנתים ויותר, אנו בעיצומה של מלחמה אשר התחילה באותו יום נורא. מאז ועד היום, הצלחנו להתרומם, להפוך את הקערה ולהגיע להישגים חסרי תקדים.

אגף התקשוב, כחלק מצה"ל, היה שותף לכשלים, להתאוששות ולהצלחות. תרומת האגף הייתה שימוש בכלל יכולותיו כאפשר למעשה המלחמה, הן במפקדות והן בקצוות – בכלי הטיס, בכוחות היבשה ובכלי השיט.

המלחמה הוכיחה כי בניין הכוח במאמצים עליהם אמון האגף ומערכיו ברחבי צה"ל ובדרג הנפרס, הופכים למכפילי כוח כאשר הם מופעלים בשדה הקרב. הימשכות הלחימה חיבה אותנו להיות יצירתיים וחדשניים, אך יותר מכל, מחוברים – לצורך המבצעי העולה מהשטח.

לצד יכולות והצלחות אלו חשנו ושאלנו – האם זה מספיק לפעם הבאה נוכח פני מלחמות העתיד? האם אנו יכולים להביא לצה"ל בשורה אשר יכולה להוות הכפלה מטרופת של יכולותיו המבצעיות בהתייחס לתחרות הלמידה מול אויביו?

ואז ענינו לעצמנו – וודאי שכן! יש לנו את האנשים הכי טובים. אנו מצויידיים במיטב הטכנולוגיה. מקושרים בקשר גורדי לקצוות המבצעיים הטקטיים בצה"ל ועוסקים בליבת הנושא החם ביותר בעולם – הדיגיטל, הסייבר והספקטרום. החלטנו לצאת לתהליך עומק של שינוי מכח האמונה שאנו יכולים לו יותר מכך, שאנו נדרשים לו. השאיפה שניצבה לנגד עינינו היתה אנבור יכולותיו המבצעיות של צה"ל ע"י מומדי הפעולה האנפיים כך שסיגמת חלקיו תהיה גדולה מגודלו בפועל. חתרנו לתוצאה שמייצרת נמישות בבוהה ומעגל למידה מהיר, מתוך אותו חיכוך מבצעי-טכנולוגי, כך שהמענה מדויק יותר והתוצר מפותח מהר יותר. את ההבנה הזו אימצנו כבסיס הרעיון המסדר של תהליך "קפיצת הדרך".

פקודי. החובה המוטלת עלינו הינה **להצליח. להצליח בענק.** הצלחה זו תבחן במבחן המציאות המבצעית.

בשנים הקרובות נמשיך לפתח את האגף, לשנות את התרבות הארגונית לכזו שהולמת **ענקית מבצעית טכנולוגית**. לבחון את הדורש עדכון ולא נפחד מטעויות ולמידה. זהו מסע ארוך, אולם האגף ינוע בו בקצב מהיר ובחתימה מתמדת למיצובו בעיני עצמו כארגון מופת מבצעי טכנולוגי.

אנשי האגף - קפצו לדרך. שיהיה בהצלחה.

אלוף אריעד דנו
ראש אגף התקשוב וההגנה בסייבר

דף מפקד של ראש אגף התקשוב

הופץ עם סגירת יחידת לוט"ם ומימוש השינוי הארגוני באגף התקשוב וההגנה בסייבר

-בלמ"ס-
י"ב בנסטלו התשפ"ו
02/12/2025

דף מפקד – קשר"ר ורח"ט הפעלה

מפקדי וחיילי החטיבה,

אנף התקשוב וההגנה בסייבר מצוי בתהליך השתנות עמוק, 'קפיצת הדרך' הכרחית עבור האנף והחיל כדי להיערך בצורה טובה יותר לאיומים המתפתחים ולעמידה במשימות עליהן אנחנו מופקדים.

אנף ששם את **משרתיו בראש סדרי העדיפויות**, המתפתח לכדי ארגון מופת מבצע-טכנולוגי, המאורגן באופן מותאם למשימות היסוד עליהן הוא מופקד, הפועל במציאות בבניין ובהפעלת הכוח -

הם שיבטחו עליונות דיגיטלית לצה"ל היום ובעתיד לבוא.

השתנות אנף התקשוב וההגנה בסייבר מניעה מתוך **עוצמה, הנהגה אמיצה ומפוקחת**, לאחר תהליך אבחון, התארגנות, תרגול ומיסוד פקודות ונהלים באופן מופתי ליחידה צבאית.

היום, במקביל לתפקידי **קצין הקשר והתקשוב הראשי לצה"ל**, אני מתמנה ל**ראש חטיבת ההפעלה** של אנף התקשוב. חטיבה האמונה על **עיצוב, תכנון וניהול המערכה האנפית** בהפעלת הכוח למול 4 משימות היסוד של האנף - כינון מרחב דיגיטלי רב"ז, לומ"ר ומידע, ספקטרום והגנה בסייבר.

מטה מבצעי כשיר ומלוכד **יבטיח** את קיום התפקודים הללו בציר הפעלת הכוח **במקצועיות ובמציאות.**

מלחמת 'חרבת ברזל' לא תמה, חטיבת ההפעלה בראשותי והמטה המבצעי באנף הניצבים **בליבת ההשתנות**, יובילו **יחדיו** את מאמצי האנף בהפעלת הכוח במימוש משימותיו המבצעיות **בהגנה, בתמרון ובממדי הספקטרום והסייבר בזירות קרובות ורחוקות.**

חיל התקשוב ככלל ומערך התקשוב בפרט ניצבים **בקצה המבצעי** של צה"ל ובפעילותם **מכפילים את כוחו**. בשנתיים החולפות כמו ברנעים אלו מסגרות מערך התקשוב פועלות מתוך סוריה, בדרום לבנון, בתוך רצועת עזה, ביהודה ושומרון ולאוורך כל גבולות המדינה. מטה קשר"ר **מתחזק** במסגרת ההשתנות במתן מענה מיטבי לאנשי מערך התקשוב ובניין כוחו.

לצערי הרב, המלחמה נבתה את חייהם של מפקדים, מפקדות, חיילות וחיילים מהחיל שנהרגו במילוי תפקידם על הגנת המולדת, הם מהווים **מצפן ערכי לפועלנו ולנצח יהיו בליבנו וחלק ממושרתו של החיל**. בהזדמנות זו ארצה **להודות לרח"ט ההגנה** על הובלת הפעלת הכוח האנפית בשנה החולפת, על עמידה איתנה במבחן המלחמה ועל בניית **תשתית מציאות** להשתנות.

מפקדי וחיילי החטיבה, בעשייתנו היום אנחנו יוצרים את העתיד!

הגיעה העת להשתנות, זו היא **שעתנו הגדולה** של אנף התקשוב וההגנה בסייבר.

הצלחת התהליך תלויה **בנו**, האנשים שבליבת העשייה ובקיום חמשת ערכי הליבה:

אחריות מבצעית, מקצועיות, מציאות, דוגמה אישית ושיתוף פעולה.

זהו רגע היסטורי משותף לכולנו, אני נאה ונרגש על הזכות שניתנה לי לפקד עליכם, דור מיוחד ואמיץ.

יחד נמשיך ונפעל ברוח האנף והחיל, רוח הדורות לאורה אנחנו פועלים מזה 77 שנים - **חיל יוזם ומוביל, מקצועי וערכי.**

זו המשמרת שלנו, אני מאמין בכם, סומך עליכם ובטוח כי יחד נציע את אנף התקשוב לשיאים חדשים! יחד נעשה ונצליח, יחד ננצח!

תא"ל **עומר כהן**

קצין הקשר והתקשוב הראשי

רח"ט הפעלה אנף התקשוב וההגנה בסייבר

דף מפקד של קצין הקשר והתקשוב הראשי

הופץ עם מינויו לרח"ט הפעלה ומימוש השינוי הארגוני באנף התקשוב וההגנה בסייבר

יזכור

נזכור את הנופלים

במהלך הלחימה, מה-7 באוקטובר 2023, נהרגו 1,974 ישראלים – 973 אזרחים, 923 חיילים וקצינים ו-78 אנשי משטרה ושב"כ; 255 חטופים הוחזרו, 87 מהם חללים. נזכור את חברינו, חללי חיל הקשר והתקשוב וזכרונם לברכה, המונצחים באתר העמותה להנצחת חללי חיל הקשר והתקשוב ביהוד-מונוסון, שנפלו מאז ה-7 באוקטובר 2023 ועד לפרסום ספר זה:

- רס"ל משה רענן אלפסי;
- סמ"ר סיון-שמחה אסראף;
- סרן עידן בלוי;
- סמל בן אבישי;
- סגן יונתן (ג'וני) גוטין;
- סמ"ר ים גולדשטיין אלמוג;
- רב"ט מרום גולן;
- רס"ר אורי דנינו;
- רב"ט טל דרור;
- סמ"ר שמעון מרדכי לזרוביץ;
- סא"ל סהר ציון מחלוןף;
- סמל שי מיכאלי;
- סגן יואב מלייב;
- סמל דניאל אביב חיים סופר;
- סמל רותם קוץ;
- סמ"ר נועם אלימלך רוטנברג.

לעולם לא נשכח, נזכור את כולם.

רב-סמל משה רעון אלפסי ז"ל.
נולד באילת ביום ד' באייר תשנ"ט
(20 באפריל 1989).
שירת כקצין ציוד קשר בגדוד
שחף (869), חיל האיסוף הקרבי.
נפל ביום כ"א בחשון תשפ"ד
(5 בנובמבר 2023).

סמל ראשון סיון-שמחה אסראף ז"ל.
נולדה באשקלון ביום ט"ז באייר
תשס"ג (18 במאי 2003).
שירתה כרכזת אמצעי תקשוב
באוגדת עזה.
נפלה ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

סרן עידן בלוי ז"ל.
נולד בראשון לציון ביום ו' בניסן
תשס"ב (19 במרץ 2002).
שירת כקצין הקשר הגדודי של גדוד
גדעון (13), חטיבת גולני.
נפל ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

סמל
בן אבישי ז"ל

סמל בן אבישי ז"ל.
נולד בנהריה ביום י"א באייר תשס"ד
(1 במאי 2004).
שירת כמגן צופן בפלוגת הקשר
והתקשוב בחטיבת הצנחנים.
נפל ביום ט' באייר תשפ"ד
(17 במאי 2024).

סגן יונתן
(ג'וני) ז"ל

סגן יונתן (ג'וני) גוטין ז"ל.
נולד בירושלים ביום ח' באב תשס"ג
(6 באוגוסט 2003).
שירת כקצין קשר גדודי ביחידה
הרב-מימדית (888).
נפל ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

סמל ראשון ים
גולדשטיין אלמוג
ז"ל

סמל ראשון ים גולדשטיין אלמוג ז"ל.
נולדה בכפר עזה ביום ל' באדר א'
תשס"ג (4 במרץ 2003).
שירתה כרב-סמל פלוגתי בבה"ד 7.
נפלה ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

רב־טוראי
מרום גולן ז"ל

רב־טוראי מרום גולן ז"ל.
נולד באשקלון ביום כ"ו באייר תשס"ו
(24 במאי 2006).
שירת כחוקר סייבר באגף התקשוב
וההגנה בסייבר.
נפל ביום ה' בכסלו תשפ"ו
(24 בנובמבר 2025).

רב־סמל ראשון
אורי דנינו ז"ל

רב־סמל ראשון אורי דנינו ז"ל.
נולד בירושלים ביום ט"ו בשבט
תשנ"ט (31 בינואר 1999).
שירת כנגד שו"ב ולומ"ר בגדוד
חירם (202), חטיבת הצנחנים.
נפל ביום כ"ו במנחם אב תשפ"ד
(19 באוגוסט 2024).

רב־טוראי
טל דרור ז"ל

רב־טוראי טל דרור ז"ל. נולד
בירושלים ביום י"ב בסיוון תשס"ה
(19 ביוני 2005). שירת כמש"ק
תקשוב בגדוד גדעון (13), חטיבת
גולני. נפל ביום א' בתשרי תשפ"ה
(2 באוקטובר 2024).

סמל ראשון
שמעון מרדכי
לזרוביץ ז"ל

סמל ראשון שמעון מרדכי
לזרוביץ ז"ל.
נולד בצפת ביום ט"ו במרחשון
תשס"ד (9 בנובמבר 2003).
שירת כרכז אמצעי תקשוב בגדוד
בזלת (50), חטיבת הנח"ל.
נפל ביום ח' בשבט תשפ"ה
(6 בפברואר 2025).

סגן-אלוף סהר
ציון מחלוף ז"ל

סגן-אלוף סהר ציון מחלוף ז"ל.
נולד בחולון ביום י' בתשרי תשמ"ז
(13 באוקטובר 1986).
שירת כמג"ד תקשוב בגדוד הבשור
(481), באוגדת עזה.
נפל ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

סמל
שי מיכאלי ז"ל

סמל שי מיכאלי ז"ל.
נולד בראשון לציון ביום כ"ג באלול
תשס"ד (8 בספטמבר 2004).
שירת כסמל מחלקה ביחידת
לוחמה אלקטרונית.
נפל ביום כ"ה באדר ב' תשפ"ד
(4 באפריל 2024).

סגן יואב מלייב ז"ל.
נולד בקריית אונו ביום כ"ה בכסלו
תשס"ד (20 בדצמבר 2003).
שירת כסגן קצין קשר בגדוד עוז
(77), בחטיבה 7.
נפל ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

סמל דניאל אביב חיים סופר ז"ל.
נולד באשקלון ביום ט' בניסן תשס"ה
(17 באפריל 2005).
שירת כחניך בקורס ייעודי לקציני
קשר ותקשוב גדודיים בסיפוח
לגדוד גדעון (13), חטיבת גולני.
נפל ביום א' בתשרי תשפ"ה
(3 באוקטובר 2024).

סמל רותם קוז' ז"ל.
נולדה ברחובות ביום י"ד בכסלו
תשס"ה (27 בנובמבר 2004).
שירתה כמפקדת כיתת טירונים
בבה"ד 7.
נפלה ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

סמל ראשון נועם אלימלך רומנברג
ז"ל.
נולד בירושלים ביום ז' בשבט תשנ"ט
(24 בינואר 1999).
שירת כמתכנת במפקדת פיקוד
ההכשרות והאימונים.
נפל ביום כ"ב בתשרי תשפ"ד
(7 באוקטובר 2023).

רות, סוף! – מקאמה לחיל הקשר והתקשוב

מאת איזי מן

בספרי ההיסטוריה נרשמו המהלכים הגדולים – תזויות הכוחות... ההסתערויות... תקיעת הדגל... * וכמובן, כל אלה לא היו מדווחים – לו הרק"ש לא היה שם בחולות ובטרשים... לו הקשר לא נשא את המ"ק על הגב – וברגל... * אילו הקוץ לא גלגל את התף לחמ"ל... ואלו הצפתית לא היתה מקודדת, כדי שרק בפקוד העליון ישמעו... * אילו לא היתה מורמת האנטנה כדי לשדר את המברק הבהול – ואחר כך אולי גם תתגלה, ונושאייה יפגעו... * – אבל עליהם לא כתבו את שירי ההלל... ולא ספרו שהם, בעצם, חברו בין הכוחות הדוהרים... * והם לא עמדו, ראשונים, במסדרי הנצחון... ועל קסדותיהם לא תמיד הנחנו את הזרים... * כי הם היו שם באהלי הפקוד... ועם כוח החלוץ, שחצה את קני האפק... ובתחנות הממסר שביניהם... * ונשקם הוא לא רק הרובה אלא המסך הרחב והטבלט והמקלדת והמיקרופון והאזניות שלראשיהם * אבל גם להם, וקדם כל להם, מגיעה התהלה – כי הם, במכשיריהם, יוצרים את הקשרים... ומביאים את הקול – ואת התמונה... * ובתוף ברקי השגורים ורעמי האש ותפי המלחמה – הם מעבירים את המנגינה * ואת המסר מהמפקד... את המידע על כוחות אחרים בשטח... את הנתבי המדיק, כדי שהמשימה לא תשתבש... * ואת הפקדה: נוע, נוע – אש... ואת הקריאה לחלוץ או לתגברת או לחובש... * כן, הם אלה שבלעדיהם הכוחות לא יראו מעבר לעשן ולענן... בלי נוכחותם, בנ"ג הפקוד או במפקדה, המג"ד או המח"ט לא ישמע... * ובלעדיהם – כן, בלי מטפסי הרום והאלחוטאי ומנהל הרשת ומגן הסיבר וכל חליות הקשר – צה"ל לא ינצח במלחמה **

דרך ארכה הם עשו בין איתות הדגלים מעל מגדל המים או מאז מעוף היונים בנגב, עם הפקדות בדרך למבצע חורב... * לבין אותות האלקטרוניקה והלוינים שנשאים – בלי להראות, בלי להשמע – אל ומתוף וקרוב לערף האויב * בין טלפון השדה בדרך בורמה... או תשעה-עשר אלף המברקים בת"ג חד-פס בששת הימים... * לבין אבן יקרה שהכניסה את צה"ל לרשת ועוד אמצעים, שעוד שנים רבים נאמר עליהם: היינו כחולמים... * וברור: הם נעו כברק, מהר יותר מזחלי הטנק ומגלגלי הנגמ"ש וממנועי הספינה והמטוס – במהירות הקול והאור * וקולם נשמע עד למרחק, כי

הַמְשִׁימָה הַיְתֵה – וְנוֹתְרָה: "הַמְבָרֵק עֲבוֹר יַעֲבֹר" * וְהֵם עָשׂוּ הַכֹּל – בְּמִסַּע הַגּוֹף...
בְּמִלְאֲכַת הַמַּחְשָׁבֶת שֶׁל הַמַּחֲשָׁב... בְּהַתְנַיִדוֹת בְּשִׁטַּח וּמַעַל מְגִדְלֵי הַשְּׁלִיטָה – וְלֹא
פַּעַם בַּדֶּרֶךְ שֶׁאֵין מְנַה חֲזוֹר * וְאוֹתָם – כֵּן, אוֹתָם: אֶת יְקִירֵי הַקֶּשֶׁר וְהַתְקָשׁוּב –
אֲנַחְנוּ נִזְכָּר **

וּמָה נֹאמֵר לָהֶם עַכְשָׁיו, כְּשֶׁאֲפִיק הַשְּׂדוּר פְּתוּחַ – בְּזִכּוֹתָם... כְּשֶׁהַכּוֹחַ הַגִּיעַ לִיעֲדָיו –
בְּהַשְׁקָט וּבְבִטְחָה... * מָה נִגִּיד? אוֹלֵי הֵם שׁוֹמְעִים אוֹתָנוּ עַכְשָׁיו בְּמִלִּים הַכִּי בְּרוּרוֹת
וּצְלוּלוֹת שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים בְּשִׁבְחָם * שֶׁאֲנַחְנוּ מְמַתִּינִים לִיד צִיּוֹד הַתְקָשָׁרֶת – וְתַמִּיד,
גַּם מִתּוֹךְ הַשְּׁקָט, יִשְׁמַע קוֹלָם מְאֻפֵּק עַד אֲפֵק וּמִהַמְדַּבֵּר וְהֵהָר וְהַחוּף – וְעַד אֵינְסוּף
* וְאֲנַחְנוּ נִמְשִׁיךְ לְסַפֵּר עֲלֵיהֶם גַּם אַחֲרֵי שֶׁהֶרְמַקוּל פָּלַט אֶת הַמִּלִּים: "רוֹת. סוּף" **

